

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

**EBEVEYNLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEN
BEKLENTİLERİ VE BU BEKLENTİLERİN
KARŞILANMASI**

Süheyla YILDIRIMOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

VAN - 2010

EBEVEYNLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEN BEKLENTİLERİ VE BU BEKLENTİLERİN
KARŞILANMASI

Süheyla YILDIRIMOĞLU

2022

Van, 2022

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı

EBEVEYNLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEN BEKLENTİLERİ VE BU
BEKLENTİLERİN KARŞILANMASI

EXPECTATIONS OF PARENTS FROM PRE-SCHOOL EDUCATION AND
MEETING THESE EXPECTATIONS

Süheyla YILDIRIMOĞLU

Doç. Dr. İshak KOZİKOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2022

ONAYSAYFASI

Süheyla YILDIRIMOĞLU tarafından, Doç. Dr. İshak KOZİKOĞLU danışmanlığında hazırlanan “Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ve Bu Beklentilerinin Karşılanması” başlıklı bu çalışma, 21/06/2022 tarihinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 08/06/2022 tarihli ve 2022/26-8 sayılı kararı ile Dr. Öğr. Üyesi Şefika Sümeyye ÇAM Başkanlığında, Doç. Dr. İshak KOZİKOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Servet KARDEŞ Jüri Üyeliğinde oluşturulan Tez Savunma Jürisi huzurunda savunularak Jüri tarafından Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri kapsamında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

Öz

Bu araştırma, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri ve bu beklentilerinin karşılanma düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada karma araştırma yöntemi ve eş zamanlı iç içe geçmiş desen kullanılmıştır. Araştırma, küme örnekleme yöntemiyle belirlenen ve Van ilinde çocuğu devlet anaokullarında ve anasınıflarında bulunan 408 ebeveyn ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak “Okul Öncesi Eğitimden BeklentilerAnketi” ve “Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmada nicel verilerin analizinde frekans, yüzde ve aritmetik ortalama,nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz tekniğı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin çocuk özellikleri, öğretmen özellikleri, okulun/sınıfın fiziki koşulları ve olanaklar, öğretim etkinlikleri ve okul-aile iş birliğine ilişkin ifadeleri kesinlikle önemli buldukları tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimin çocuk özellikleri, öğretmen özellikleri ve öğretim etkinliklerine ilişkin ebeveyn beklentilerini çoğunlukla karşıladığı, okul-aile iş birliği ve okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklarailişkin beklentileri ise orta düzeyde karşıladığı belirlenmiştir. Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle, öğretmenlerin eğitim sürecinde sosyal aktivitelere daha sık yer vermesi, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara göre eğitim kurumlarının düzenlenmesi, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının ve olanaklarının iyileştirilmesi önerilebilir.

Anahtar sözcükler:okul öncesi eğitim, ebeveyn, ebeveyn beklentileri.

Abstract

This study aims to determine the expectations of parents from pre-school education and the level of meeting these expectations. Mixed research method and embedded design were used in the study. The study was carried out with 408 parents whose children are in public kindergartens in Van province determined by cluster sampling method. "The Questionnaire of Expectations from Preschool Education " and "Semi-Structured Interview Form" were used as data collection tools in the study. Frequency, percentage and arithmetic mean were used for the analysis of quantitative data, and descriptive analysis technique was used for qualitative data analysis. As a result of the study, it was determined that the parents found the expressions related to child characteristics, teacher characteristics, physical conditions and facilities of the school/classroom, teaching activities and school-family cooperation absolutely important. It was determined that pre-school education mostly meets the expectations of parents concerning child characteristics, teacher characteristics and teaching activities, and it meets expectations concerning school-family cooperation, physical conditions and facilities of the school/classroom at a moderate level. Similar results were obtained in interviews with parents. Based on the results of the study, it can be suggested that teachers include more social activities in the education process, organize educational institutions according to children in need of special education, and improve the physical conditions and opportunities of pre-school education institutions.

Key words: preschool education, parents, parental expectations.

Teşekkür

Yüksek lisans eğitimi ve tez süreci boyunca beni destekleyen, bilgisi ve tecrübesini paylaşan ve beni motive eden saygıdeğer hocam Doç. Dr. İshak KOZİKOĞLU' na şükranlarımı sunuyorum.

Yüksek lisans eğitim sürecine ilk adımımı atmamda beni cesaretlendiren Doç. Dr. Mecit ASLAN' a, araştırma öğrenme isteğimi artıran, değerli bilgi ve deneyimlerini paylaşan, derslerine girdiğim saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Ahmet YAYLA ve Dr. Öğr. Üyesi Gürol ZIRHLIOĞLU' na teşekkür ediyorum.

Hayatımın her aşamasında beni destekleyen değerli annem, babam, abilerim ve ablama; tez çalışması boyunca beni yüreklendiren, ilgisini ve desteğini her zaman hissettiren dostum Sümeyye GÜRTÜRK' e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İçindekiler

Öz.....	i
Teşekkür.....	iii
Tablolar Dizini.....	vi
Bölüm 1 Giriş.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
Sayıltılar	4
Sınırlılıklar	4
Tanımlar	5
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	6
Okul Öncesi Eğitim.....	6
Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi	6
Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi	12
Okul Öncesi Eğitimin Amaçları ve Önemi	17
Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri	23
Eğitim Programı	25
Okul Öncesi Eğitim Programı	28
Aile Katılımı	30
Okul Öncesi Eğitimde Aile Beklentileri	33
İlgili Araştırmalar	35
Bölüm 3 Yöntem.....	45
Araştırmanın Modeli	45
Evren ve Örneklem	45
Veri Toplama Araçları	49
Verilerin Toplanması	52
Verilerin Analizi	52
Bölüm 4 Bulgular	54

Nicel Verilere İlişkin Bulgular.....	54
Nitel Verilere İlişkin Bulgular	66
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	88
Çocuk Özelliklerine İlişkin Sonuç ve Tartışma	88
Öğretmen Özelliklerine İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	94
Okulun/Sınıfın Fiziki Alt yapısı ve Olanaklara İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	97
Öğretim Etkinliklerine İlişkin Sonuç ve Tartışma	100
Okul-Aile İş Birliğine İlişkin Sonuç ve Tartışma	102
Öneriler	103
Kaynaklar	106
EK-A:Okul Öncesi Eğitimden Beklentiler Anketi	117
EK-B: Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu	121
EK-C: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	124
EK-D: Etik Beyanı.....	125
EK-E: Araştırma İzni.....	126
EK-F: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu	127

Tablolar Dizini

Tablo 1Araştırmanın Çalışma Evrenine İlişkin Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Kayıtlı Öğrenci Sayıları	46
Tablo 2Örnekleme Ait Kişisel Özellikler.....	46
Tablo 3Görüşme Yapılan Ebeveynlere Ait Özellikler.....	48
Tablo 4Ebeveynlerin Çocuk Özellikleriyle İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler	54
Tablo 5Ebeveynlerin Çocuk Özellikleriyle İlgili Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	56
Tablo 6Ebeveynlerin Öğretmen Özellikleri İle İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler	57
Tablo 7Ebeveynlerin Öğretmen Özellikleri İle İlgili Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	58
Tablo 8Ebeveynlerin Okulun/Sınıfın Fiziki Alt yapısı ve Olanaklar İle İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler	59
Tablo 9Ebeveynlerin Okulun/Sınıfın Fiziki Alt yapısı ve Olanaklar İle İlgili Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	61
Tablo 10Ebeveynlerin Öğretim Etkinlikleri ile İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler	62
Tablo 11 Ebeveynlerin Öğretim Etkinlikleri ile İlgili Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	63
Tablo 12Ebeveynlerin Okul-Aile İş birliğiyle İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler	64
Tablo 13Ebeveynlerin Okul-Aile İşbirliği İle İlgili Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	65

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

KGM:Karayolları Genel Müdürlüğü

TEDMEM: Türk Eğitim Derneği

TRT:Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TSK:Türk Silahlı Kuvvetleri

Bölüm 1

Giriş

Problem Durumu

Aile, çocuğun dış dünya ile etkileşime geçtiği ilk sosyal kurumdur. Bu kurumda çocuğun kendisini ve çevresini tanımak için ilk keşif yolculuğu başlamaktadır. Fiziksel, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerinin başladığı ve devam ettiği 0-6 yaş döneminde, ailenin çocukla arasındaki duygusal bağları ve çocuğa sundukları zengin uyarıcı çevre onun bütün gelişim dönemlerini etkilemesi bakımından önemlidir. Bu kritik yaş döneminde aileler, çocuklarının bütün gelişim alanlarını (bilişsel, dil, duyuşsal, psikomotor) desteklemek amacıyla çocuklarını okul öncesi eğitim kurumlarına gönderme gereksinimi duymaktadırlar.

Sürekli değişen ve gelişim gösteren dünyaya uyum sağlayabilecek, bağımsız, özgüvenli, üst düzey ve özgün düşünme becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesinde okul öncesi eğitimin önemi su götürmez bir gerçektir. Nitelikli bir eğitimin gerçekleştirilebilmesi için okul öncesi dönemde verilen örgün eğitim programları; aile, çocuk ve okul bağlamında ele alınmalıdır (Zembat ve Unutkan, 2001). Eğitimin amaçları belirlenirken belirli esaslar göz önünde bulundurulmaktadır, bu esaslardan biri de toplumsal yeterlik ölçüsüdür. Bu esasa göre eğitimin amaçları, toplumun koşullarına uygun olmalı ve ihtiyaçlarına yanıt vermelidir (Tezcan, 1984). Fakat çağımızda özellikle iletişim ve teknolojik gelişmelerin olması nedeniyle dünya, daha küçük yaşam alanı olmuştur. İletişim sayesinde ülkelerde üretilen maddi ve manevi ürünler kendi sınırlarını aşarak küreselleşmiş durumdadır ve küreselleşme, küresel kültürü de doğal olarak meydana getirmiştir. Küreselleşme ile birlikte fabrika ürünleri yerel pazarların dışına çıkabilmekte, paranın değeri uluslararası ülkelerce belirlenmekte ve bunların yanı sıra bilgi, üretim, tüketim ve sanat da küreselleşmiş durumdadır. Bu gelişmelerin neticesinde toplumun gereksinim duyduğu insan özelliklerinin de küreselleşmesi beklenen bir durumdur. Eğitimin hedefleri belirlenirken artık, sadece toplumsal değilevrensel değerler de göz önünde bulundurulmalıdır(Şahin, 2003). Ülkemizde de Milli Eğitim

Bakanlığı'nın hazırladığı okul öncesi eğitim programları, ulusal ve evrensel amaçların gerçekleştirilmesi için uygulanmaktadır. Okul öncesi eğitim programları bilimsel, toplumsal ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda bireyin, toplumun ve konu alanın gereksinimlerine yönelik sürekli güncellenmektedir (Güçlü ve Altan, 2020).

Farklı okul öncesi programlarının ortak özelliklerine göre okul öncesi eğitim; belirlenen hedeflere ulaşabilmeli, çocukların bireysel ihtiyaçlarına cevap verilebilmeli, öğretmenin istediği ve çocuğun yaptığı etkinlikler uyumlu olabilmeli, insan ilişkilerini geliştirmeye yönelik ortamlar sağlayabilmeli, çocukların keyif aldığı öğrenme ortamı oluşturabilmeli, anne babalar sürece katılabilmeli ve nihayetinde elde edilen ürünler için değerlendirme yapılabilmelidir (Senemoğlu, 1994). Bu durumda, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri veya okul öncesi eğitimin etkililiğine ilişkin görüşleri okul öncesi eğitimde en önemli paydaşlar arasında yer almaları yönüyle önem taşımaktadır.

Günümüzde okul öncesi eğitimin öneminin anlaşılmasıyla birlikte bu eğitimin daha etkili olması için farklı arayışlara gidilmiş ve çevrenin bu süreçte olumlu etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yazar, Çelik ve Kök, 2008). Okul öncesi eğitim sürecinde çocuğu yakından tanıyan kişilerin etkileşimli ve işbirlikli olmaları birbirini tamamlayıcı ve tutarlı bir eğitim olanağı sunmaktadır. Aileler ve okullar karşılıklı etkileşim halindedir ve toplumdaki bütün kurumların en önemli öğeleri durumundadır. Öğretmen, öğrenci ve aile girdileri mevcut eğitim sisteminin devamlılığını sağlayan ve mutlak gerekli görülen önemli öğeleri arasındadır. Eğitim sisteminde istenen başarıya erişilmesi için bu üç öğenin işbirliği gerekli görülmektedir (Hacısalıhoğlu Karadeniz, Aksu ve Topal, 2012). Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması kadar onlara sağlanan eğitimin nitelikli olması da önemlidir. Çünkü çocuklar için uzun vadeli yararların sağlanması, nitelikli bir okul öncesi eğitimiyle mümkün görülmektedir (Ulutaş ve Macun, 2018). Okul öncesi eğitiminin hedeflerinin gerçekleştirilebilmesi için programın niteliğinin yanı sıra ailelerin desteği, ailelerin okul öncesi eğitimin amaçlarının farkında olması ve okul-aile işbirliği gerekli görülmektedir (Erşan, 2019; Ulutaş Avcu, 2016).

Yapılan birçok araştırmaya göre aile -işbirliği ve aile katılımına ilişkin engellerin olduğu görülmektedir. Günay Bilaloğlu ve Aktaş Arnas, (2019) ebeveynlerin okul öncesi eğitimde aile katılımının önündeki engelleri; ebeveynlerin aile katılımının nasıl gerçekleştirecekleri hakkında bilgi sahibi olmamaları, ailelerin okul ve öğretmen tarafından yeterince desteklenmedikleri, okuldaki idareciler ve öğretmenler arasında aile katılımıyla ilgili iletişim problemlerinin yaşanması olarak belirlemiştir. Günümüzde, okullardaki etkinlikler hakkında velilere yeterli bilgi verilmemekte ve veliler bu etkinliklere istenilen düzeyde katılım göstermemektedir. Genellikle okulla ilgili problemlerde yöneticilerle iletişime geçilememektedir. Okul yöneticisi ile ebeveynveya diğer insanlarla etkileşimin olmaması eğitim paydaşları arasına duvar örülmesine neden olmaktadır (Çelebi, 2018). Oysaki ailenin eğitim hakkındaki görüşleri, eğitimin içeriğiyle ilgili sahip olduğu bilgi düzeyi onların çocuk, okul ve öğretmene yönelik beklentilerine etki etmektedir. Beklentilerin belirlenmesi için iletişim kurabilme ve etkileşimin olması çok önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumlarının çocuğun gelişimine ve eğitimine yönelik hedeflerinin gerçekleştirilmesi ancak ailelerle işbirliği yapılarak mümkün olur (Erşan, 2019). Çağdaş eğitim sisteminin öğeleri; öğretim programı, okul, öğretmen, ebeveyn ve öğrenenlerdir. Bu öğelerin etkisi ve üstlendikleri görevler sürekli bir değişim halindedir. Yaşanılan çağın koşulları göz önünde bulundurulduğunda bu öğelerin eşgüdümü ve etkileşimi eğitim sisteminin kalitesini direkt olarak etkilemektedir (Kıldan, 2010). Dolayısıyla eğitimde en önemli paydaşlardan biri olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin ve bu beklentilerin karşılanma durumuna ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik araştırmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların, okul öncesi eğitim program geliştirme çalışmalarına özellikle ihtiyaç analizi sürecinde önemli bir veri kaynağı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin ve bu beklentilerinin karşılanma düzeylerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri nelerdir?
2. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin karşılanma durumuna ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimin daha nitelikli hale getirilmesine ilişkin önerileri nelerdir?

Çocuk ve ailedeki dil, ırk, sosyo-ekonomik düzeylerdeki farklılıklar, onların okulu var eden temel girdi niteliğinden alıkoyamaz (Ulutaş ve Macun, 2018). Aile ve çocuk, eğitimin niteliğini belirleyen ve eğitimin niteliğinden etkilenen önemli paydaşlardır. Bu bağlamda ailelerin okul öncesinden ne anladıkları, beklentileri, okul seçiminde göz önünde bulundurdıkları ölçütler eğitim sürecine yön veren ilk adımlarıdır (Çelebi, 2018). Dolayısıyla bu araştırma, çocuğu okul öncesi eğitime devam eden ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri ile beklentilerinin karşılanma düzeylerini kapsamlı bir şekilde belirlemesi açısından önemlidir. Bu yönüyle araştırmanın, okul öncesi eğitimde önemli bir paydaş olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin okul öncesi eğitimin amaçlarıyla ne ölçüde örtüştüğünü ortaya koyması ve beklentilerinin karşılanma durumu bağlamında okul öncesi eğitimin etkililiğine ilişkin veri sağlaması bakımından alanyazına katkı sunması beklenmektedir. Ayrıca bu çalışma, alanyazına bir anket kazandırması açısından önemli görülmektedir.

Sayıtlılar

Bu çalışma, ebeveynlerin uygulanan anket ve yarı-yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorulara içtenlikle ve doğru bir şekilde cevap verdikleri varsayımına dayanmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Van ili merkez ilçelerindeki (İpekyolu, Edremit, Tuşba) okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocukların ebeveynleri ve araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının kapsamıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Okul öncesi eğitim.0-6 yaş grubundaki çocukların gelişimsel özelliklerine göre, çocuğun birçok yönünü geliştirecek uyarıcıların bulunduğu çevreyi sağlayan, çocukların özellikle yaratıcılıklarını geliştiren, gelişimlerine katkı sağlayan, çocuğun kendi çevresi, yaşadığı ülkeninsosyal-kültürel değerleri ile evrensel değerleriyle uyumlu bir yaklaşımla tanıtmayı hedefleyen, zorunlu olmayan, planlı eğitim sürecidir (Turan,2004).

Eğitim programı.Eğitim, *“bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir”* (Ertürk,1973).

Aile katılımı. Aile katılımı, ailelerin kendilerine, çocuklarına ve erken çocukluk programına yarar sağlamak amacıyla mevcut yeteneklerini ortaya çıkarma sürecidir (Tezel Şahin ve Ünver, 2005).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Okul Öncesi Eğitim

Eğitim, insan yaşamında önemli bir yer tutmaktadır. Yaşam boyu devam eden eğitim planlı ve örtük eğitim olarak tanımlanabilir. Formal eğitim uzmanlar tarafından önceden belirlenen hedefler doğrultusunda planlı ve programlı eğitim hizmetidir. İnfomal eğitim ise herhangi bir plan ve program çerçevesinde yapılmayan bireyin çevresiyle geçirdiği yaşantılar sonucunda doğal süreçte gelişen eğitimidir. Formal biçimde gerçekleştirilen ilk eğitim kademesi, okul öncesi eğitimidir (Katrancı, 2016). Çocuğun doğumundan ilkokula başlama sürecine kadar ki kısım olarak adlandırılan okul öncesi dönemde verilen tüm eğitsel etkinlikler, okul öncesi eğitim olarak adlandırılmaktadır (Oktay, 1990). Okul öncesi eğitim, çocuğun ilk sistematik eğitim basamağı olması, okul hayatıyla ilgili hem çocuk hem de aile için ilk deneyimlerin olması bakımından önemli bir dönemdir (Manolova Yalçın, Durmuşoğlu Saltalı ve Ateş, 2020).

Danyolu (2017) okul öncesi eğitim dönemi, çocuğun dünyaya gözlerini ilk açtığı an ile temel eğitime başlama sürecini kapsadığı aralık olarak tanımlamıştır ve bu zaman aralığında çocukların bireysel özelliklerine göre zengin uyarıcı çevrede bedensel, zihinsel, psikomotor, dil, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemek üzere toplumun kültürel değerleriyle uyumlu eğitim süreciningerçekleşmesi gerektiğini vurgulamıştır. Okul öncesi eğitim dönemi, çocuğun bütün gelişim alanlarının yaşam boyu sürececek olan tüm yönlerini desteklemektedir(Özcan Koçak, 2020).

Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Çocukluğun tarihi ile ilgili çalışmalara göre, okul öncesi çağının gelişimsel olarak farklı bir çağ olması ile ilgili ilk bilgilerin Eski Yunanistan'da olduğu belirtilmektedir (Oktay, 2007). Sokrates ve Plato eğitim konularıyla çok fazla ilgilenen Yunan filozoflarındandır. Plato, (Eflatun, M.Ö. 427-347) Republic (Cumhuriyet) eserinde, kişinin mesleki yaşamlarında beceri ve uyumu ile ilgili erken çocukluk döneminde alması gereken eğitime değinmiştir. Plato eserinde

bireysel farklılıklara yer vermiştir ve çocukların kendi yeteneklerini ortaya çıkarmak için gerekli işlemleri tartışmıştır (Oğuzkan ve Oral, 1996). Eflatun'un devleti yöneten ve koruyanları eğitmek için prensipleri vardır ve bu prensiplerinden biri; devleti yöneten ve koruyan sağlıklı çocuklar, üç yaşına kadar yabancı anneler tarafından beslenip bedensel bakımı yapıldıktan sonra 7 yaşına kadar oyunlarla temel ve yurttaşlık eğitimi verilmesidir (Sönmez,2012).

Aristoteles (M.Ö.384-322), eğitim ile ilgili görüşlerini Nikomakhos'a "Etik ve Politika" isimli eserlerinde yer vermiştir. Aristo'ya göre eğitim, insanın kişisel özelliklerine ve yaşına uygun olmalıdır. 0-5 yaşları arasındaki çocuklar öğretim ve çalışma hayatına başlamamalıdır. Bu dönemde çocukların hayatında oyun ve masallar yer almalıdır (Sönmez, 2012). İlk Çağ'da eğitime bakış açılarıyla öncülük eden diğer düşünürler Çiçero ve Quintilianus'tur (Aytaç,1998; Oktay,2009; akt. Güven ve Efe Azkeskin,2010). Çiçero'nun eğitim anlayışında eski Yunanlı düşünürlerinin etkisi olduğu görülmektedir (Arslan,2015). Çiçero'ya göre eğitim, ilk çocukluk döneminde başlamalı, oyun bu basamakta yer almalı ve doğuştan getirdiği yeteneklere uygun eğitim verilmelidir.

Roma'da doğan düşünür Quintilianus, insanın doğasına göre verilecek eğitimin bireyin yetenek ve düşünme kapasitesine uygun olması gerektiğini vurgulamaktadır. Okul öncesi dönemde taklit ile öğrenmenin önemini vurgularken öğretmenlerin her yönüyle iyi bir model olması, çocukları olumsuz etkileyecek faktörleri ve örnekleri engellemesi gerektiğini belirtmektedir (Aytaç,1998 ve Oktay,2009; akt. Güven ve Efe Azkeskin,2010). Quintilianus eğitimin çocuğun dünyaya geldiği an itibarıyla başladığını ve ilk eğitimcilerinin ise "sütana"lar olduğunu vurgulamıştır ve ayrıca Quintilianus'un görüşleri zamanında kural olarak kabul edilmiştir (Oğuzkan ve Oral, 1996).

3. ve 4. yüzyıllarda Hristiyanlığın etkisi görülmeye başlamış ve Roma İmparatorluğunun yıkılması kilisenin dinsel yaptırımlarının toplumda baskın olmasını sağlamıştır. Orta Çağ'da çocuk 6 veya 7 yaşına gelene kadar sosyal yaşama katılmamış; onun duygu ve düşünceleri çoğunlukla göz ardı edilmiş ve bu yaştan sonra küçük bir erişkin olarak görülmüştür (Atli, 2016; Oğuzkan ve Oral, 1996).13.,14. ve15.yüzyıllarda gerçekleşen nüfus artışı, ilçe sayılarının artması, sınırların genişlemesi, iktisadi, toplumsal, dini ve politik alanlardaki

önemli değişiklikler hayat tarzında farklılıklara yol açmıştır. Rönesans ve Reform hareketlerinden dolayı kilisenin egemenliğinin azalması, toplumların kendi yaşam koşullarını iyileştirmeleri için olanak sağlamıştır. Aile yapıları küçülmüş ve çocuk aile içinde giderek değer görmeye başlamıştır (Oğuzkan ve Oral, 1996; Uzun,2020).

16. yüzyılda çağdaş eğitim anlayışının temelini oluşturulduğu ve 20.yüzyıla kadar düzenli olarak gelişmeler gösterdiği ve bu gelişmelerin sürdüğü söylenebilir (Oktay,2007). Avrupa’da 16.yüzyıl, Rönesans ve Reform hareketlerinin etkisiyle ekonomik, sosyal ve din anlayışında değişimlerin yaşandığı dönemdir. Toplumda okuma yazma işinde düzenli okullaşma olmasını vurgulayan ve toplumsal değişimin öncüsü Martin Luther’dir. Martin Luther, İncil’i Almanca’ya çeviren ilk kişidir ve ona göre kişi kendi dilinde okuma yazmayı öğrenmeli ve eğitimde en önemli kurum ailedir (Morrison,1998; akt. Oktay,2007). 17. ve 18. yüzyıllarda Martin Luther’in izinde giden Comenius, Locke, Rousseau ve diğer düşünürler, günümüz çocuk eğitim anlayışını; çocuğa saygılı ve çocuğun doğal yapısına uygun eğitim yaklaşımının öncüleri kabul edilirler (Oktay,2007).

Kökeni Alman olan John Comenius (1592-1670), dönemin yaşam kalitesini artırmak için kız-erkek, zengin fakir fark etmeksizin eğitilmesi gerektiğini savunan bir öncü idi (Oğuzkan ve Oral, 1996). Pomperia çalışmasında “*tüm insan ırkı, her yaştan, her koşulda, her iki cinsiyetten ve tüm milletlerden eğitimi olabilir.*”ifadesi bulunmaktadır (Akt: Rodriguez,2017). Comenius küçük yaş okuyucular için Orbis Sensualium Pictus (1658) isimli resimli kitabını yazmıştır ve çocukların en iyi öğrenme biçiminin duyuşsal algılar ve isimlendirilmiş nesnelerle özdeşleşen resimlerle olduğunu ifade etmiştir. Comenius’un sınıfların yaşa göre sınıflandırılması, sanat ve bilim anlayışının olduğu okulların olması ve resimli çocuk kitaplarının okuryazarlığa teşvik etmesi için kullanılması gerekliliği düşüncesi hala neredeyse evrensel bir düşüncedir (Rodriguez, 2017).

Aydınlanma Çağında John Locke’un (1632-1704) yazdığı yazılar hem eğitim hem de hükümet üzerine odaklandığı için çok önemliydi. Devletin sunduğu eğitim olanakları düşünürler için mühim bir endişe kaynağıydı.

Locke'un siyaset alanında hükümetin eğitim planlamasında felsefelerin yer alabilmesi için engelleri kaldırdığı söylenebilir (Rodriguez,2017). Locke, insan dünyaya geldiğinde boş bir zihinle dünyaya geldiğini ve insanın edindiği bilgiler dışarıdan gelen birtakım uyarıcıların sonucunda meydana geldiğini düşünmekteydi. Aydınlanma felsefesinin kurucusu olan Locke'un birçok konu hakkında görüşleri olduğu gibi eğitim üzerine de görüşleri ve eserleri vardır. Locke'a göre sağlam zihin sağlam bedende bulunur ve kişi kendi zihnine makul bir yol açmalı, aksi takdirde doğruyu bulamayacaktır. Bedenle beden eğitiminin gerekliliği üzerinde durmuştur. Ayrıca O'na göre insan, boş bir zihinle dünyaya geldiği için çocuk ancak kendisinin aktif olduğu deney, gözlem ve araştırmalarla bilgi edinebilir (Cihan,2006). Locke, çocuğun zihninin istenilen şekilde esnetilebileceğini belirtmiştir. Ancak asıl olan çocuğun iç dünyasının geliştirilmesi gerektiğini fakat dış görünüşün asla ihmal edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır (Locke, 1963; akt. Cihan, 2006). Bu nedenle çocuğun eğitimi için uygulanacak programda çocuğun kendi beden sağlığını geliştirme yollarına öncelik verilmesi gerektiğini düşünmüştür (Cihan,2006).

Jean Jacques Rousseau (1712-1778), eğitimde natüralist yaklaşımının öncüsü ve 18. yüzyılın Fransa'sında yaşayan yenilikçi düşünürdür. Yaşamı boyunca yönetim, din ve toplum baskısının karşısında durarak bireyin ve doğal olarak çocuğun hak ve özgürlüklerini savunmuştur (Oğuzkan ve Oral, 1996). Rousseau, Emile isimli kitabıyla Fransa'da eğitimde devrim gerçekleştirdi. Bu eserde Rousseau, çocukların gün ışığında ve dışarıda oynamalarına izin verilmesini ve nasıl oynamaları gerektiğini anlatmaktadır. Dışarı çocuk için en iyi öğrenme gerçekleştirdiği alandır. Ayrıca, çocukların gelişim dönemlerine uygun eğitimin verilmesi gerektiğini belirtmektedir. Rousseau'ya göre 12 yaşından önce karmaşık düşünme yetileri sınırlıdır, bu nedenle basit bir şekilde öğretilmelidir. 12 ile 16 yaşları arasında mantık gelişmeye başlar, 16 yaşında genç yetişkin olurlar ve bu çağlarda gençler duvarcılık veya marangoz işleriyle uğraşmalıdır. Ayrıca Rousseau, eğitimin evde başladığını ve ebeveynlerin öğüt vermelerinden ziyade örnek olmaları gerektiğini belirtmiştir. Çocuklar kendi kararlarını baskı altında kalmadan verebilmeli, eğitimciler bu konuda onları desteklemelidir(Rodriguez,2017). Rousseau kendisinden sonra birçok düşünürü etkilemiştir. Bunlardan biri de Pestalozzidir.

Johann Heinrick Pestalozzi (1742-1827), 1762 yılında Zürih  niversitesinde  ğrenciyken J.J Rousseau ile tanışmıştır ve bu karşılaşmadan sonra Rousseau'dan çok fazla etkilenecek kendini bilime adamıştır. Pestalozzi, Orta  ağın karanlık eğitim anlayışının karşısında duran, eğitimde daha  zg r ve objektif yöntemlerin olması gerektiğine inanan Rönesans döneminin önemli fikir adamlarından biridir. Ayrıca Pestalozzi, kilisenin eğitim üzerindeki etkisinin azalmasını sağlayan önemli aydın kişilerden biri olarak kabul edilmektedir (Erdoğdu,2018). Rousseau'nun çok fazla etkisinde kalan Pestalozzi de çocuğun eğitiminde onun doğasına uygun bir biçimde olması gerektiğini belirtir. Bütün eğitim çeşidinin temelinde duysal izlenimlerinin olduğunu ve bunlarla birlikte çocuktaki mevcut potansiyelin geliştirileceğini ifade etmiştir. O'na göre eğitim; elin, kafanın ve kalbin eğitimi şeklindedir (Oktay,2007). Pestalozzi  ocuk eğitimine ilişkin eğitim anlayışını aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

“O yaştaki çocukların öyle yüksek potansiyeli vardır ki şaşar kalırsınız. Aslında bu potansiyel tüm çocukluk dönemi boyunca devam eder. Ne yazık ki çocukluğunun sonuna gelmiş bireylerde pek fazla öğrenme potansiyeli ve gelişmiş bir zek ya rastlayamayız. Çocuklar o kadar zekidir ki...Elbette psikolojileri ve duyguları önemsendiği sürece. Biz onlara öylesine hoyrat davranırız ki ellerinden doğanın bahsettiği bütün o potansiyeli alırız ve onları ruhsuz bir robota çevirene kadar elimizden geleni yaparız. İşte benim ömrüm boyunca karşı çıktığım eğitim sistemi bundan ibarettir.”(Erdoğdu, 2018).

Pestalozzi'nin“ ocuğunu Nasıl Eğitirsin” eserinden yapılan bu alıntıdan da anlaşılacağı üzere,çocukluk dönemi kritik bir dönemdir ve bu dönemde çocukların mevcut potansiyellerini çevrenin etkisiyle ortaya çıkarılabilir, geliştirilebilir veya k reltebiliriz. Çocukların eğitimlerinin onların ilgi ve ihtiyacına uygun olması gerekmektedir. Pestalozzi'nin bu eğitim anlayışı günümüz okul öncesi eğitiminin  ocuk merkezli eğitim anlayışını yansıttığı söylenbilir. Pestalozzi yine bu eserinde, eğitimin olumsuz etkilerinden koruyacak ve önleyecek tek kurumun aile olduğunu vurgulamıştır. Bu nedenle ailenin bilinçli olması gerektiğini ifade etmiştir. Okuldaki eğitimde ailenin gözetiminin olması gerektiğini ve okulda bireyin doğasına aykırı bir eğitimin, empoze edilen davranış biçimlerinin ailenin müdahalesiyle düzeltilebileceğini belirtmiştir.

Frobelin okul öncesi eğitim yaklaşımının teorisi ve uygulamaları Rousseau ve Pestalozzi'nin çalışmaları üzerine yapılandırılmıştır. Bu üç düşünür, çocukların büyüdüğü ortamın nitelikli olmasını önemsemiştir. Fakat Frobel'in farklılaştığı önemli konular vardır. Frobel, eğitimi bilim olarak düşünmüştür ve konular arasında net bağlantılar kurmayı istemiştir. Gözlem ve duyularla basitleştirmekten ziyade yaparak öğrenilmesini, dış mekândan fiziksel tedarike ek olarak bilgi ve manevi haz alınmasını, doğal malzemelerle birlikte yapılandırılmış ürünlerinin kullanımının geliştirilmesini, Rousseau gibi Frobel de çocukların doğaya bırakılmasını ve çocukların öğrenmesinde rehber olan yetişkinlerin rolünün vurgulanmasını istemiştir (Pound, 2014). Wolfgang Tietze, Avrupa'daki okul öncesi eğitime öncülük eden ve bu düşüncüyü ortaya atan kişinin Frobel olduğunu belirtmektedir ve günümüzde de Almanya'da "Kindergarten (Çocuk Bahçesi)" okul öncesi eğitimine bu ismin Fröbel tarafından verildiğini, onun erken çocukluk eğitimine dair ilk girişimi 19. yüzyılın son çeyreğinde Finlandiya'da, Portekiz'de ve hatta tüm Avrupa ülkelerinde etkili olduğunu belirtmiştir (Arslan, 2008).

Anaokullulaşma, endüstri devrimi ve kadınların fabrikalarda çalışmaya başlamasıyla hareketlenmiştir. Daha sonra Maria Montessori'nin (1870-1952) erken çocukluk programı gerek Avrupa'da gerek yurtdışında yaygın bir biçimde kabul edilmiştir (Elkind, 2010). Maria Montessori'nin çalışmaları, normal gelişim gösteren çocuklar ve zihinsel olarak geride kalan çocuklar için eğitim metotlarında önemli değişmelere yol açmıştır. Uzmanlık çalışmalarında, zihinsel olarak gelişimi geride olan çocuklara yönelmiş ve uyguladığı yöntemlerle bu çalışmalarda önemli gelişmeler sağlamıştır (Uzun, 2020). Montessori, eğitim metodunu oluştururken Rousseau, Froebel, Eduard Seguin ve diğer eğitim bilimcilerin görüşlerinden esinlenmiştir. Çalışmaları özel gereksinimli çocukları geliştirme maksatlı olsa da daha sonraları bu çalışmalarını normal gelişim gösteren çocuklar için yeniden uyarlamıştır. Montessori, 1907 yılında Roma'nın sosyo ekonomik düzeyi düşük bölgesinde dezavantajlı 4-7 yaş arasındaki çocukların eğitimi için hayata geçirilmiş ve açtığı bu kuruma "Casa De Bambini (Çocuk Evi)" ismini vermiştir. (Edwards, 2002; akt. Toran, 2012).

Erken çocukluk eğitiminin felsefi temelleri John AmosComenius, John Locke ve Jean Jacques Rousseau tarafından atılmıştır, fakat erken çocukluk eğitimin içeriği ve metodolojisi Johann HeinrichPestalozzi, FriedrichFroebel, Maria Montessori ve RudolfSteiner gibi düşünürler tarafından oluşturulmuştur. Son zamanlarda, Sigmund Freud, Jean Piaget ve Erik Erikson'un araştırmaları ve teorileri ile bilimsel temelleri atılmıştır. Erken çocukluk eğitiminin öncülerinin yaklaşımlarında farklılıklar olsa da, fikirlerinin kesişim noktaları aynıdır ki bu da erken çocukluk eğitiminin içeriği ve uygulamaları çocuğun gelişimsel özelliklerine, yeteneklerine ve ilgi alanlarına uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekliliğidir (Elkind,2010).

Okul öncesi eğitimin tarihçesi ilkçağa dayanmasına rağmen, bu eğitim kademesi 1960'lı yıllardan sonra yaygınlaşmıştır. 21.Yüzyılda Avrupa birliğinin üyesi olan birçok ülkede okul öncesi eğitimi okullaşma oranının çok yüksek olduğu ve hatta bazı Avrupa ülkelerinde okul öncesi eğitimin okullaşma oranlarının %100'lere ulaştığı görülmektedir (Arslan, 2008).Okul öncesi eğitimin önemiyle ilgili tarihsel olarak bakıldığında İlk Çağ'da Sokrates, Plato ve Aristo gibi düşünürlerin görüşlerinin yer aldığı görülmüştür.Çocuğa ve çocukluk dönemine bakış açısı yaşanan çağın toplumsal olayları ve gelişmelerle değişip şekillendiği ve nihayetinde çocuğa birey olarak değer verilmesi, çocuğun özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun eğitimin verilmesi gerekliliği görüşü yaygınlaşmıştır. Okul öncesi eğitimin önemi ve gerekliliği, gerek çocuk için kritik bir dönem olması gerekse toplumsal ihtiyaçları karşılaması yönüyle günden güne daha fazla anlaşılmaktadır.

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Türk toplumlarının eğitim yaklaşımları ve eğitim uygulamaları üzerinde yaşam biçimleri etkili olmuştur ve çocuklar ile gençlerin sosyal yaşama katılmalarında törenin rolü büyüktür (Akyüz,2016). İslamiyet öncesi dönemde avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan topluluklarda, küçük çocukların temel yaşam becerilerinin kazandırılması aile büyükleri sorumluluğundaydı. Bu dönemde çocuklara ilk öğretmenlik yapanlar, kendi aile fertleri ve çocuğun çevresindeki yakınları olmuştur. İslam dinini kabul eden Türk’ler, çocukların eğitiminde benimsedikleri dinin kural ve prensiplerine uygun olmasını ve bu kuralları

çocukların kendi yaşamlarına aktarabilmelerini hedeflemişlerdir (Atli, 2016). İslam dinini benimseyen Türkler, medrese adı verilen okullarda ilk kez planlı, programlı ve güçlü örgün eğitim ve öğretimi gerçekleştirmişlerdir. Bu kurumlar her yere yayılmış ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulana kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir (Akyüz, 2016). Osmanlı döneminde anaokulları yoktu, fakat anaokullarına benzer görevler üstlenen kurumlar olarak Sıbyan okulları, İslahhaneler, Darüleytam-ı Osmanlılar ve Darüleytamlar bulunmaktaydı (Atli, 2016).

Osmanlı döneminde ilk olarak Fatih Sultan Mehmet döneminde “SıbyanMektepleri”olarak tanımlanan “Anaokulları” açılmıştır ve bu kurumlar, okul öncesi eğitimin temelini teşkil etmiştir (Kantarcıoğlu, 1998). Sıbyan mektepleri için mahalle okulları da denirdi ve bu okullara 4 yaşından büyük çocuklar alınırdı (Atli, 2016). Bu mekteplerde anneleri 3-4 yaşlarındaki çocuklar olur ve basit düzeyde ilköğretim eğitimi verilirdi. Sıbyan mekteplerinde dine ilişkin temel bilgiler ve namaz gibi uygulamalar da öğretilirdi. Ailelerin isteğine bağlı olarak çocuklar, hafızlığa çalıştırılır ve onlara Kur’an-ı kerim ezberletilirdi (Akyüz,2016). İslahhaneler, anne ve babalarını savaş, hastalık gibi olağan üstü durumlarda kaybetmiş kimsesiz kız ve erkek çocukların barındığı kurumlardı. Darüleytam-ı Osmani, Türk ve Ermeni çocuklardan yetim kalan 5 ila 10 yaş arasındaki çocukların barındırılıp eğitildiği karma kurumlardı. Darüleytamlar ise kızlar için açılmıştır, fakat kendi bünyesinde 2-7 yaş arasındaki kız ve erkek çocuklarını barındırmak ve eğitmek amacıyla anasınıfları bulundurmıştır (Atli, 2016).

Osmanlılarda ilk yenileşme hareketlerinin görüldüğü dönemde İkinci Mahmut, 1824’te yayınladığı ferman ile ilköğretim zorunluluğunu getirmiştir. Yenileşme döneminde Rüştîye mektepleri açılmıştır ve bu mektepler Sıbyan mekteplerinin uzantısıdır, fakat burada daha üst düzeyde eğitim-öğretimin verildiği büyük yaş gruplarına ait sınıflar bulundurulmuştur (Akyüz, 2016). Ayrıca bu dönemdeki yenileşme hareketleri okul öncesi eğitimde de gelişmelere yol açmıştır(Atli,2016). İkinci Meşrutiyet döneminde, dönemin sonlarına doğru SıbyanMekteplerinin çoğu kapatılmıştır. Bu dönemde ilk resmi anaokulları açılmış ve okul öncesi eğitime yönelik ilk ciddi adımların atıldığı görülmüştür

(Akyüz,2016). Osmanlı devletinde yaşayan azınlıkların anaokulları açtıkları bilinmektedir, fakat Müslümanlar buna benzer okulları açmakta gecikmiştir. 23 Temmuz 1908 tarihinden önce bazı illerde özel Ana Mektepleri açılmıştır (Akyüz,1996, akt. Akyüz,2016). 23 Temmuz 1908'den sonra İstanbul'da bazı özel Ana mektepleri açılmıştır. Eğitimde yapılan yeniliklerden ötürü bu anaokulları için hazırlıklı olarak başlanmamış ve kadın öğretmenler yetiştirilmemiştir. Bu nedenle bu okullarda Ermeni ve Yahudi muallimler yer almıştır. Bundan sonraki zamanlarda ana mektepleri muallimleri, Yahudi Ana Mektebi ve İstanbul Darülmuallimatındaki Ana Muallime sınıflarında yetiştirilmeye başlanmıştır (Akyüz,2016).

Yahudi Ana mektebinde yetiştirilenler Musevi muallimelerden, İstanbul Darülmuallimatında yetiştirilenler ise Ermeni muallimlerden örnekler almıştır. Fakat bu muallimler Avrupa'da artık uygulanmayan, doğru olmayan yöntemleri uygulamışlardır (Akyüz,2016). Bu dönemde Satı Bey tarafından İstanbul'da çocuk yuvası açılmıştır. Türkiye'de Frobel usulünü kabul eden milletler önce Ermeniler sonra Bulgarlardır. Bu usul bizde İkinci Meşrutiyetten sonra dikkatleri çekmiştir. Kazım Nami, Macaristan gezisinden sonra Selanik'te bir ilkokulda çocuk bahçesi açmıştır. Öğretmen yetersizliğinden dolayı Frobel usulü hakkında bilgilendirdiği Alliansİsraelit'te yetiştirilen iki öğretmeni bu çocuk bahçesine almıştır. Ancak bu çalışmalar Balkan savaşları nedeniyle tamamlanmamıştır. Yine bu dönemde 1913 ila 1917 yılları arasında Maarif Nazırlığı yapan Şükrü Bey tarafından resmi Ana mektepleri açılmıştır. Ayrıca İzmit'te Kazım Nami Bey öncülüğünde önce Ermeni sonra Türk bayanla Ana mektebi açılmıştır (Akyüz, 2016).

İlköğretim öncesi eğitim hakkında da kanunların getirildiği 1913 tarihli Tedrisat-ı İptadiye Kanun-i Muvakkati'ne göre anaokulları ve sıbyan sınıfları ilköğretime dâhil edilmiştir. 1915'te Ana mektepleri Nizamnamesinin yayınlanmasıyla birlikte büyük şehirlerde anaokullarının sayısı artmaya başlamıştır (Akyüz, 2016; Atli, 2016). Cumhuriyet'in kurulduğu yılda anaokulu ve sınıflarında çalışan öğretmen sayısı 136'dır. Bu dönemde 38 ilde 80 adet anaokulu olduğu ve bu okullar çevreden gelen yardımlarla çalışmalarını sürdürdüğü bilinmektedir (Oral ve Oğuzkan,2001). Cumhuriyet döneminde Harf

İnkılâbından dolayı devlet bütün olanaklarını ilköğretime aktarmıştır. Her Türk vatandaşın okuryazar olmasını gerçekleştirmek için açılan Millet Mekteplerinde yetişkinlerin eğitime öncelik tanınmıştır. Böylece yerel olanaklarla çalışmalarını yürüten anaokulları devletin kısıtlı yardımlarından da faydalanamaz olmuştur (Oral ve Oğuzkan,2001). Sadece İstanbul ilinde fabrikalarda, tarımda çalışan, maddi imkânları elverişsiz olan annelerin mesai saatlerinde çocuklarına bakılması amacıyla çocuk yuvaları açılmıştır. 1961 tarihli İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda okul öncesi eğitim kurumlarının zorunlu olmayan ilköğretim kurumlarına dâhil edilmesi ve bu kurumlarda ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitilebileceği hükmüne binaen okul öncesi eğitimi tekrar gündem konusu olmuştur. Daha sonraki zamanlarda ise okul öncesi eğitimin gerekliliği ve yaygınlaştırılması devletin politik, ekonomik ve eğitim plan ve programlarındaalmıştır (Atli,2016).

Okul öncesi eğitimin düzenli ve uyumlu çalışabilmesi ve toplumun gittikçe artan ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için 1992'de Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Okul öncesi Eğitim Müdürlüğü açılmıştır. 2012'de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü ve İlköğretim Genel Müdürlüğü aynı çatı altında toplanarak Temel Eğitim Genel Müdürlüğü haline getirilmiştir. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, okul öncesi eğitimin yönetmeliğine uygun olarak okul öncesi eğitim kurumlarıyla ilgili iş ve işlemlerini yerine getirmiştir. İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ve Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliğinin birleştirilmesiyle 26 Temmuz 2014 tarihli Resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “İlköğretim Kurumları Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği” düzenlenmiş ve okul öncesi ile ilgili çalışmalar bu yönetmelik çerçevesinde gerçekleştirilmiştir (Atli, 2016). Bugün ülkemizde okul öncesi eğitime ilişkin verilen hizmetler MEB'e bağlı anaokulu, anasınıfı, uygulama sınıfları ile diğer kurum ve kuruluşlar tarafından açılan kreş, yuva, gündüz bakım evleri, çocuk bakım evi çocuk bakım yurtları tarafından sağlanmaktadır (Oral ve Oğuzkan, 2001).

Ülkemizde MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirtildiği gibi; Okul öncesi eğitim dönemindeki çocuklara eğitim veren anaokulu, ana sınıfı ile uygulama sınıfı olarak tanımlanan “okul

öncesi eğitim kurumları”(MEB, 2014); Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı olarak 0 ila 12 yaş aralığında bulunan, korunmaya muhtaç çocukların bakımıyla görevli ve yükümlü kuruluşlar olan “çocuk yuvaları” ve 37-66 ay yaş aralığındaki çocukların bakımının sağlandığı ve eğitiminin verildiği “kreş ve gündüz bakımevleri” olarak okul öncesi eğitim kurumları yer almaktadır(Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB], 2015). Bu okul öncesi eğitim kurumlarına ek olarak üniversiteler,Türk Silahlı Kuvvetleri [TSK], Türkiye Radyo Televizyon Kurumu [TRT], Karayolları Genel Müdürlüğü [KGM], bankalar vs. gibi özel veya kamu kuruluşlardaki personel çocuklarının bakım ve eğitiminin sağlanması amacıyla okul öncesi kurumları da bulunmaktadır (Kılıç,2019).

Sonuç olarak Türk toplumlarının İslamiyet ile tanışmadan önce eğitim çerçevesini töre belirlemekteydi. İslam dininin kabul edilmesiyle çocukların eğitiminde dinin prensiplerine uygun eğitim verilmesi ve bu prensipleri yaşamlarına yansıtabilmeleri amaçlanmıştır. İslam dininin kabulüyle eğitim, planlı ve programlı olarak medreselerde yer alarak biçimlenmiştir. Medreselerdeki eğitim günümüz okul öncesi kurumlardaki eğitimden farklılaşsa da küçük yaş grupları için eğitim vermeye başlanmıştır. Osmanlı devletinde anaokulu olarak Sıbyan mektepleri ve bu mekteplerin uzantısı olan ve büyük yaş grubuna ait çocukların eğitim gördüğü Rüştîye mektepleri yer almıştır. İkinci Meşrutiyet döneminde ilk resmi anaokulları açılmıştır. Öğretmen yetersizliğinden dolayı bu kurumlarda yabancı uyruklu öğretmenler çalıştırılmıştırve öğretmen ihtiyacından ötürü okul öncesi öğretmenliği mesleğine yönelik üniversitelerde bölümler açılmıştır. Kanun ve yasalarla okul öncesi eğitim temel eğitime dâhil edilmiştir ve anaokullarının sayısı artmaya başlamıştır. Yaşanılan savaş ve ekonomik koşullar nedeniyle okul öncesi eğitim olumsuz bir biçimde etkilenmiş olsa da daha sonraki dönemlerde okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, hükümet politikalarında, ekonomik kalkınma ve eğitim plan ve programlarında yer almış ve zorunlu olmayan okul öncesi eğitimin günümüzde gerekliliği anlaşılmasıyla daha fazla yaygınlaştırma çabasına girilmiştir.

Okul Öncesi Eğitimin Amaçları ve Önemi

Okul öncesi eğitimin ve diğer bütün eğitim kademelerinin eğitim amaçları Milli Eğitiminin Genel Amaçları ilkeleri doğrultusunda belirlenmektedir. Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, Millî Eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
2. Onları ilkokula hazırlamak,
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitimi, çocukların bütün gelişim alanlarını desteklemeyi, sağlam bir kişiliğe sahip olmalarını, onları ilkokula hazırlamayı, toplumdaki bütün çocukların okul öncesi eğitimden faydalanmasını ve çocukların Türkçe dilini doğru ve güzel konuşmalarını hedeflemektedir. Her toplum eğitim hedeflerini kendi ihtiyaçları doğrultusunda belirlemektedir (Koçyiğit, 2014; Kuru Turaşlı, 2015). Okul öncesi eğitimin toplumsal, eğitici ve gelişimsel amaçları aşağıda sırasıyla verilmiştir (Mialaret, 1977).

Toplumsal amaçlar.

Okul öncesi eğitimin toplumsal amaçları bulunmaktadır. Bunlar:

- a. Çalışan kadınların çocuklarına bakmak,
- b. Her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak,
- c. Çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine çok önemli katkıda bulunmak şeklinde sıralanabilir.

Eğitici amaçlar. Çocuğun duyu organlarını eğitmek, çevreye olan duyarlılığını artırmak (renge, sese, estetiğe vb.) bu amaçlar arasında sıralanabilir.

Gelişimsel amaçlar. Çocuğun doğal gelişimini esas alarak, çocuğun gelişimiyle ilgili yaşantılarını göz önünde bulundurmak önemlidir (akt. Oktay, 2007).Okul öncesi eğitimi; 0-6 yaş arası çocuklarınzihinsel, dil, fiziksel ve sosyal-duygusal alanlarda gelişmelerine katkı sağlamayı ve çocukları ilköğretime hazırlamayı amaçlamaktadır.

Okul öncesi dönemi; çocukların hem doğaya hem de toplumsal çevreye uyum sağlamaya çalıştığı ve bu amaca yönelik yaşamsal beceriler ve sosyal becerileri edinmeye ilk adım attığı dönem olarak tanımlanmaktadır. Çocuğun yaşam becerilerine ve sosyal becerilerine yönelik kazanımları, onun içinde yaşadığı toplumlauyum sürecini kolaylaştırmakta ve hızlandırmaktadır. Çocuğun bütün gelişim alanları, gerek yetişkinlerle gerekse akranlarıyla etkileşime geçerek geliştirilmektedir (Arslan, 2015). Okul öncesi eğitim çocuğun sosyalleşmesini sağlayan önemli bir kademedir, bu eğitim bireyin yaşı, ilgisi ve ihtiyacına yönelik olmalıdır. Çocuğa erken yaşlarda verilecek eğitimin çocuk, aile ve toplum için yararlı olacağı herkesçe kabul edilen bir durumdur. Dolayısıyla çocuk olabildiğince en erken yaşta eğitim almalıdır (Güven ve EfeAzkeskin, 2010).

Okul öncesi eğitim süreci, çocuğun ailesinden sonra etkileşime geçtiği ve ileriki eğitim hayatını etkileyen önemli bir süreçtir. Kurumsal bir eğitimin başlangıcı olan okul öncesi eğitimde yaşanan olumlu deneyimlerle çocuk, yarınları için daha hazır, güçlü ve donanımlı olacaktır (Yazar,Çelik ve Kök, 2008) Okul öncesi eğitim döneminde beyin gelişimi en hızlı şekilde gerçekleşmektedir. Bu dönmede verilen eğitim ile çocuğa zengin yaşantılar sağlanarak çocuğun beyin gelişimini ve zihinsel becerilerini olumlu etkilemektedir. Okul öncesi eğitim, çocuğun bütün gelişim alanlarını etkileyerek karakterini, kendine yönelik algısını, yaratıcı düşünme, iletişim, sosyal ve duygusal uyum becerilerini geliştirmesi yönünden katkıları bulunmaktadır (Kuru Turaşlı, 2015).

Bütün çocukların yaşamlarında eşit hak ve fırsatlara sahip olması gerekmektedir, fakat günümüzde çocuklar eşit olmayan koşullarda dünyaya gelmekte ve yaşamlarını sürdürmektedirler. Çocukların karşılaştığı bu koşulları eşit kılabilmek amacıyla okul öncesi eğitim gerekli görülmektedir. Bu eğitim

kademesi için yapılan ekonomik destekler dezavantajlı çocukların akranlarıyla aynı avantajı yakalamaları adına iyi bir başlangıç yapmalarına olanak tanır (Erbay, 2008).Okul öncesi eğitimin amaçlarından biri farklı sosyoekonomik düzeylerdeki çocukların eşit düzeyde eğitim almasıdır. Fırsat eşitliğinin sağlanması toplum için önemli bir kazanıdır.Okul öncesi eğitim ile bütün çocuklar eşit düzeyde yeteneklerini geliştirme, sevgi, ilgi ve güven gibi duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik imkânlar elde edebileceklerdir (Katrancı, 2016).

Geçmiş yüzyıllardan günümüze kadar yer alan okul öncesi eğitim kurumları gittikçe gelişmekte, çocuğun fiziksel sağlığı, beslenmesi, özgüvenli olması, iyi huy ve alışkanlıklar edinebilmesi ve sosyalleşmesine olanak tanıyan, bunların dışında çocuğun motor gelişimi için hareket etme ve oyun oynama alanı sunan, çocuğun gereksinim duyduğu bakım ve eğitimi sağlayan kurumlar olarak varlıklarını sürdürmektedirler (Oktay, 2007). Aile ortamından ilk defa farklı sosyal ortama giren çocuk, okul öncesi eğitim kurumlarındaki arkadaş gruplarında kendini tanıma fırsatı yakalar. Oynanan oyunlar ile çocuk grup içinde yer edinmesini ve başkalarının varlığını kabul etmeyi, kendi haklarını savunmayı ve başkalarının haklarına da özen göstermesi gerektiğini öğrenir. Benmerkezci düşünce yapısından sıyrılarak daha sosyal davranışlar edinir (Oğuzkan ve Oral, 1996). 21. yüzyılın şartlarına uyum sağlayabilecek bağımsız, özgüvenli, durum ve olayları sorgulayıp yeni fikirler üretebilen, çevresindeki problemlere duyarlı, kalıp düşüncelerin dışına çıkabilen, yaratıcı birey yetiştirme noktasında okul öncesi eğitimin önemi apaçık ortadadır (Zembat ve Unutkan, 2001).

Toplumda meydana gelen iktisadi ve toplumsal değişimler, okul öncesi eğitim kurumlarının bütün dünyada önemini günden güne artırarak yaygınlaştırmıştır. Kadının iş hayatında yer alması ve toplumdaki statüsünün değişmesi, aile yapılarının değişmesi, şehirleşme ve fırsat eşitliğinin öneminin anlaşılması ile ebeveynler, çocuklarını anaokullarına göndermeye yönelmişlerdir (Yaşar, 2019). Bir toplumun ekonomisinin en önemli girdisi insandır. Çocuk için erken yaşta yapılan yatırım, sadece ekonomik değil toplum açısından da çok önemli olmaktadır (Katrancı, 2016). Okul öncesi eğitimin bireysel ve toplumsal katkıları göz önünde bulundurulursa bir ülke için uzun

vadeli hedefe yönelik olarak ekonomik ve toplumsal yatırım olabileceği söylenebilir.

Gelişim ve değişim hızının önüne geçilemeyen küresel dünyada ülkelerin ekonomik refah seviyesinin artırılmasında okul öncesi eğitimin önemli bir yeri vardır. Beşeri sermaye yatırımı ve eğitimin kesintisiz olması için bütün dünya ülkelerinde okul öncesi eğitimin önemi fark edilmektedir. Günümüzde gelişmişlik ve uygarlık göstergelerinin arasında kalkınma, beşeri sermaye ve ekonomik refah düzeyi yer almaktadır. Yapılan araştırmalara göre erken çocukluk eğitimi için yapılan yatırımlar ileriki zamanlarda büyük oranda getiri sağlamıştır. Çünkü insan beyninin gelişimin en hızlı olduğu dönem, erken çocukluk dönemidir. Bu dönemden sonraki okul döneminde insan beyninde sınırlı gelişme görülmekteyken okul sonrası dönemde ise beyin gelişimine dair pek bir değişim görülmemektedir (Günsoy, 2009). Okul öncesi eğitimin çocuk, aile ve toplum için gerekliliği düşünüldüğünde, çocuğun küçük yaşlardan itibaren zengin uyarıcı bir çevrede nitelikli bir eğitim alması için ailenin ve devletin sorumluluk üstlenmesi gerekmektedir.

Bilim ve teknoloji de gerçekleşen hızlı değişim ve ilerlemeler, toplum düzenini ve aile yapısını etkilemektedir. Değişen aile yapılarıyla birlikte aile içinde anne ve babalar da farklı roller almaya başlamıştır. Toplumsal değişim karşısında aileler, çocukların sosyal ve kültürel bakımdan çocuğun tüm ihtiyaçlarına yanıt vermede yetersiz kalmaktadır. Özellikle değişen yaşam koşulları kadının aile ve topluma ekonomik kazanç sağlama rolünü getirmesinden dolayı ve kadının çalışma hayatına girmesi nedeniyle çocuğun bakımı ve eğitimi için farklı ihtiyaçlar doğurmuştur (Katrancı, 2016). Ebeveynlerin ve bilhassa kadınların iş hayatına katılmasının dışında ,mevcut şartlar da çocuğun bakımı ve eğitimine ilişkin alınan kararlarda etkili olmaktadır. Ebeveynlerin çalıştıkları kurumdaki ücretli izin ve ücretsiz izine ayrılma durumları, çocuğun bakımının kimin tarafından yapılacağı, erken çocukluk eğitim kurumlarının koşulları ve ekonomik boyutu bu kararları belirleyen ölçütlerdir. Mevcut politikalar ve imkânlardan dolayı çocuk eğitimi ve bakımıyla ilgili devlet, teşvik edici ve uygun koşullar oluşturmaya yönelik politikalar oluşturma yoluna gitmiştir (TEDMEM, 2017). Başka bir deyişle, okul öncesi

eğitimi bir ülke nüfusuna aktif ve genç popülasyon kazandırmaktadır ve dolayısıyla toplumsal açıdan önemi ortadadır. Bu baēlamda okul öncesinin gerekliliēi noktasında devletin teēvik edici politikaları gereklidir.

Çevrelerini keēfetme ve ērenme merakıyla dünyaya gelen çocuklar bu ērenme isteēini yaēam boyu srdrrleri. Çocuklar keēfetme arzuları ile çevrelerini tanımaya baēlar, iletiēime geçer ve çevresi hakkında kendi dēnceleri oluēmaya baēlar (MEB, 2013). Dünyaya gözlerini ilk atıēı andan itibaren çevresiyle etkileēime geçen ocuēun fiziksel, biliēsel, sosyal ve duygusal olarak geliēimi hızlı bir Şekilde gerekleēir. Geliēim özellikle 0-6 yaē içerisinde en hızlı Şekilde gerekleēir ve bu süreç ocuēun kiēiliēinin Őekillendiēi, çevrenin etkisinin çok fazla olduēu, çevresinde olup biten her Şeyi ērenmeye açık olduēu ve bireyin hayatı için kritik olan dönemleri içerir (Zembat ve Unutkan, 2001). 0-76 yaē aralıēını kapsayan okul öncesi dönem, bireyin geliēim dönemleri içerisinde kiēiliēinin Őekillenmesi, temel bilgi, beceri ve davranıēların kazandırılması bakımından diēer geliēim dönemlerine göre çok kritik bir öneme sahiptir. ocuēun içinde bulunduēu bu kritik aēda farklı aktivitelerle kazandırılacak temel bilgi, beceri, tutum ve alıēkanlıklar ocuēun kiēilik geliēimini ve akademik hayatını büyük ölçüde etkileyebilecektir (Kılıç, 2008).

Çocuklar duyuları aracılıēıyla her Şeyi ērenmektedirler. ērenmenin gerekleēmesi için çevreden edindikleri bilgiler beyne aktarılır ve aktarılan bu bilgiler algılanarak anlam kazanır ve zihinde yeni bir biçim alır. Böylece ocukların duyuları görevlerini yerine getirmiē olur. Duyular aracılıēıyla ulaēan karmaēık bilgiler beyinde yorumlanır ve beyin bu bilgiyi kullanarak algısal deneyimler oluēturur. Bu algısal yaēantılar çocukların özgün dēnce oluēturma ve dēncelerini belirtebilme, önermeler oluēturabilme, hayal edebilme ve farklı yöntemlere yönelmesine fırsat tanıyarak çocukların yaratıcılıklarını desteklemektedir (Yazıcı, Kandır ve Can Yaēar, 2014). ocuēun dünyaya geldiēi ilk andan itibaren duyu eēitimi baēlamaktadır. ocuēun duyularını geliētiren çoklu ortamlar beyin geliēimi ve zihinsel geliēimini hızlandırır. Okul ncesi eēitimde duyu zenginliēini geliētirmeye yönelik eēitim önemli yer tutmaktadır ve

duyu zenginliğini amaçlayan etkinliklere yer verilmektedir (Oğuz Atıcı ve Kurtay 2020).

Okul öncesi dönemde çocuk hem kendini hem de çevresini tanımak veya keşfetmek için çevresinde bulunan materyallerle oynamakta ve araştırma ihtiyacını oyun oynayarak karşılamaktadır. Anaokullarında çocuklar ilgilendiği ve merak ettiği konularla meşgul olabilmektedirler. Okul öncesi eğitim programında çocuğun gelişimini destekleyici serbest zaman, Türkçe-dil, okuma-yazmaya hazırlık, sanat, drama, fen ve matematik, müzik, oyun ve hareket etkinlikleri bulunmaktadır. Bu etkinlikler ile çocukların oyun ve oyuncak seçimiyle, arkadaşlarıyla ilişkileri gözlemlenerek çocuğun iç dünyası hakkında yorum yapılabilir. Çocuğun gelişimiyle ilgili herhangi bir yetersizlik tespit edilirse aile ile birlikte çocuğun gelişimine destek olunur. Gelişimin bir bütün olması ve bir gelişim alanında görülen aksaklık diğer gelişim alanlarını etkilemektedir. Dolayısıyla verilen okul öncesi eğitim, çocuğun bütün gelişim alanlarını destekleyecek nitelikte olmalıdır (Erbay, 2008).

Okul öncesi eğitim, çocuğun fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim yönlerine katkı sağlamakla birlikte çocuğu ilkokula hazırlamada da önemli rol üstlenmektedir. Bozgün ve Uluçınar Sığır (2018) tarafından yapılan araştırmaya göre okul öncesi eğitimde çizgi çalışması, örüntü kurma, dinleme ve ses çalışmaları yapılmaktadır ve eğitimin bu kademesinde yer alan çocuklar okuma yazma sürecine okul öncesi eğitimi almayan çocuklara göre daha hızlı bir şekilde uyum sağlamaktadır. Okul öncesi eğitimde Türkçe dil etkinlikleri; hatırlamayı sağlama, olaylar arasında mantıksal ilişki kurabilme, alıcı ve ifade edici dil becerileri, gördüklerini ve işittiklerini anlama, kelime hazinesine katkı sağlama, cümleyi kurallarına göre kurabilme, dinlediği şeyleri anlayabilme gibi okuma becerilerinin gelişimini desteklemektedir. Okumayı kolaylaştırmak için harfleri tanımaya yönelik alıştırmalar yapılmaktadır, çocuklar okumayla ilgili kavram bilgisini kazanmaktadırlar ve böylece ilkokula hazırlanmaktadır. Bu etkinlikler sayesinde ilkokulda, okul öncesi eğitim geçmişi olan çocuklar daha başarılı olabilmektedirler (Erkan ve Topçu Bilir, 2015).

ABD’de okula erken yaşta ve geç yaşta başlayan çocukları kıyaslamak için yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen verilere göre, okullaşma

sayesinde çocuğun kendi yaşının özelliklerinin ötesinde niteliklere sahip olabildiği ve iyi bir bellek stratejilerine sahip olma gibi bazı bilişsel becerileri olumlu yönde etkilediği ortaya konulmuştur (Bee ve Boyd, 2020). Bu bağlamda okul öncesi eğitim alan çocukların okul başarılarının daha fazla olması olasıdır. Okul öncesi eğitim alan çocuklar okul öncesi eğitim almayan akranlarıyla kıyaslandığında sosyal beceri ve gelişimsel olarak daha ileri düzeydedir. Okul öncesi eğitim alan çocuklar daha hızlı bir şekilde ilkokula uyum sağlamaktadırlar. Ayrıca okul öncesi eğitim, çocukların sosyal çevreleriyle uyumunu, akademik olarak başarılı olabilmesini, akranlarıyla olumlu ilişkiler kurabilmesini kolaylaştırmaktadır (Tangüner, 2017).

Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri

Okul öncesi eğitim çocuğun bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimini destekleyerek ve kişilik gelişimine katkı sağlayarak onları ilkokula hazırlamayı, dezavantajlı çocuklar için fırsat eşitliği sağlamayı, çocukların Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamayı amaç edinmiştir (MEB, 2013). Bu amaçlara uygun olarak okul öncesi eğitimin bazı ilkeleri bulunmaktadır. Bu ilkeler aşağıdaki gibidir.

Okul öncesi eğitimi çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.

2. Okul öncesi eğitimi çocuğun psikomotor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, öz bakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilkokula hazırlamalıdır.

3. Okul öncesi eğitimi kurumlarında çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.

4. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.

5. Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır.

6. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.

7. Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duygu ve davranışları geliştirilmelidir.

8. Eğitim, çocuğun kendine saygı ve güven duymasını sağlamalı; ona öz denetim kazandırmalıdır.

9. Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir. Bütün etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir.

10. Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmamalı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.

11. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve yetişkinin güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.

12. Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.

13. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.

14. Programlar hazırlanırken aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır.

15. Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.

16. Okul öncesi eğitimin süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.

17. Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitimi programı düzenli olarak değerlendirilmelidir.

18. Değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır (MEB, 2013).

İlkelerde genel olarak; çocuğun merkezde olmasını ve aktif olarak öğrenmesini sağlayan eğitim sürecinde oyunu vurgulayan, eğitim sürecinin

rehberlik hizmetleriyle entegre edilmesini öngören, eğitimin yeniliğe ve değişime açık olması gerektiğini belirten ve okul öncesi eğitime ışık tutan fikirlerin yer aldığı görülmektedir (Kılıç, 2019). Ayrıca ilkelere, eğitim programı hazırlanırken aile özelliklerinin göz ardı edilmemesi ve eğitim sürecinde aile katılımına yer verilmesi vurgulandığı görülmektedir.

Eğitim Programı

“Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir.”(Ertürk,1973). Demirel (2000) eğitim kavramını, bireyde kendi deneyimleri ve kasıtlı kültürlenme yoluyla amaçlanan davranış değişikliğini meydana getirme süreci olarak tanımlamaktadır.Eğitim ile davranışlarda gözle görülebilir bir davranış değişimin olması ve bu değişimin yaşam şekli olması hedeflenmektedir. Ayrıca eğitimin kasıtlı olması yani belirlenen hedeflere erişilmesi için belirli bir plan çerçevesinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Şahin,2006). Eğitimin planlı olarak gerçekleştirilmesi özelliği bizi eğitim programı ile karşılaştırmaktadır.

Eğitim programıyla ilgili pek çok tanım mevcuttur. M.Ö. ilk yüzyılında, Gaius Julius Caesar (Sezar) ve arkadaşlarının, Roma'daki oval patikada atlı arabalarda yapılan yarışlar için kullanılan patika kelimesi, yirmi birinci yüzyıl eğitimcileri farklı bir anlam yükleyerek kullanmışlardır. Başlangıçta patika - program-, somut bir durumu ifade etse de daha sonraları bu sözcük soyut bir anlam kazanmış ve günümüz okulların ilgilendiği bir konu olmuştur (Oliva ve Gordon, 2018). Patika eğitimde “izlenen yol” manasında kullanılmıştır. Kelimenin esas anlamından hareketle eğitimciler, eğitim programı kavramı için “izlençe” sözcüğünü kullanmayı tercih etmektedir. Bazı düşünürler, günümüzde kullanılan eğitim programı kavramını yetiştirmek kelimesinin anlamıyla ilişkilendirerek yetişek kelimesini kullanmışlardır (Demirel,2021). Bununla ilgili örnek olarak Ertürk (1973), eğitim programını, yetişek yani eğitim durumları düzeni olarak ifade etmiştir.

Ertürk (1973), yetişek geliştiren eğitimcilerin cevaplandırması gereken soruları şu şekilde belirlemiştir. (1) Eğitim hangi hedefleri içermelidir yani öğrencilere kazandırılması gereken davranışlar nelerdir? (2) Bireylerin bu

davranışları kazanması için öğrencilerin geçirmesi gereken yaşantılar nelerdir, başka bir deyişle bulunmaları gereken eğitim durumları nelerdir? (3) İstendik öğrenci davranışlarının geliştirilmesi açısından eğitim durumları nasıl örgütlenirse en verimli olur? (4) İstendik davranışlara erişilmesi yönünde etkililik derecesi nedir? (5) 4. sorudan elde edilen cevaplar doğrultusunda mevcut programda ne gibi değişiklikler yapılmalıdır? Bu soruların cevaplarına göre uygulama aşamasında elde edilen sonuçlara bağlı olarak eğitim programının (1) Hedefler yani istendik davranışlar, (2) Öğrenme yaşantıları (eğitim durumları), (3) Değerlendirme faaliyetleri olmak üzere üç unsurdan oluştuğu kabul edilmektedir (Ertürk,1973).Bir eğitim programı,*Hedef/Kazanım, İçerik, Eğitim Durumları/ Öğrenme-Öğretme Süreçleri ve Değerlendirme / Sınama Durumları* olmak üzere dört öğeden oluşmaktadır (Saracaloğlu,2015).

Hedef / Kazanım. Hedefler, eğitim programlarının ana unsurlarıdır ve program geliştirme aşamasında geliştirilecek olan içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve ölçme-değerlendirme için yön belirleyicidir (Yakar, 2016). Eğitim programının hedef boyutunun hazırlık aşamasında “bireyleri niçin eğitiyoruz?” sorusuna yanıt aranmaktadır (Demirel,2021).

Hedefler, aynı zamanda “*hedef*”, “*hedef-davranış*”, “*öğrenme çıktısı*” ya da “*kazanım*” kavramı olarak ifade edilmektedir (Yakar, 2016). Ülkemizde 2004 ve sonraki yıllarda eğitim programlarında kullanılan kavramlar, programın yapısı ve özellikleri gibi değişmiştir. Hedefler yerine kazanım ifadesi son yıllarda dikkat çekmektedir. Kazanım kavramı, öğrencilerin süreç başındayken ve süreç sonunda oldukları yeri tanımlamaktadır. Öğrencilerin konu, ünite ve derslerin sonunda edindikleri bilgi, değer ve beceriler kazanımlar olarak ifade edilmektedir (Yakar,2016). Kazanım, İngilizce “attainment” kelimesi Türkçede “*gerçekleştirme*”, “*ulaşma*”, “*kazanma*” anlamındadır. Bu nedenle kazanım, program hedeflerine ulaşma düzeyi olarak ifade edilebilir (Demirel, 2021). Ertürk (1973) eğitimde hedeflerin uzak hedefler, genel hedefler ve özel hedefler olarak çeşitli düzeyde olabileceğini belirtmiştir. Uzak hedefler; bir toplumun politik anlayışını, anayasal hedefini, idealini ifade etmektedir. Uzak hedefler, genel bir ifadeyle eğitim aracılığıyla yetiştirmek ve oluşturmayı planladığı olması istenen insan tipini belirlemektedir.Genel hedefler; Milli eğitimin veya okulun ulaşmak istediği konumu belirlemektedir. Genel hedefler, uzak hedefi açıklamaya

çalışmaktadır ve aynı zamanda okulun hizmetini yansıtan niteliklerdir. Özel hedefler ise ders veya konu alanında öğrenciye kazandırılması uygun görülen davranış özelliklerini belirlemektedir ve bu özellikleri kazandırmak amacıyla bir düzen veya çalışma alanı için hazırlanmıştır. (Saracaloğlu,2015).

Nitelikli biryaşam,sosyal çevrenin çeşitli özelliklere sahip olmasını gerektirmektedir. Bu nedenle yetiştirilecek bireylerin de sahip olması gereken özelliklerini belirlerken onların nasıl bir toplumda, nelerle meşgul olacağını ve ilişkilerinin nasıl olacağını öğrenmek gereklidir.Bunun yanı sıra bireylerin eğitim ihtiyaçlarının ve hazır bulunuşluk seviyelerinin de belirlenmesi gerekmektedir (Ertürk,1973). Bu ihtiyaçların belirlenmesi ve incelenmesi için bazı aday hedeflerin olması gereklidir. Bu aday hedeflerin gerçek hedefler olarak belirlenmesi için eğitim felsefesi, eğitim psikolojisi ve eğitim ekonomisi süzgeçlerinden geçmesi gerekmektedir(Demirel,2020).

İçerik. İçerik ögesi eğitim programının ikinci ögesidir. Programın içerik ögesi için “ne öğretelim?” sorusu sorulur ve bu sorularla belirlenen kazanım /hedeflere ulaşılmaya çalışılır. Dolayısıyla belirlenen hedef /kazanımlara ulaşmak için içerik bir araç olarak kullanılır. İçerik, hedefleri/kazanımları bireye kazandırmak için konuların düzenlenmesi olarak ifade edilebilir. Fakat, çoğu eğitim ortamında hedefler/kazanımlardan ziyade içerik esas alınmıştır (Saracaloğlu, 2015). İçerik belirlenirken dikkat edilmesi gereken önemli husus içerik ve hedeflerin tutarlı olmasıdır. Ayrıca içerik belirlenirken dikkate alınması gereken bazı ölçütler de bulunmaktadır. Bu ölçütler;kendi kendine yeterlilik, anlamlılık, geçerlilik, ilgililik, yararlılık, öğrenilebilirlik, ekonomiktir.İçerik düzenlenirken somuttan soyuta,basitten karmaşığa, kolaydan zora,yakından uzağa doğru sıralama ilklerine dikkat edilir(Demirel, 2021).

Eğitim durumlarının düzenlenmesi /Öğrenme-Öğretme Süreçleri. Eğitim durumları ögesi programın üçüncü ve en önemli ögesidir (Demirel,2021). Bu öge,eğitim programında hedeflere ulaşma ve bireylere kazandırmada nasıl bir yol izleneceğini belirlemektedir(Demirel,2020).Programın bu ögesi, belirlenen hedeflere ulaşmak içinkullanılacak strateji, yöntem ve teknikleri, sınıf içi veya sınıf dışındaki aktiviteleri, materyalleri içermektedir (Demirel,2021).

Öğrencilerin istenilen davranışları kazandırılmasında öğrenme ve öğretme yaşantıları düzenlenmektedir. Eğitim durumları ögesini öğrenciler açısından düşünüldüğünde öğrenme yaşantıları düzeneği, öğretmen açısından düşünüldüğünde öğretme yaşantıları düzeneği olarak ifade edilebilir. Bu durumda programın bu ögesi öğrenci ve öğretmene dönük olarak iki boyutta ele alınabilir. Öğrencilerin programın merkezinde yer alabilmesi için öğretme etkinlikleri hedeflerle tutarlı olacak şekilde düzenlenmelidir (Demirel,2020).

Ölçme ve Değerlendirme/Sinama durumu. Öğrencilerin istenilen davranışları kazanılıp kazanmama durumu ile ilgili karar verilmesidir (Demirel,2020). Bu öge programın dördüncü ögesi olup hedef ve davranışları yoklamak amacıyla en az bir test maddesi aracılığıyla değerlendirmeyi içermektedir (Demirel,2021).

Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesi eğitim; çocuğun doğduğu zaman ile zorunlu eğitime başlamasına kadarki sürede çocukların gelişimsel, bireysel özellikleri ve yetenekleri dikkate alınarak bütün gelişim alanlarının (fiziksel, duygusal, dil, sosyal ve zihinsel) zengin çevre uyarıcılı ortamda desteklendiği, yaratıcılıklarını sergileyebilecekleri, ebeveyn ve eğitimcilerin aktif olduğu eğitim sistemidir. Eğitim programı; çocuğun yaşına ve gelişim özelliklerine uygun fiziksel, bilişsel, duygusal ve sosyal özellikleri kazanması için düzenlenen eğitim planıdır. Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 36-72 aylık çocukların motor, sosyal-duygusal, dil ve bilişsel gelişimlerine katkı sağlamak, öz bakım becerilerini kazandırmak ve ilköğretime hazırlamak amacıyla düzenlenmiştir. Program, eğitim sürecinde etkinliklerin ve kazanımların planlanmasının yanı sıra gün içinde yapılacakların sıralamasını, kullanılacak materyalleri, farklı etkinlikler için uygun geçişi, bütün etkinliklerin düzenini ve sırasını içermektedir (MEB, 2016).

Okul öncesi eğitimin hedeflerinin gerçekleşmesinde gerekli olan temel öğelerinden biri, çocukların gelişimsel nitelikleri ve eğitim gereksinimi gibi birçok durum göz önünde bulundurularak düzenlenen, iyi bir şekilde planlanan okul öncesi eğitim programlarının hayata geçirilmesidir (Düşek ve Dönmez, 2012). Türkiye’de 1989 yılında yayımlanan taslak program dışında, 2012 yılına kadar

1994, 2002 ve 2006 yıllarında yayımlanan üç ayrı eğitim programının kullanıldığı görülmektedir (Düşek ve Dönmez, 2012). Türkiye’ de 2006 yılında “36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitimi Programı” uygulanmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan bilimsel çalışmalar, eğitim uygulamalarından alınan dönütler ve okul öncesi eğitiminin güçlendirmesine yönelik gerçekleştirilen projelerden elde edilen veriler sonucunda program geliştirme süreci gerçekleştirilmiştir. Revize edilen eğitim programı, 2013-2014 eğitim öğretim yılında bütün okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır (Köksal, Balaban Dağal ve Duman, 2016).

MEB 2013 Okul Öncesi eğitim programının özellikleri incelendiğinde program, çocukların gelişimlerini desteklemektedir ayrıca çocukların gelişimlerinde olabilecek yetersizlikleri de önleyebilecek niteliktedir. Program çocukların gelişimsel özelliklerini dikkate alması ve bütün gelişimsel alanları desteklemesi bakımından gelişimsel bir programdır. Program, eğitim süreci boyunca programda yer alan kazanım göstergelere ihtiyaç duyulduğunda farklı etkinliklerde tekrar tekrar verilmesi bakımından sarmal bir yaklaşıma sahiptir. Ayrıca, farklı öğrenme kuram ve modellerinde yer alan çocuk merkezli eğitim uygulamalarından faydalanarak oluşturulduğu için eklektiktir. Programın bu özelliklerine ek olarak, program öğrenme sürecinin bütün aşamalarında çocuğun aktif olması gerekliliği nedeniyle çocuk merkezlidir. Çocuğun bireysel, çevre ve aile özelliklerine göre uyarlanabildiği için esnektir. Çocuğu çok yönlü desteklemek amacıyla bütün gelişim alanlarını destekleyen kazanım göstergelere yer vermesi ve etkinlik türü, çeşidi, çalışma biçimleri, etkinlik yerleri ve etkinliklere ayrılan süre bakımından çeşitlilik sağladığı için dengelidir. Çocuğun öğrenme ve beceriler kazanmasının oyun aracılığıyla mümkün olması bakımından oyun temellidir. Çocuğun keşfederek öğrenmesini ve yaratıcılığının geliştirilmesini önemsemektedir. Eğitim sürecinin günlük yaşam deneyimlerinden ve çocuğun çevresinden faydalanılarak zenginleştirilmesi gerekli görülmektedir. Kazanım ve göstergelerin kazandırılmasında temalar ve konular araçtır. Çocuğun bireysel ihtiyaçlarını karşılamaları için öğrenme merkezleri bulunmaktadır. Çocukların içinde bulundukları toplumun kültürel özellikleri dikkate alınmaktadır ve evrensel değerleri benimsemesini sağlanmaktadır. Kazanılan tutum beceri ve alışkanlıkların kalıcılığını artırmak

için eğitimin aile ortamında devam etmesi bakımından aile eğitimi ve katılımı önemlidir. Öğretmen, ocuk ve program değerlendirmesi yapması bakımından çok yönlü değerlendirme imknı sunmaktadır. Eğitimin bütün bireyleri kapsamasa gerekliliği nedeniyle özel gereksinimli çocuklar için uyarlamalara yer verilmiş ve çocuğun gelişiminin desteklenmesi için rehberlik hizmetlerine önem verilmektedir.

Bu programla beraber öğretmenin hazırlayacağı etkinlik planlarına örnek olması amacıyla farklı yaş gruplarındaki çocuklar için “Etkinlik rnekleri” hazırlanmıştır. Bununla birlikte “Millî Eğitim Bakanlığı Okul ncesi Eğitimi Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)” oluşturulmuştur (MEB, 2013). Zira okul öncesi eğitim; okul, aile ve ocuk öğelerinden oluşmaktadır (Köksal, Balaban Dağal ve Duman, 2016). MEB 2013 Okul ncesi Eğitim Programında ocuğun gelişiminde aileyi, ocuk aile ilişkisinin etkili olduğunu belirtmektedir. Okul ncesi eğitim sürecinde aile katılımının gerekliliğini vurgulamaktadır. Okul ncesi eğitim aile katılımını eğitim sürecinin temel bir parasa haline getirmiştir. Bu nedenle okul öncesi eğitim sürecinin sadece çocuğun gelişimini destekleyen olarak değil aynı zamanda, ailenin eğitime aktif olarak katılmasını sağlayan bir süreç olarak bilinmelidir. (Bayrak, 2018).

Aile Katılımı

Aile katılımı; okul ev arasında bilginin paylaşılması ve ilişkilerin oluşturulmasıdır. Aile, eğitim programının gizli ve temel kurumu olduğu gibi çocukların ev ve okul yaşantıları arasında tutarlı bir bağ kurulmasını sağlar (Cömert ve Güleç 2004). Okul ncesi eğitimde aile katılımı; ebeveynlerin çocukların eğitimleri ve gelişimlerine destek olup, çocuklara yararlı olabilmeleri için düzenlenen etkinliklerdir (Sağlam ve alışkan,2017).Aile katılımı, okul ve ailenin iş birliği halinde olması, çocuğun eğitim sürecinde ailenin katılması ve çocuğun eğitiminde ailenin etkin olması olarak Ailekatılımı ile ilgili tanımlardan anlaşılacağı üzere, aile katılımı ile okul öncesi eğitimde ailelerin desteklendiği ve eğitim gördüğü aynı zamanda çocuğun okul ve ev arasında tutarlı yaşantılar gerçekleştirdiği ve onların gelişimlerine katkı sağladığı görülmektedir.

Okul öncesi eğitimde aile katılımının önemi.Çocuğun ilk eğitim hayatı anaokuluna başlamasıyla başlamaktadır. Fakat anaokuluna başlayan çocukların ebeveynlerinin çocuklarının eğitim ve gelişimiyle ilgili sorumlulukları bu eğitim sürecinde de devam etmektedir. (Ergüden,Doğan ve Hastaoğlu,2020).

Bir çocuğun bilişsel gelişimiyle ilgili bazı önemli özellikler okul öncesi eğitim döneminde gerçekleşmektedir. Ebeveynler, erken çocukluk eğitimi sürecinde çocuğun sahip olduğu potansiyellerini geliştirmek için aktif rol alarak yardımcı olabilirler. Aile katılımı, öğretimin sınıfın dışında devam etmesini sağlar, çocuklar için daha olumlu bir yaşantılar oluşturur ve çocukların okulda gösterdikleri performansa katkı sağlar. Ebeveynler, çocuklarının okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirdikleri öğrenmelerini evde de desteklemeleri gerekmektedir. Çocuklarının okul öncesi eğitim kurumlarıyla uyum sağlayan ebeveynler, okulda ve evdeki yaşantılar arasında daha iyi bir bağ geliştirebilirler. Ebeveynlerin geliştirdikleri bu bağ, çocuğun gelişimini ve daha fazla öğrenmelerini desteklemek için önemli öğedir (Spreeuwenberg, 2022). Ailenin ve öğretmenin iş birliği halinde olması fikir ve bilgi paylaşımını sağlamaktadır. Ayrıca okulda öğrenilenlerin evde desteklenerek ve pekiştirilerek kalıcı olması sağlanır (Bayrak,2018).Dolayısıyla aile katılımı eğitim dönemi boyunca olmalı böylece ebeveynlerin, çocuklarının akademik gelişimleri ile ilgili bilgi edinmelerine ve gelişmelerini takip etmelerine fırsat tanınmalıdır(Anthony,2008).

Çocuğun temel eğitim döneminde okul-aile işbirliği kritik bir öneme sahiptir. Aile katılımıyla ilgili yapılan çalışmalar, aile katılımının öğrencilerin akademik başarılar elde etmelerini, katılım, motivasyon ve özgüven duygusunun gelişmesini sağladığını ve onların okul ile öğretmenlere ilişkin bakış açılarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Bayrak, 2018). Ergüden, Doğan ve Hastaoğlu (2020) tarafından yapılan araştırmada okul- aile iş birliği ve aile katılımıyla çocuğun eğitimsel, sosyal duygusal ve akademik olarak desteklendiği; eğitim sürecinde yapılan etkinlikler aracılığıyla aile ve okul birbirlerini yakından tanıyabildiği, ailelerin çocuklarının aldığı eğitim hakkında bilgi sahibi oldukları ve süreçte aktif oldukları; öğretmenlerin ise aile eğitimi programlarını daha verimli kullanabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.Toran ve Özgen (2018)'in okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin görüşlerini

belirledikleri çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin aile katılım çalışmalarıyla ilgili farkındalıklarının olduğu, aile katılım çalışmalarında çocuk için yararlı olmasına dikkat edildiği ve çocuğun gelişimi ve akademik başarısında etkili olduğu, ayrıca aile katılım çalışmalarını gerçekleştirirken engellerle karşılaştıkları ve bunu önlemek için uygulamalar ve stratejiler geliştirdikleri sonucu elde edilmiştir. Anders et al. (2016), aile-öğretmen işbirliği etkinliklerinin evdeki öğrenme ortamına olumlu bir etkisinin olduğunu ayrıca işbirliği etkinlikleri, bir sonraki eğitime katılmanın ve 4 yaşındaki çocukların konuşma becerilerinin üzerinde bir etkisi olduğunu belirtmiştir (akt; Choen ve Anders, 2019). Choen ve Anders (2019) araştırmasında öğretmenler özellikle, daha sık yapılan veli toplantıları ile çocukların daha iyi alıcı dil becerileriyle ve daha olumlu sosyal davranışlarıyla ilişkili olduğunu vurguladıklarını belirlemiştir.

Okul-aile ilişkilerinin dinamik olması ve olumlu nitelikler kazandırılması en fazla çocukların lehine bir durumdur (Emin, 2020). Fakat, okul aile iş birliğinin öğretmen, aile ve okul öncesi eğitim kurumu için de yararları bulunmaktadır ve bu faydaların neler olduğu aşağıda belirtilmiştir.

Aile açısından.

- Çocuklarının aldıkları eğitim sürecinde kendilerinin ne derece etkili olabildiklerini fark etme.
- Çocuğun gelişimine çeşitli yönlerden yarar sağlayabilme.
- Çocuğun gelişimiyle ilgili kendine güven duyabilme.
- Kendi potansiyellerini fark edebilme.
- Çocuklara saygı duyma ve birey olarak değer verme.
- Çocukla olumlu iletişim kurabilme.
- Çocuklarıyla ilgilenmeleri için yeterince zamanlarının olmaması bunun için suçluluk duygusunu aşabilme
- Çocukların yeni beceriler edinmelerini sağlayabilme.

Öğretmen açısından.

- Programın uygulanabilirliğini arttırma.

- Ebeveynlerle oluşturulan sağlıklı iletişimle onları tanımada zorluk yaşamama ve sorunları çözebilme,

- Görev dağılımı,

- Belirlenen hedeflere erişebilme,

- Yapılan işte memnuniyet düzeyini artırma.

Kurum açısından.

- Eğitimin devamlılığına olanak sağlayabilme,

- Çocuğun çeşitli yönlerde gelişimine katkıda bulunabilme,

- Amaçlarına ulaşılabilirliğini kolaylaştırma,

- Eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilme,

- Eğitimin niteliğini artırabilme,

- Okul ve ailenin sorumluluklarının dağılımını sağlayabilme,

- Memnuniyeti sağlayabilme.

İyi bir şekilde yapılandırılmış bir okulöncesi eğitim kurumu, çocuğu ve ailesinibir bütün olarak tanımaya ve gerekli ilişkiler oluşturmaya hazır olmalıdır. Bunun için okulun ve eğiticinin önemli görevleri vardır. Bu görevler, aileyi tanıma çalışmaları, aile ile iş birliği ve ilişkilerinin kurulmasına yönelik çalışmalar, aile eğitimi çalışmaları ve sosyokültürel çalışmalardır (Cömert veGüleç, 2004).

Okul Öncesi Eğitimde Aile Beklentileri

Aile toplumu oluşturan en küçük birim ve toplumun başlangıç noktasıdır. Çocuk, fiziksel özelliklerinin ve sosyal uyum davranışlarının tohumunu ailesinden alır. Aile çocuğun bakımı ve eğitiminden sorumludur. Çocuğun okuldaki deneyimlerinde ailenin de payının olduğu unutulmamalıdır (Oktay, 2007). Okul öncesi dönemini kapsayan 0-6 yaş aralığında verilecek eğitimin hedefleri belirlenirken çocuğu aileden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Aile ve çocuk bir bütünü yansıtmaktadır. Bu nedenle belirlenen hedefler aile ve çocuğa göre belirlenmeli ve okul öncesi eğitimin planlama ve uygulama

süreçlerine etkin bir biçimde dâhil edilmelidir (Danyolu, 2017; Ünlüer Özbay, 2014).

Aile beklentileri, ailelerin çocuğun okul öncesi eğitim sürecinde gelişimsel, eğitimsel ve kurumsal istekleri olarak ifade edilebilir. Aibao, Xiaofeng ve Hajime'ye (2007) göre erken çocukluk dönemiyle ilgili aile beklentileri; sosyal psikoloji, çocuk gelişimi psikolojisi ve aile eğitimi üzerine yoğunlaşmıştır ve bu beklentiler çocukların zihinsel ve fiziksel olarak gelişimlerini etkilemektedir (akt. Özen Altınkaynak ve Yanıklar, 2014). Aile beklentileri toplumdaki bireylerin eğitim düzeyleri ve yaşam stillerine göre farklılaşabilmektedir. Erşan (2019), ebeveynlerin çocuklarını okul öncesi eğitime gönderme sebeplerini şu şekilde belirlemiştir; ebeveynler öncelikli olarak çocuklarının ilköğretime hazırlıklı olmasını istemektedirler. Bunu sırayla sosyalleşme, çocuğun bütün gelişim alanlarının desteklenmesi, iyi bir eğitim almaları, kendine güvenen birey olmaları ve sorumluluk bilincine sahip olmaları ve zorunluluk (çalışma vb.) gibi sebepler takip etmektedir. Ceylan (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise araştırmaya katılan bütün ebeveynlerin; çocuklarının mutlu olması, eğitim görmesi ve sosyalleşmesine ilişkin beklentilerinin olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin okul öncesi tercihinde belirleyici ölçütler ise okul öncesi kurumunun ev veya iş yerlerine olan mesafenin az olması, kurum personellerine duyulan güven duygusu, kurumun ekonomikliği ve kuruma karşı önceden oluşturulan güven duygusu, çevresindeki ebeveynlerin görüşlerinin etkili olduğu şeklinde belirlenmiştir. Bunların dışında her çocuğun gereksinimine uygun eğitimin olması ve okul ortamının ev ortamıyla benzerliğinin olması, çocukların rahat hareket edebileceği ve oyunu daha fazla oynayabileceği bir okul ortamının olması yönünde beklentilerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

Erken çocukluk eğitimi kurumlarının sürdürülebilirliği için aile, toplum ve hükümet gibi var olan unsurların iş birliği gereklidir. Bu unsurların oluşturduğu iyi bir işbirliği sonucunda önemli başarılar elde edilebilir ancak bunun tersi bir durumda üç unsurdan biri birlikte çalışmadığında hedefe ulaşılması mümkün olmayacaktır (Sunarti, 2019). Sunarti (2013) aile, toplum ve hükümet arasında iyi bir işbirliğinin sağlanmasını etkileyen birçok faktörün arasında ebeveynlerin erken çocukluk eğitim kurumlarına yönelik bilgi, anlayış, algı, beklenti ve

tutumlarının etkili olduğunu ifade etmektedir (akt.Sunarti,2019). Aile beklentilerinin belirlenmesi, günümüz okul öncesi eğitim kurumlarının bu beklentilere cevap verebilirliğinin değerlendirilmesi ve bu kurumların kendini yenilemesi bakımından önemli veri kaynağıdır. Ailelerin beklentilerini karşılamak aynı zamanda onlara destek olmak anlamındadır. Ebeveynlerin beklentilerinin karşılanması, çocuğun okul öncesi eğitimden daha fazla faydalanmasını sağlayacaktır (Çelebi,2018).Ailelerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri ve memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi, aileyi okul öncesi eğitimle bütünleştirme fırsatı sağlayacaktır (Özcan Koçak,2020).

İlgili Araştırmalar

Yurt içinde yapılan ilgili araştırmalar.Yeşilyurt(2011), araştırmasında ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentilerinin ve bu beklentilerinin karşılanma düzeyini farklı değişkenlere incelemiştir. Ayrıca araştırmada ebeveynlerin yaşadıkları coğrafi bölgeye göre beklentilerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini, 2010-2011 eğitim- öğretim döneminde çocuğu anasınıfında eğitim gören ve coğrafi bölgeler içerisinde sayıca en fazla okul öncesi eğitim kurumunun olduğu illerdeki tesadüfi yöntemle seçilen 63 ana okuldan 1465 veli oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre ebeveynlerin beklentileri ve beklentilerinin karşılanma düzeyi üzerinde ailenin geliri, eğitim düzeyi ve bulundukları coğrafi bölge özelliklerinin istatiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyetve yaş farklılığının ise ebeveynlerin beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma düzeyleri üzerinde istatiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır.

Seyfullahoğulları (2012) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre özel ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarını seçerken dikkat ettikleri özelliklerin ne olduğu, anasınıfı eğitimine ilişkin beklentileri ve bu beklentilerinin karşılanma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma İstanbul ilindeki özel ilköğretim okullarının bünyesinde çocuğu anasınıfına devam 67 ebeveynlerle gerçekleştirilmiştir. Araştırma, nitel bir araştırmadır ve ebeveynler görüşlerini yazılı olarak ifade etmişlerdir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, ebeveynlerin hemen hemen yarısı bilgilendirilmesi gerektiği üzerinde durdukları daha sonra rehberlik ve aile eğitime ilişkin beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anne babaların daha çok çocuklarının davranışlarının geliştirilmesi yönünde beklentilerinin olduğu ve diğer beklentilerinin ise sosyal beceriler ve okuma yazmayla ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin en az beklentilerinin matematik ile ilgili olduğu sonucu elde edilmiştir. Anaokullarındaki eğitim personellerinin ve eğitim verilen okulların iç ve dış mekanların fiziksel koşullar bakımından yeterliğinin yüksek seviyede olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin çoğunun iletişim güçlüğü yaşamadığı ve aile eğitimi konusunda beklentilerinin karşılandığı sonucu elde edilmiştir.

Şahin,Sak ve Şahin (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada okul öncesi eğitimin önemli partneri olan ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini çocukları özel okula devam eden 35 veli oluşturmuştur. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemidir ve veri toplama aracı araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Toplanan veriler kodlanmış ve dört ana temada ele alınmıştır.Çalışmanın sonucunda, araştırmaya katılan ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarının rolünün farkında oldukları ve çocuklarını ilkokula hazırlamaya yönelik beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir.

Çakıroğlu (2013) araştırmasında ebeveynlerin okul öncesi eğitimle ilgili görüşleri ve beklentilerini farklı değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmaya 2011-2012 eğitim -öğretim döneminde Zonguldak ili Devrek ilçesindeki yedi resmi ilköğretim okuluna bağlı 12 anasınıfında bulunan 5-6 yaşlarında olan 231 çocuğun velisi katılmıştır. Ebeveynlerin okul öncesi eğitim hakkındaki görüş ve beklentileriyle ilgili veri elde edebilmek için araştırmacı tarafından bir anket geliştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; ebeveynlerin okul öncesi eğitimi gerekli olarak görmektedirler, okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim olması ve ücretsiz olmasına yönelik görüşlerinin oldukları ve annelerin çalışma durumundan bağımsız olarak çocuklarını anasınıfına gönderecekleri görüşünde oldukları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunluğu okul öncesi eğitimi, çocuğu ilkokula hazırlaması ve sosyal becerileri kazandırması açısından

önemli ve gerekli görmektedirler. Ebeveynlerin okul öncesi kurumunu seçerken göz önünde bulundurdıkları en önemli etmenler; öğretmenin taşıdığı nitelikler, okulun eğitim yaklaşımı ve okulun ev ya da iş yerine olan mesafenin az olması şeklinde belirlenmiştir. Ebeveynlerin okul öncesi kurumuna ilişkin beklentilerinde; okulun fiziksel yeterliliği ile ilgili beklentilerinin sınıf mevcudunun ve yardımcı personellere ilişkin beklentileri kıyaslandığında dahayüksek düzeyde beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin öğretmen özelliklerine ilişkin beklentilerinde; öğretmenlerin ebeveynlerle ve çocuklarıyla iletişimi ve deneyimli olması noktasında yüksek beklentide oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Uygulanan eğitim programına ilişkin konularda ebeveyn beklentileri yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiş fakat, okul ve sınıf içi aile katılımı çalışmaları ile ilgili beklentilerin biraz daha düşük olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin çocuğa ilişkin beklentilerinde çocuğa sosyal ve duygusal becerilerin kazandırılması konusunda yüksek beklenti içerisinde oldukları tespit edilmiştir.

Özen Altınkaynak ve Yanıklar (2014) gerçekleştirdikleri çalışmada, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocuklarının gelişimine ilişkin beklenti düzeylerini belirlemeyi ve araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, Kars ilindeki ilköğretim okullarının bünyesindeki anasınıflarında ve bağımsız anaokullarında çocuğu eğitim gören 108 anne ve 92 babadan oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacıların geliştirdikleri bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre anne babaların çocuklarının gelişimine yönelik beklentileri benzer düzeydedir. Ebeveynler çocuklarının sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlanması, çocuklarda olumlu sosyal davranışların (iş birliği, yardımlaşma, paylaşma) geliştirilmesi, sorumluluk bilicinin geliştirilmesi, milli ve ulusal değerlere sıkı sıkıya bağlanmalarını sağlanmasına ilişkin beklentilerin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin çocuklarının dil gelişimiyle ilgili beklentileri; çocuklarının kelime hazinelerinin geliştirilmesi, doğru ve etkili Türkçe konuşmayı öğretilmesi, çocukların duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerini ve empati becerilerinin geliştirilmesi şeklinde olduğu saptanmıştır. Ebeveynler çocuklarının öz bakım becerilerinin geliştirilmesiyle ilgili yüksek düzeyde beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Ebeveynler okul öncesi

eğitimden çocuklarının zekâ gelişimine ilişkin beklentilerinin çoğunun olumlu yönde olduğu sonucu elde edilmiştir. Fakat bu beklentilere ilişkin ebeveynlerin özellikle çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları problemleri çözme becerisinin çoğunlukla ailede kazandırılması gerektiği konusunda hem fikir olmadıkları belirlenmiştir.

Kol (2015), ebeveynlerin okul öncesi eğitime yönelik algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma, 2012- 2013 eğitim öğretim yılında çocukları Sakarya'da okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören 43 ebeveyn ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yöntemi, içerik analizi yöntemidir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; ebeveynlerin okul öncesi eğitimin çocuğun birçok gelişim alanlarına katkı sağladığı; okul bilinci, sosyal becerilerine katkı sağlaması ve derslerinde başarılı olmaları bakımından gerekli olduğu düşüncesinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocukları ilkokula hazırlama, onların sosyal gelişimine ve akademik başarılarında katkısını artırmasına yönelik beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir.

Ulutaş Avcu (2016), annelerin, beş yaş çocuklarının gelişimine ilişkin okul öncesi eğitimden beklentilerinin incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören beş yaşındaki 198 çocuğun annesi oluşturmaktadır. Araştırmada annelerin okul öncesi eğitimden beklentileri; aile tipine, ailenin eğitim düzeyi ve çocuk sayısına göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmış ve araştırmanın veri toplama aracı ise araştırmacı tarafından geliştirilen anket formudur. Araştırmada çekirdek aileye sahip ve tek çocuğu olan annelerin beklentilerinin diğer annelere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, annelerin beş yaşındaki çocukların gelişimleriyle ilgili beklentilerinin üzerinde eğitim durumu değişkeninin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı saptanmıştır.

Bayrak ve Köksal (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarından anne ve babaların beklentilerini ve bu beklentilerinin karşılanma durumlarının incelenmesidir. Araştırmanın örneklemi 2015-2016 eğitim öğretim döneminde Elazığ il merkezinde bulunan

anaokullarına devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri beklenti ölçeğiyle toplanılmış ve 722 ebeveyn den veri elde edilmiştir. Yapılan analizlerden elde edilen sonuçlara göre, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden genel olarak beklentilerinin yüksek olduğu sonucu belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri üzerinde cinsiyet değişkeninin fark yarattığı ve annelerin beklentilerinin babaların beklentilerinden daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin beklentilerinin üzerinde yaş değişkeni anlamlı bir farklılık yarattığı sonucuna ulaşılmış ve bu farklılık 36-40 yaş arasındaki ebeveynler ile 41 yaş ve üstü ebeveynler arasında olduğu ve diğer yaş aralıkları arasında en fazla beklentinin 36-40 yaş aralığındaki ebeveynlerde olduğu ve en az beklentinin ise 41 yaş ve üstündeki ebeveynlerde olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin beklentileri üzerinde eğitim düzeyi değişkeni farklılık yarattığı ve lisansüstü eğitim almış olan ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin diğer guruplardan yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin beklentileri üzerinde sahip oldukları çocuk sayısının anlamlı farklılık yarattığı ve bu farklılık tek çocuk sahibi olan ebeveynlerin birden fazla çocuk sahibi olan ebeveynler arasında olduğu saptanmıştır. Ayrıca çocuğu daha önce okul öncesi eğitimi almış ebeveyn beklentilerinin çocuğu daha önce eğitim almayan ebeveynlere göre yüksek düzeyde beklentilerinin olduğu saptanmıştır.

Başal ve Bahçeli Kahraman (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada köyde ve kentte yaşayan annelerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma genel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim -öğretim yılında Bursa ili Nilüfer ve Osmangazi merkez ilçelerinde anaokullarına devam eden 5-6 yaş çocuğu olan 100 anne ile Bursa ilinin Büyükşehir ilçesinin Kınık, Hemşehriler, Yenice ve Akçasaz köyleri, Orhaneli ilçesinin Fadıl, Sarıl, Çakmak ve Karıncalı köyleri ve Keles ilçesinin Belenören, Kocakavacık, Yazıbaşı, Delice, Avdan ve Basak köylerinde yaşayan ve çocukları okul öncesi eğitime devam eden 100 anne oluşturmuştur. Araştırmanın veri toplama araçları olarak Beklenti Ölçeği ve "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, annelerin köyde ve kentte ikamet etme özelliklerine göre okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri;

öğretmen, eğitim ve aile, okul politikası, bilgilendirme boyutları ve toplam puanlar arasında kentte yaşayan annelerin lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca annenin okul öncesi eğitim kurumundan beklentisinin üzerinde eğitim durumunun farklılık yarattığı bulgusu elde edilmiştir.

Çelebi (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı; anne ve babaların okul öncesi kurumunu seçimini etkileyen ölçüt ve beklentilerinin belirlenmesi ve bu ölçüt ve beklentilerin okul öncesi eğitim kurumlarının karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi ve bu değerlerin telafi edilebilmesi açısından gerekli çözümlerin elde edilmesidir. Araştırmanın katılımcılarını KKTC'nin beş ilindeki devlet okul öncesi eğitim kurumunda çocuğu bulunan 439 ebeveyn oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmanın sonucuna göre; ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumuna ilişkin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları, çocuklarının bulundukları eğitim kurumlarında verilen eğitimin okul öncesi eğitime uygun bulmadıkları tespit edilmiştir. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimine yönelik tercihlerinde göz önünde bulundurdıkları etmenlerinin, çocuklarının devam ettiği eğitim kurumları tarafından istenilen düzeyde karşılamadığı ve verilen eğitimin beklenen nitelikte olmadığı sonucu elde edilmiştir.

Erşan (2019) yaptığı çalışmada, çocuğu okul öncesi eğitim kurumunda eğitim gören ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumundan ve öğretmenlerden beklentilerini incelemeyi amaçlamıştır. Ayrıca araştırmacı ebeveynlerin okul öncesi eğitimin içerik ve önemiyle ilgili farkındalıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemidir ve çalışmada olgubilim modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Sinop il merkezinde çocuğu resmi anaokullarında eğitime devam eden 122 ebeveyn oluşturmuştur. Çalışmanın veri toplama aracı, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Araştırmanın sonucunda ailelerin öncelikli beklentileri; okul öncesi eğitim kurumlarının çocuklarını ilköğretime hazırlamaları olduğu belirlenmiştir. Ayrıca sınıfların fiziksel koşullarını iyileştirilmesi ve sosyal etkinliklerinin daha fazla yapılmasına ağırlık verilmesi ebeveynlerin

beklentileri arasında olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyi yüksek olan aileler eğitim düzeyi düşük olan ailelerden daha fazla sosyal aktiviteye ve yabancı dil eğitimine önem verilmesi yönünde beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenin özellikleriyle ilgili olarak ebeveynlerin beklentileri; öğretmenin genellikle çocuğa karşı olumlu tutuma (ilgi, sevgi, alaka vb.) sahip olmaları, nitelikli bir eğitim vermeleri ve ebeveynlerle etkili bir iletişim kurabilmeleri yönünde olduğu sonuçlar elde edilmiştir.

Konca (2020), araştırmada çocuğu okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan ebeveynlerin okul öncesi eğitime ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Kırşehir il merkezinde devlete bağlı herhangi bir okul öncesi eğitim kurumunda çocuğu eğitim gören 11 gönüllü ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda ebeveynler özellikle çocuklarının beceri kazanmaları, sosyal hayatlarının desteklenmesi, gelişimlerinin desteklenmesi ve ilkokula hazırlanmaları amacıyla okul öncesi eğitim kurumlarına gönderdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin sosyal faaliyetler (tiyatro, sinema gibi), arkadaşlarıyla iletişimi, sorumlulukla ilgili yapılan etkinliklerden memnun oldukları, maliyetli etkinliklere farklı kültürlere yer veren medya içeriklerine yönelik olumsuz görüşlerinin olduğu saptanmıştır. Ayrıca ebeveynlerin; öğretmenin niteliği, eğitim ortamı, maddi konulara ilişkin desteğin sağlanması ve diğer öğrenci-velilerle ilgili farklı istek ve önerilerinin olduğu belirlenmiştir.

Yurt dışında yapılan ilgili araştırmalar. Aibao, Xiaofeng ve Hajime (2007) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Çin, Japonya ve Kore'den araştırmacıların tasarladığı ölçek aracıyla farklı kültürel geçmişten 727 ebeveynin erken çocukluk eğitimi üzerinde beklentileri incelenmiştir ve araştırma sonucunda üç ülkeden ebeveynlerin çocuklarının gelişimine olumlu bir tutum gösterdikleri belirlenmiştir.

Einarsdottir (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi eğitimin amaçlarına yönelik olarak aile ve çocukların görüşlerine yer verilmiştir. Çalışmanın amacı, İzlandalı ebeveynlerin çocuklarının okul öncesi eğitimiyle ilgili görüşlerini ortaya çıkarmak ve ebeveynlerin görüşlerinin İzlanda'nın okul öncesi politikasıyla örtüşüp örtüşmediğini belirlemektir. Araştırma, Reykjavik'teki

üç ana okulda bulunan beş ve altı yaşındaki çocukların ebeveynleriyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma okul öncesinin müfredatı ile ilgili olarak 43 ebeveynin katılımıyla odak grup görüşmesi yapılmıştır. Bu araştırmanın sonucuna göre, ebeveynlerin anaokulundan beklentilerinin okul öncesi eğitimin plan ve programından ziyade, çocukların sosyal gelişimini desteklemelerinin gerekli olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların hem keyifli zaman geçirebilme fırsatlarına sahip olmaları hem de özgüvenli olabilme ve başkalarına saygıyı öğrenebilme fırsatlarının olması gerektiği tespit edilmiştir. Kurumda çalışanların bilgi beceriyi öğretmesinden çok, bakımı ve ilgisinin daha önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin görüşlerinden yola çıkılarak pedagojik gelenek, İzlanda Okul Öncesi Yasası ve Okul Öncesi Eğitimler için Ulusal Program Yönergeleri ile uyumlu olduğu sonucu elde edilmiştir.

Jang, Moore ve Lin (2014) tarafından yapılan çalışmada ebeveynlerin demografik özellikleri, çocukların yaşları, anaokulundan memnuniyet ve okul türüne göre kaliteye ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri, Tayvanda'ki 20 anaokulunda bulunan üç ve beş yaşındaki çocuğu bulunan 810 ebeveyninden toplanmıştır. Araştırma için ebeveynlerin anaokulu seçimi ve algılarını belirlemek için anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerle ebeveynlerin çocuk bakım programlarına yönelik memnuniyetleri; program özellikleri, öğretmen özellikleri, etkileşimler, program, güvenlik ve sağlık, fiziksel çevre ve değerlendirme olarak yedi alanda kategorize edilmiştir. Bu alanlardan sağlık ve güvenlik konularının diğer alanlara göre daha fazla önemli bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca tüm verilere göre ebeveynlerin okul öncesi eğitim programından memnun oldukları sonucu elde edilmiştir.

Sollars (2017), çalışmasını Malta'da çocuğu anaokuluna devam eden 518 ebeveynle gerçekleştirmiştir. Ebeveynler için anaokulu tercih ederken sunulan hizmetten memnuniyet duyulması önemli faktördür. Ayrıca ebeveynlerin kurum seçimlerinde nihai kararlarını belirleyen en önemli etken ebeveynlerin çevrelerindeki arkadaş ve akrabalarının önerilerine duyulan güven duygusudur. Araştırmaya katılan katılımcıların yarısından fazlasının çocuklarını anaokuluna ilk kez kaydetmelerine rağmen daha önce bu kurumları ziyaret etmedikleri tespit

edilmiştir. Anaokulları, kadının iş hayatını sürdürmesi ve çocuğun sosyalleşmesi ve okula hazırlanması için bir fırsat olarak algılanmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bassok, Markowitz, Player ve Zagardo (2018) tarafından gerçekleştirilen çalışmada iki araştırma sorusu ele alınmıştır; birincisi, ebeveynlerin erken çocukluk eğitimi programından memnuniyetlerinin çeşitli program özellikleriyle; öğretmen-çocuk etkileşimlerinin gözlemsel değerlendirmeleri de dâhil olmak üzere geniş bir program özellikleri kümesiyle ilişkisini belirlemek, programın öğretmen eğitimi ve sınıf büyüklüğü gibi yapısal özelliklerini, pratik ve kolaylık faktörleri (örn. saatler, maliyet) ve ortalama sınıf öğrenimi kazanımlarının bir ölçüsü olup olmadığını incelemektir. İkincisi, velilerin belirli program özelliklerini değerlendirmelerinin, bu özelliklerin dış değerlendirmeleriyle ne ölçüde uyumlu olduğudur. Çalışmanın örneklemini erken çocukluk eğitim programına katılan kamu tarafından masrafları karşılanan 4 yaşındaki çocukların düşük gelirli ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen verilere göre ebeveynlerin program özelliklerine ilişkin değerlendirmeleri ile bu bazı özelliklere ilişkin herhangi bir dış ölçüm arasında çok az benzerlik olduğu tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitim çocuğun bireysel, sosyal ve eğitim hayatını şekillendirmesi ve ülke refah seviyesini etkilemesi bakımından önemli rolü vardır ve bu nedenle mevcut okul öncesi eğitimin niteliğinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu değerlendirmeyi yapacak önemli paydaşlardan biri ailelerdir. İlgili araştırmalar incelendiğinde; yurtiçinde yapılan nicel çalışmalarda daha çok ebeveynlerin demografik özelliklerine göre okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik beklenti düzeyleri incelenmiştir. Ayrıca, Yeşilyurt (2011) tarafından ülkenin farklı bölgelerinde yaşayan ve Başal Bahçeli ve Kahraman (2018) tarafından şehir ve köylerde ikamet eden ebeveynlerin beklentilerinin incelendiği görülmüştür. Yapılan nitel çalışmalarda ise çocuğu okul öncesi kurumlarında bulunup normal gelişim gösteren çocukların ebeveynlerinin okul öncesi eğitimin gelişimsel, öğretmen özelliği, yönetim ve okulun fiziksel özelliklerine ilişkin görüşlerine yer verildiği görülmüştür. Yurtdışında yapılan çalışmalarda okul öncesi eğitim programlarının ülke politikalarıyla uyumu ve eğitim programlarıyla ilgili ebeveyn beklentileri, çocuğun

bireysel gelişimlerine yönelik beklentileri ve bunların yanı sıra çocuğunu okul öncesi eğitime kaydetmeden önce hangi kriterleri göz önünde bulundurduklarını belirlemeye yönelik araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Alan yazında okul öncesi eğitime ilişkin ebeveyn beklentilerini ve beklentilerinin karşılanması durumunu belirlemeye yönelik az sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu çalışmaya, günümüz ailelerin okul öncesi eğitimiyle ilgili görüşlerini, beklentileri ve beklentilerinin karşılanması düzeyini nicel ve nitel araştırma yöntemleriyle analiz edilerek mevcut okul öncesi eğitime ilişkin yeni fikirler oluşturması ve yapılacak sonraki çalışmalara katkı sağlaması bakımından ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Bölüm 3

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Karma araştırma yöntemi, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinden elde edilen verilerin birlikte kullanılması ve analiz edilmesidir (Johnson ve Christensen, 2014). Karma araştırma yöntemlerinde farklı araştırma desenleri bulunmaktadır. Bu çalışmada, çalışmanın amacı doğrultusunda eş zamanlı iç içe geçmiş desen kullanılmıştır. Eş zamanlı iç içe geçmiş desen, bir araştırma için veri toplama aşamasında nitel ve nicel verilerin eş zamanlı olarak toplanması olarak tanımlanır. Bu desende nitel veya nicel verilerden birine ağırlık verilir. Elde edilen veriler genelde tartışma kısmında birleştirilir ve bu desende araştırılan konu daha geniş perspektifte ele alınır (Creswell, 2009). Bu araştırmada nitel ve nicel veriler eş zamanlı olarak toplanmıştır, nitel veriler nicel verileri desteklemek amacıyla kullanılmıştır. Dolayısıyla eş zamanlı iç içe geçmiş desenin bu araştırmanın amacına uygun olduğu düşünülmektedir.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Van ili merkez ilçelerindeki (İpekyolu, Edremit, Tuşba) okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır.

Van İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan çocukların Edremit, İpekyolu ve Tuşba ilçelerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Araştırmanın Çalışma Evrenine İlişkin Resmi Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Kayıtlı Öğrenci Sayıları

<i>İlçeler</i>	<i>Şube sayıları</i>	<i>Okul öncesi eğitim kurumuna kayıtlı öğrenci sayısı</i>
Edremit	163	3186
İpekyolu	314	7450
Tuşba	141	2826
Toplam	618	13462

Tablo 1 incelendiğinde, Edremit ilçesinde 163 şube ve 3186 kayıtlı öğrenci, İpekyolu ilçesinde 314 şube ve 7450 kayıtlı öğrenci, Tuşba ilçesinde 141 şube ve 2826 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. İlçelerde okul öncesi eğitim kurumlarına kayıtlı öğrenci sayısının toplamda 13.462 olduğu görülmektedir.

Çalışma evreni, genellikle içinde farklı özellikte elemanları ve işlevi benzer olan kümelerden oluşur. Bu çalışmanın evreninde yer alan birimlerin geniş bir coğrafi alanı kapsamaları nedeniyle araştırmada oransız küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Evrendeki bütün kümelerin tek tek eşit şekilde seçilme şansına sahip oldukları durumda yapılan örnekleme küme örnekleme denir. Küme örnekleme yöntemi oransız küme örnekleme ve oranlı küme örnekleme şeklinde ikiye ayrılır (Karasar,2010). Bu araştırmada Van'ın İpekyolu, Tuşba ve Edremit ilçelerindeki okul öncesi eğitim kurumları birer küme olarak kabul edilmiş ve aralarından dokuz okul öncesi eğitim kurumu seçkisiz olarak belirlenmiştir. Belirlenen okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin ebeveynleri araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada toplamda 408 ebeveyne ulaşılmıştır. Örnekleme alınan ebeveynlere ait kişisel özellikler Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Örnekleme Ait Kişisel Özellikler

<i>Kategori</i>	<i>Özellik</i>	<i>Sayı (N)</i>
İlçe	Tuşba	61
	İpekyolu	250
	Edremit	97
Yakınlık durumu	Anne	326

	Baba	82
Çocuğunun okul öncesi eğitim kurumu	Anasınıfı	162
	Anaokulu	246
Ebeveynlerin yaşı	25 ve altı	12
	26-35 arası	285
	36-45 arası	108
	46 ve üzeri	3
Ebeveynlerin eğitim düzeyi	Okuryazar değil	4
	İlkokul	39
	Ortaokul	46
	Lise	94
	Lisans-önlisans	190
	Lisansüstü	35

Tablo 2'ye göre, araştırmaya katılan ebeveynlerin 61'i Tuşba, 250'si İpekyolu, 97'si Edremit ilçesinde ikamet etmektedirler. Katılımcıların 326'sı anne ve 82'si babadır. Ebeveynlerin çocuklarının öğrenim gördükleri okul öncesi eğitim kurumlarının 162'si anasınıfı ve 246'sı anaokuludur. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğunun 26-35 yaş aralığında oldukları ve eğitim düzeylerinin lisans veya ön lisans mezunu olduğu görülmektedir. Örneklemenin belirlenmesi için önemli olan örneklemin alındığı evreni yansıtabilmesidir. Bu nedenle hangi büyüklükte bir örneklemin evrenini yansıtabilmesi önemlidir (Balcı, 2021). Araştırma evreninin 13.462 ve örnekleminin 408 kişinin oluşturduğu çalışmanın örneklem büyüklüğünün evreni yansıttığı söylenebilir. Nitekim Büyüköztürk ve diğerleri (2020), evren değerinin (N)=20.000 olması durumunda örneklem büyüklüğünün (α) =377 olduğunu belirtmiştir.

Ayrıca, ebeveynlerin okul öncesi eğitimdenmiles beklentileri ve beklentilerinin karşılanma düzeyinibelirlenmesinde daha ayrıntılı veri elde etmek amacıyla amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılarak 20 ebeveyn ile görüşme yapılmıştır. Bu çalışmada görüşme yapılacak ebeveyn belirlenmesinde ebeveynlerin taşıdıkları özelliklerin çeşitlilik göstermesi açısından ebeveynlerin çocuğa yakınlık durumu, ikamet ettiği ilçe, çocuğun bulunduğu okul öncesi kurumu, mesleği, yaşı, eğitim düzeyi ve daha önce okul öncesi eğitimi almış ve almakta olduğu çocuk sayısı gibi çeşitli

özellikler taşıyan ebeveynlerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapılan ebeveynlere ait özellikler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Görüşme Yapılan Ebeveynlere Ait Özellikler

Katılımcı	Yakınlık	İlçe	Okul Öncesi Kurum	Okul öncesi eğitimi almış ve almakta olan çocuk sayısı	Meslek	Yaş	Eğitim Düzeyi
B1	Baba	İpekyolu	Anasınıfı	2	Esnaf	35	Önlisans
A1	Anne	Tuşba	Anasınıfı	2	Ev hanımı	26	Lise
A2	Anne	Tuşba	Anasınıfı	1	Ev hanımı	27	Ortaokulu
A3	Anne	Tuşba	Anasınıfı	2	Ev hanımı	37	İlkokul
A4	Anne	Tuşba	Ana okulu	3	Ev hanımı	39	Lisans
B2	Baba	İpekyolu	Anasınıfı	3	Öğretmen	40	Lisans
B3	Baba	İpekyolu	Anasınıfı	3	Memur	41	Lisans
A5	Anne	İpekyolu	Anasınıfı	2	Hemşire	34	Önlisans
A6	Anne	İpekyolu	Anasınıfı	2	Ev hanımı	39	Lisans
A7	Anne	İpekyolu	Anasınıfı	3	Ev hanımı	37	Ortaokul
A8	Anne	Edremit	Anasınıfı	2	Ev hanımı	32	Önlisans
A9	Anne	Tuşba	Anaokulu	2	Memur	42	Lisans
A10	Anne	Tuşba	Anaokulu	3	Öğretmen	40	Önlisans
B4	Baba	İpekyolu	Anaokulu	2	Öğretmen	35	Lisans
B5	Baba	Edremit	Anaokulu	2	Öğretmen	39	Lisans
A11	Anne	İpekyolu	Anasınıfı	1	Ev hanımı	26	Ortaokulu
A12	Anne	Edremit	Anaokulu	1	Evhanımı	27	Önlisans
A13	Anne	Edremit	Anasınıfı	2	Ev hanımı	32	Lise
A14	Anne	İpekyolu	Anasınıfı	2	Öğretmen	32	Lisans
A18	Anne	Tuşba	Anasınıfı	1	Kuaför	35	Lisans
Toplam							20

Tablo 3'e göre, görüşme yapılan ebeveynlerin 5'i baba, 15'i annedir. Ebeveynlerin dokuzu İpekyolu, dördü Edremit ve yedisi Tuşba ilçesinde ikamet etmektedirler. Ebeveynlerin çocuklarının kayıtlı oldukları okul öncesi kurumlarının 14'ü anasınıfı ve 6'sı anaokuludur. Ebeveynlerin dördünün bir çocuğu, 11'inin iki çocuğu ve beşinin ise üç çocuğunun okul öncesi eğitimi almış ve almakta olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerden baba olanların ikisi öğretmen, biri esnaf, biri memur ve biri öğretim görevlisidir. Annelerin meslekleri

incelendiğinde, 10'u ev hanımı, 2'si öğretmen, 1'i hemşire, 1'i kuaför ve 1'i memur oldukları görülmektedir. Babaların yaşları incelendiğinde 35 ve 41 yaş aralığında, annelerin ise 26 ve 39 yaş aralığında oldukları tespit edilmiştir. Annelerin eğitim düzeyleri incelendiğinde, ikisi lise, üçü ortaokul, biri ilkokul, dördü önlisans ve beşi lisans eğitim düzeyine sahip oldukları, babaların ise dördü lisans ve biri önlisans eğitim düzeyinde oldukları görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

Okul öncesi eğitimden beklentiler anketi. Araştırma kapsamında ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerini ve bu beklentilerinin karşılanma düzeyini belirlemek amacıyla "*çocuk özellikleri*", "*öğretmen özellikleri*", "*okulun/sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklar*", "*öğretim etkinlikleri*" ve "*okul-aile işbirliği*" boyutlardan oluşacak şekilde bir anket geliştirilmiştir.

Anketin geliştirilmesi sürecinde; (i) *Madde havuzunun oluşturulması* (ii) *madde havuzunun uzman görüşüne sunulması* (iii) *taslak anket formunun ön uygulamasının yapılması* basamakları takip edilerek geçerlik ve güvenilirlik analizi tamamlanmış ve anket uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Aşağıda bu süreç detaylandırılmıştır.

Anket geliştirme sürecinin ilk aşaması olan madde havuzunun oluşturulması sürecinde, öncelikle 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı incelenmiştir. Bu aşamada okul öncesi eğitimin amaçları, ilkeleri, felsefesi, kazanım ve göstergeleri incelenmiş ve 2013 okul öncesi eğitim programı dikkate alınarak madde havuzu oluşturulmaya başlanmıştır. Ayrıca okul öncesi eğitimin amaçları, okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel özellikleri, okul öncesi öğretmenin özellikleri ve okul öncesi eğitimde bulunması gereken personellere ilişkin alanyazın incelenmesi yapılmış ve Çelebi (2018), Yeşilyurt (2011), Tulan (2005) tarafından ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri ve beklentilerin karşılanması durumunu belirlemek amacıyla yapılan benzer çalışmalar incelenerek geliştirilen anketin kuramsal bir temelini oluşturulması sağlanmıştır. Maddeler yazılırken ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin belirlenmesi için okul öncesi eğitim programının genel çerçevesi

kapsamında oluşturulan “çocuk özellikleri” boyutu için 15 madde, öğretmen özellikleri boyutu için 8 madde, okulun/sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklar boyutu için 13 madde, öğretim etkinlikleri boyutu için 8 madde, okul-aile işbirliği boyutu için 6 madde olmak üzere toplamda 50 maddelik anket formu oluşturulmuştur. Araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin yanı sıra bu beklentilerinin karşılanma düzeyini belirlemek amaçlandığı için aynı maddeler beklentilerin karşılanma durumunu ortaya koymak için de kullanılmıştır.

İkinci aşamada anket geliştirilmesi sürecinde oluşturulan 50 maddelik taslak anket formunun kapsam geçerliğinin ve maddelerin anlaşılabilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla uzman görüşü alınmıştır. Bu çalışma kapsamında “Eğitim Bilimleri” ve “Okul Öncesi Öğretmenliği” alanlarından dört uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların değerlendirmeleri doğrultusunda bazı maddelerde düzeltmeler yapılmış, bazı maddeler çıkarılmış ve ölçeğin farklı boyutlarına yönelik yeni maddeler eklenmiştir. Bu doğrultuda, “çocuk özellikleri” boyutuna ilişkin 15 madde, “öğretmen özellikleri” boyutuna ilişkin 9 madde, “okulun /sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklar” boyutuna ilişkin 14 madde, “öğretim etkinlikleri” boyutuna ilişkin 10 madde, “okul-aile işbirliği” boyutuna ilişkin 6 madde olmak üzere toplam 54 maddeden oluşan anket formu oluşturulmuştur. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerine yönelik hazırlanan maddeler beklentilerin karşılanma durumunu ortaya koymak için de kullanılmıştır.

Anket geliştirme sürecinin son aşamasında, uzman görüşü doğrultusunda düzenlenen 54 maddelik taslak anket formu pilot uygulama kapsamında Türkiye’de farklı illerde anaokulu ve anasınıflarında çocuğu bulunan 229 ebeveyne Google Form aracılığıyla çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilere ilişkin madde ifadelerinin kendileri için ne düzeyde önemli olduğunu belirlemeye yönelik “Hiç önemli değil”, “Az önemli”, “Orta düzeyde önemli”, “Oldukça önemli” ve “Kesinlikle önemli” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Ayrıca, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin karşılanma düzeyini belirlemek amacıyla ebeveynlerin aynı madde ifadelerine; Okul öncesi eğitim bu beklentimi “Hiç karşılamamaktadır”, “Çoğunlukla karşılamamaktadır”, “Orta düzeyde

karşılacaktır”, “Çoğunlukla karşılamaktadır” ve “Tamamen karşılamaktadır” seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir.

Pilot uygulama neticesinde katılımcıların okul öncesi eğitime yönelik beklentileriyle ilgili elde edilen verilerin analizi sonucunda oluşturulan anketin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının 0.95 olduğu ve bu beklentilerini karşılamaya yönelik elde edilen verilerin analizi sonucunda oluşturulan Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının 0.97 olduğu görülmüştür. 408 ebeveynin katıldığı asıl anket uygulama sonucunda ise ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerine ilişkin anketin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.96 ve bu beklentilerin karşılanması düzeyine ilişkin anketin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.98 olarak belirlenmiştir. Bu değerler anketten elde edilen verilerin yüksek güvenirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Anket formunun son hali EK A'da sunulmuştur.

Yarı-yapılandırılmış görüşme formu. Bu çalışmada, çocuğu okul öncesi eğitim kurumunda bulunan ebeveynlerin beklentilerini ve beklentilerinin karşılanma düzeyini belirlemeye ilişkin görüşlerini derinlemesine belirlemek amacıyla ebeveynlerle yapılan görüşmelerde kullanılmak üzere yedi sorudan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunda ebeveynlerin okul öncesi eğitimden "çocuk özellikleri", "öğretmen özellikleri", "okulun/sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklar", "öğretim etkinlikleri " ve "okul-aile işbirliği" gibi boyutlar ile ilgili beklentilerine, bu beklentilerin karşılanma durumuna ve ebeveynlerin önerilerine yönelik sorular yer almaktadır. Bunların yanı sıra, bazı sorular hakkında daha detaylı bilgi elde etmek amacıyla ek sorular (sondalar) hazırlanmıştır.

Görüşme formunun geliştirilmesi sürecinde; hazırlanan taslak görüşme formu, uzman görüşü almak üzere “Eğitim Bilimleri” ve “Okul Öncesi Öğretmenliği” alanlarından dört uzmana gönderilmiş olup uzmanların görüş ve önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmış ve bu sayede görüşme formunun belirlenen amaca hizmet eder hale getirilmesi sağlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, 2020-2021 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde toplanmıştır. Veri toplama sürecinde şu basamaklar izlenmiştir:

- Uygulamaya başlamadan önce Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Etik Kurulundan onay alınmış ve sonrasında Van İl Milli Eğitim Müdürlüğünden resmi izin alınarak uygulamalara geçilmiştir.
- Van ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkokulların listesi çıkarılarak okullar seçkisiz olarak belirlenmiştir. Belirlenen okulların resmi siteleri üzerinden okul idarecilerine ulaşılarak okul öncesi öğretmenleriyle iletişime geçilmiş ve ailelere ulaşılmıştır.
- Araştırma anketi, pandemi nedeniyle çalışmaya katılacak ebeveynlere öğretmenlerin Whatsapp uygulamasıyla oluşturduğu veli gruplarında Google Form aracılığıyla paylaşılmıştır.
- Veri toplama süreci yaklaşık olarak 8 hafta sürmüştür.

Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri ve beklentilerinin karşılanması düzeyine ilişkin daha ayrıntılı veri elde etmek amacıyla geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Van ili Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokulu ve anasınıflarında çocuğu bulunan gönüllü 20 ebeveynle görüşmeler yapılmıştır. Pandemi süreci dolayısıyla görüşmeler beş ebeveyn ile Zoom uygulaması üzerinden ve 15 ebeveyn ile yüz yüze yapılmıştır. Ebeveynlerle yapılan görüşmeler yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Gerçekleştirilen görüşmeler katılımcılardan izin alınarak kayıt altına alınmış ve daha sonra yazıya aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Nicel verilerin analizi. Araştırmada, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerini ve bu beklentilerin karşılanması düzeyini belirlemek üzere anketten elde edilen verilere ilişkin frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerlerine bakılmıştır. Aritmetik ortalama değerleri okul öncesi eğitimden beklentiler için; '1-1.79 arası' hiç önemli değil, '1.80-2.59 arası' az önemli, '2.60-3.39 arası' orta düzeyde önemli, '3.40-4.19 arası' oldukça önemli ve '4.20-5.00 arası' kesinlikle

önemli şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin karşılanma düzeyine ilişkin aritmetik ortalama değerleri; '1-1.79arası' hiç karşılamamaktadır, '1.80-2.59 arası' az karşılamaktadır, '2.60-3.39 arası' orta düzeyde karşılamaktadır, '3.40-4.19 arası' çoğunlukla karşılamaktadır, '4.20-5.00 arası' tamamen karşılamaktadır şeklinde yorumlanmıştır.

Nitel verilerin analizi.Araştırmada, görüşmelerden elde edilen verilerin analizi için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğinde araştırmadan elde edilen veriler belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler, araştırma sorularından yola çıkarak oluşturulan temaya göre düzenlenebildiği gibi görüşme ve gözlem sırasında sorulan sorular veya boyutlar göz önünde bulundurularak da sunulabilir. Buradaki amaç elde edilen bulguların derlenmesi ve okuyucuya sunulmasıdır. Betimsel analiz tekniği; betimsel analiz için tematik çerçeveyi belirlenmesi, belirlenen temalara göre verilerin kodlanması, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada, bu aşamalar izlenerek verilerin analizi sürecinde veriler kodlamalar yapılarak sınıflandırılmış, temalaroluşturulmuş, betimlenmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca analiz sürecinde araştırmaya katılan anneler için (A1, A2, A3...), babalar için (B1, B2, B3..) kodlar verilmiş, ebeveyn görüşlerini açık ve anlaşılır biçimde ortaya koyabilmek için araştırma verileri doğrudan alıntılarla zenginleştirilmiştir.

Araştırmada verilerin geçerlik ve güvenilirliğini artırmak amacıyla dış güvenilirlik için araştırma soruları, araştırma metodu ve süreçleri detaylı olarak açıklanmıştır. İç güvenilirlik için ise, araştırma verileri araştırmacı tarafından tek tek kodlanmıştır. Miles ve Huberman(1994)'ın güvenilirlik formülünden ($\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{[\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}]}$) faydalanılmış ve yapılan hesaplamalar sonucunda iki farklı kodlayıcılar arasındaki uyum % 95 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, yapılan kodlamaların yeterli düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir (Miles ve Huberman, 1994). Ayrıca çalışmada iç ve dış geçerliğin sağlanması için verilerin tutarlı olmasına dikkat edilmiş ve veriler doğrudan alıntılara yer verilerek desteklenmiştir.

Bölüm 4

Bulgular

Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmadan elde edilen nicel bulgular; "çocuk özellikleri", "öğretmen özellikleri", "okulun/sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklar", "öğretim etkinlikleri " ve "okul-aile işbirliği" boyutlardan oluşacak şekildesırasıyla aşağıda sunulmuştur.

Çocuk özellikleri ile ilgili beklentiler. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentiler anketinin "çocuk özellikleri" boyutunda yer alan madde ifadelerine ilişkin verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Ebeveynlerin Çocuk Özellikleriyle İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Çocuğumun olay veya durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkisi kurabilmesi	1 (%2)	3 (%0.7)	20 (%4.9)	128 (%31.4)	256 (%62.7)	4.56
Çocuğumun zamanla ilgili kavramları (önce-sonra, sabah-akşam, dün-bugün-yarın) öğrenebilmesi	0 (%0)	4 (%1)	27 (%6.6)	130 (%31.9)	247 (%60.5)	4.52
Çocuğumun günlük yaşamda karşılaştığı problemleri çözme becerisini kazanabilmesi	0 (%0)	0 (%0)	14 (%3.4)	95 (%23.3)	299 (%73.3)	4.70
Çocuğumun konuşma sırasında farklı cümleler (olumlu, olumsuz, soru cümlesi vb.) kurabilmesi	0 (%0)	3 (%0.7)	23 (%5.6)	133 (%32.6)	249 (%61)	4.54
Çocuğumun kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi	1 (%0.2)	0 (%0)	9 (%2.2)	61 (%15)	337 (%82.6)	4.80
Çocuğumun farklılıklara (dil, din, ırk, düşünce, fiziksel özellik vb.) saygı duyabilmesi	0 (%0)	1 (%0.2)	9 (%2.2)	86 (%21.1)	312 (%76.5)	4.74
Çocuğumun kendi eşyalarını düzenli kullanabilmesi	2 (%0.5)	4 (%1)	29 (%7.1)	138 (%33.8)	235 (%57.6)	4.47
Çocuğumun, kendi kıyafetlerini giyinip çıkarabilmesi	2 (%0.5)	5 (%1.2)	43 (%10.5)	149 (%36.5)	209 (%51.2)	4.37
Çocuğumun kişisel temizliğini kendi başına yapabilmesi	0 (%0)	5 (%1.2)	28 (%6.9)	143 (%35)	232 (%56.9)	4.48
Çocuğumun sorumluluk alma ve sorumluluklarını yerine getirme becerisinin gelişmesi	0 (%0)	3 (%0.7)	14 (%3.4)	106 (%26)	285 (%69.9)	4.65

Çocuğumun özgüven kazanabilmesi	0 (%0)	2 (%0.5)	7 (%1.7)	62 (%15.2)	337 (%82.6)	4.80
Çocuğumun duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol etme becerisini kazanabilmesi	0 (%0)	2 (%0.5)	8 (%2)	105 (%25.7)	293 (%71.8)	4.69
Çocuğumun kendi akranlarıyla olumlu ilişkiler kurabilmesi	1 (%0.2)	1 (%0.2)	11 (%2.7)	114 (%27.9)	281 (%68.9)	4.65
Çocuğumun tırmanma, atlama, tek ve çift ayakla sıçrama gibi bedensel hareketlerinin gelişmesi	2 (%0.5)	6 (%1.5)	63 (%15.4)	168 (%41.2)	169 (%41.4)	4.22
Çocuğumun ilkokula hazır hale gelmesi için kesme, yapıştırma, kalem tutma gibi el becerilerinin gelişmesi	1 (%0.2)	3 (%0.7)	20 (%4.9)	117 (%28.7)	267 (%65.4)	4.58

Not: 1=Hiç önemli değil, 2=Az Önemli, 3= Orta Düzeyde Önemli, 4=Oldukça Önemli, 5= Kesinlikle Önemli

Tablo 4'te görüldüğü üzere, ebeveynlerin yarısından fazlasının okul öncesi eğitimde kazandırılması istenen çocuk özellikleri ile ilgili hemen hemen bütün ifadelerin *kesinlikle önemli* buldukları tespit edilmiştir. Ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (n = 337; $\bar{x}$ = 4.80) "*Çocuğumun kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi*" ve "*Çocuğumun özgüven kazanabilmesi*" ifadesini kesinlikle önemli buldukları görülmektedir. Bu durumda ebeveynlerin çocuklarının bu özellikleri okul öncesi eğitimde kazanmalarını daha önemli gördükleri göze çarpmaktadır. Çocuk özellikleri ile ilgili beklenti boyutuna ilişkin bulgular incelendiğinde, ebeveynlerin büyük kısmının genel olarak çocuk özellikleri boyutundaki madde ifadelerini kesinlikle önemli buldukları, bir başka deyişle ebeveynlerin okul öncesi eğitim sürecinde çocukların bilişsel, sosyal, dil, motor ve öz bakım becerileriyle ilgili gelişimlerini ve onların ilkokula hazırlanmalarını kesinlikle önemli buldukları belirlenmiştir.

Çocuk özellikleri ile ilgili beklentilerin karşılanması. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin karşılanmasına ilişkin anketin "çocuk özellikleri" boyutuna ebeveynlerin verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Ebeveynlerin Çocuk Özellikleri ile İlgili Beklentilerinin Karşılmasına İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Çocuğumun olay veya durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkisi kurabilmesi	1 (%0.2)	18 (%4.4)	111 (%27.2)	220 (%53.9)	58 (%14.2)	3.77
Çocuğumun zamanla ilgili kavramları (önce-sonra, sabah-akşam, dün-bugün-yarın) öğrenebilmesi	4 (%1)	17 (%4.2)	105 (%25.7)	196 (%48)	86 (%21.1)	3.84
Çocuğumun günlük yaşamda karşılaştığı problemleri çözme becerisini kazanabilmesi	3 (%0.7)	19 (%4.7)	138 (%33.8)	181 (%44.4)	67 (%16.4)	3.71
Çocuğumun konuşma sırasında farklı cümleler (olumlu, olumsuz, soru cümlesi vb.) kurabilmesi	5 (%1.2)	11 (%2.7)	104 (%25.5)	190 (%46.6)	98 (%24)	3.89
Çocuğumun kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi	5 (%1.2)	18 (%4.4)	90 (%22.1)	197 (%48.3)	98 (%24)	3.89
Çocuğumun farklılıklara (dil, din, ırk, düşünce, fiziksel özellik vb.) saygı duyabilmesi	9 (%2.2)	14 (%3.4)	108 (%26.5)	193 (%47.3)	84 (%20.6)	3.81
Çocuğumun kendi eşyalarını düzenli kullanabilmesi	8 (%2)	22 (%5.4)	127 (%31.1)	175 (%42.9)	76 (%18.6)	3.71
Çocuğumun, kendi kıyafetlerini giyinip çıkarabilmesi	5 (%1.2)	21 (%5.1)	115 (%28.2)	172 (%42.2)	95 (%23.3)	3.81
Çocuğumun kişisel temizliğini kendi başına yapabilmesi	8 (%2)	16 (%3.9)	127 (%31.1)	174 (%42.6)	83 (%20.3)	3.75
Çocuğumun sorumluluk alma ve sorumluluklarını yerine getirme becerisinin gelişmesi	5 (%1.2)	18 (%4.4)	120 (%29.4)	178 (%43.6)	87 (%21.3)	3.79
Çocuğumun özgüven kazanabilmesi	6 (%1.5)	19 (%4.7)	102 (%25)	187 (%45.8)	94 (%23)	3.84
Çocuğumun duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol etme becerisini kazanabilmesi	3 (%0.7)	27 (%6.6)	115 (%28.2)	188 (%46.1)	75 (%18.4)	3.75
Çocuğumun kendi akranlarıyla olumlu ilişkiler kurabilmesi	5 (%1.2)	11 (%2.7)	90 (%22.1)	190 (%46.6)	112 (%27.5)	3.96
Çocuğumun tırmanma, atlama, tek ve çift ayakla sıçrama gibi bedensel hareketlerinin gelişmesi	15 (%3.7)	16 (%3.9)	106 (%26)	169 (%41.4)	102 (%25)	3.80
Çocuğumun ilkokula hazır hale gelmesi için kesme, yapıştırma, kalem tutma gibi el becerilerinin gelişmesi	3 (%0.7)	9 (%2.2)	66 (%16.2)	192 (%47.1)	138 (%33.8)	4.11

Not:1=Hiç Karşılamamaktadır, 2=Çoğunlukla Karşılamamaktadır, 3=Orta Düzeyde Karşılamamaktadır, 4=Çoğunlukla Karşılamaktadır, 5=Tamamen Karşılamaktadır

Tablo 5'te görüldüğü üzere, genel olarak ebeveynler çocuk özellikleri ile ilgili beklentilerinin çoğunlukla karşılandığını belirttikleri görülmektedir. Bir başka

deyişle, ebeveynlerin okul öncesi eğitimin çocukların bilişsel, sosyal, dil, motor ve öz bakım becerilerinin geliştirme ve ilkökula hazırlamaya yönelik beklentilerinin çoğunlukla karşılandığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Öğretmen özellikleri ile ilgili beklentiler.Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentiler anketinin “öğretmen özellikleri” boyutunda yer alan madde ifadelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans, yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6

Ebeveynlerin Öğretmen Özellikleri İle İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Öğretmenin iletişime açık olması	1 (%0.2)	0 (%0)	5 (%1.2)	62 (%15.2)	340 (%83.3)	4.81
Öğretmenin çocuğumun ilgi, ihtiyaç ve yeteneğine uygun etkinlikler yapması	0 (%0)	1 (%0.2)	10 (%2.5)	104 (%25.5)	293 (%71.8)	4.69
Öğretmenin çocuğumun gelişimini takip etmesi	0 (%0)	1 (%0.2)	6 (%1.5)	94 (%23)	307 (%75.2)	4.73
Öğretmenin çocuğumun gelişimi ile ilgili aileyi düzenli olarak bilgilendirmesi	1 (%0.2)	0 (%0)	18 (%4.4)	104 (%25.5)	285 (%69.9)	4.63
Öğretmenin farklı kültürlere sahip aile veya çocuklara karşı hoşgörülü olması	0 (%0)	0 (%0)	4 (%1)	88 (%21.6)	316 (%77.5)	4.76
Çocuklarla olumlu iletişim kurması	0 (%0)	0 (%0)	5 (%1.2)	66 (%16.2)	337 (%82.6)	4.81
Öğretmenin güvenilir olması	0 (%0)	0 (%0)	2 (%0.5)	30 (%7.4)	376 (%92.2)	4.92
Öğretmenin çocuğuma okul sevgisi kazandırması	0 (%0)	0 (%0)	6 (%1.5)	75 (%18.4)	327 (%80.1)	4.79
Öğretmenin çocuğumla ilgili bir problem oluştuğunda çözüm bulabilmesi	0 (%0)	0 (%0)	4 (%1)	97 (%23.8)	307 (%75.2)	4.74

Not: 1=Hiç önemli değil, 2=Az Önemli, 3= Orta Düzeyde Önemli, 4=Oldukça Önemli, 5= Kesinlikle Önemli

Tablo 6’da görüldüğü üzere, ebeveynlerin çok büyük çoğunluğu genel olarak öğretmen özellikleri ile ilgili madde ifadelerinin kesinlikle önemli bulduklarını belirtmektedirler. Öğretmen özellikleri ile ilgili beklentilere ilişkin

elde edilen bulgular incelendiğinde; ebeveynler, okul öncesi öğretmeninin mesleki açıdan donanımlı ve kişisel olarak olumlu niteliklere sahip olmasını kesinlikle önemli bulmaktadırlar.

Öğretmen özellikleri ile ilgili beklentilerin karşılanması. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin karşılanmasına ilişkin anketin “öğretmen özellikleri” boyutuna verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans/yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Ebeveynlerin Öğretmen Özellikleri İle İlgili Beklentilerin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Öğretmenin iletişime açık olması	4 (%1)	6 (%1.5)	57 (%14)	171 (%41.9)	170 (%41.7)	4.22
Öğretmenin çocuğumun ilgi, ihtiyaç ve yeteneğine uygun etkinlikler yapması	3 (%0.7)	10 (%2.5)	78 (%19.1)	188 (%46.1)	129 (%31.6)	4.05
Öğretmenin çocuğumun gelişimini takip etmesi	5 (%1.2)	16 (%3.9)	75 (%18.4)	179 (%43.9)	133 (%32.6)	4.03
Öğretmenin çocuğumun gelişimi ile ilgili aileyi düzenli olarak bilgilendirmesi	14 (%3.4)	23 (%5.6)	92 (%22.5)	159 (%39)	120 (%29.4)	3.85
Öğretmenin farklı kültürlere sahip aile veya çocuklara karşı hoşgörülü olması	5 (%1.2)	5 (%1.2)	76 (%18.6)	157 (%38.5)	165 (%40.4)	4.16
Çocuklarla olumlu iletişim kurması	1 (%0.2)	8 (%2)	49 (%12)	171 (%41.9)	179 (%43.9)	4.27
Öğretmenin güvenilir olması	2 (%0.5)	4 (%1)	37 (%9.1)	132 (%32.4)	233 (%57.1)	4.45
Öğretmenin çocuğuma okul sevgisi kazandırması	5 (%1.2)	3 (%0.7)	50 (%12.3)	151 (%37)	199 (%48.8)	4.31
Öğretmenin çocuğumla ilgili bir problem oluştuğunda çözüm bulabilmesi	5 (%1.2)	7 (%1.7)	61 (%15)	181 (%44.4)	154 (%37.7)	4.16

Not:1=Hiç Karşılamamaktadır, 2=Çoğunlukla Karşılamamaktadır, 3=Orta Düzeyde Karşılamaktadır,4=Çoğunlukla Karşılamaktadır, 5=Tamamen Karşılamaktadır

Tablo 7’de görüldüğü üzere, genel olarak ebeveynlerin büyük çoğunluğunun öğretmen özellikleri ile ilgili hemen hemen bütün beklentilerinin çoğunlukla karşılandığını belirttikleri tespit edilmiştir. Ebeveynlerin, okul öncesi

öğretmenin mesleki açıdan donanımlı ve kişisel olarak olumlu niteliklere sahip olmasına yönelik beklentilerinin olduğu ve okul öncesi eğitimi bu beklentileri tamamen karşıladığını belirttikleri, öte yandan öğretmenin çocuğun gelişimi ile ilgili aileyi düzenli bilgilendirmesi beklentisinin çoğunlukla karşılandığı tespit edilmiştir.

Okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklar ile ilgili beklentiler.Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentiler anketinin “okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklar” boyutunda yer alan madde ifadelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans/yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Ebeveynlerin Okulun/Sınıfın Fiziki Alt yapısı ve Olanaklar İle İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Okulda beceri atölyelerinin (müzik, sanat, drama vb.) olması	0 (%0)	4 (%0)	48 (%1)	143 (%11.8)	213 (%52.2)	4.38
Okulda çocuğumun güvenliği ve sağlığı için gerekli koşulların sağlanması	0 (%0)	0 (%0)	4 (%1)	63 (%15.4)	341 (%83.6)	4.83
Sınıfta çocuk sayısının az olması	7 (%1.7)	9 (%2.2)	66 (%16.2)	161 (%39.5)	165 (%40.4)	4.15
Lavaboların hijyenik ve temiz olması	0 (%0)	0 (%0)	6 (%1.5)	35 (%8.6)	367 (%90)	4.88
Sınıfın aydınlık ve havalandırılabilir olması	1 (%0.2)	0 (%0)	11 (%2.7)	73 (%17.9)	323 (%79.2)	4.76
Okulda çeşitli hareketler (denge, tırmanma, atlama vb.) için çok amaçlı salonların olması	4 (%1)	9 (%2.2)	73 (%17.9)	139 (%34.1)	183 (%44.9)	4.20
Okul bahçesinde fen eğitimi etkinlikleri için alanın (bitki yetiştirme, deney gözlem yapma, sulama vb.) olması	2 (%0.5)	1 (%0.2)	59 (%14.5)	161 (%39.5)	185 (%45.3)	4.29
Okulda çocukların serbest zaman etkinlikleri (zıplama, koşma, oyun oynama, vb.) için çim alanının olması	2 (%0.5)	3 (%0.7)	26 (%6.4)	159 (%39)	218 (%53.4)	4.44
Okulda çocuğun yaşına uygun ve yaratıcılığını destekleyecek çeşitli	1 (%0.2)	3 (%0.7)	24 (%5.9)	133 (%32.6)	247 (%60.5)	4.52

materyallerin olması						
Okulda rehber öğretmen (psikolojik danışman) bulunması	1 (%0.2)	3 (%0.7)	21 (%5.1)	118 (%28.9)	265 (%65)	4.58
Okulda sağlık personelinin bulunması	1 (%0.2)	2 (%0.5)	42 (%10.3)	127 (%31.1)	236 (%57.8)	4.46
Okulda yemekhane gibi beslenme ortamının olması	5 (%1.2)	11 (%2.7)	65 (%15.9)	127 (%31.1)	200 (%49)	4.24
Okuldaki diğer personellerin (yardımcı personel, temizlik personeli vb.) çocuk gelişimi ile ilgili eğitim almış olması	3 (%0.7)	8 (%2)	48 (%11.8)	147 (%36)	202 (%49.5)	4.32
Sınıflarda bilgisayar, akıllı tahta, projeksiyon cihazı gibi teknolojik araçların bulunması	5 (%1.2)	14 (%3.4)	74 (%18.1)	151 (%37)	164 (%40.2)	4.12

Not: 1=Hiç önemli değil, 2=Az Önemli, 3= Orta Düzeyde Önemli, 4=Oldukça Önemli, 5= Kesinlikle Önemli

Tablo 8’de görüldüğü üzere, genel olarak ebeveynlerin büyük çoğunluğunun okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklar ile ilgili bütün madde ifadelerini kesinlikle önemli buldukları görülmektedir. Okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklar ile ilgili beklentilere ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde; ebeveynler için okul iç mekanının teknolojik araç gereçler bakımından donanımlı olması, hijyenik olması, okul personellerinin çocuk gelişimi ile ilgili eğitilmiş olması, sağlık personelinin ve psikolojik danışmanın olması, çocuğun yaratıcılığını geliştirecek ve hareket etme ortamını sağlayacak mekanlarının olması ve bunun yanı sıra okulun dış mekanlarında eğitim uygulamalarının yapılabildiği gibi çocuğun oyun oynama, hareket etme ihtiyacını karşılayacak ortamların olmasını kesinlikle önemli olduğu tespit edilmiştir.

Okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklar ile ilgili beklentilerin karşılanması.Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin karşılanması anketinin “okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklar” boyutuna verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans/yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9

Ebeveynlerin Okulun/Sınıfın Fiziki Alt yapısı ve Olanaklar İle İlgili Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Okulda beceri atölyelerinin (müzik, sanat, drama vb.) olması	42 (%10.3)	54 (%13.2)	123 (%30.1)	129 (%31.6)	60 (%14.7)	3.27
Okulda çocuğumun güvenliği ve sağlığı için gerekli koşulların sağlanması	9 (%2.2)	21 (%5.1)	86 (%21.1)	180 (%44.1)	112 (%27.5)	3.89
Sınıfta çocuk sayısının az olması	16 (%3.9)	24 (%5.9)	103 (%25.2)	166 (%40.7)	99 (%24.3)	3.75
Lavaboların hijyenik ve temiz olması	10 (%2.5)	19 (%4.7)	83 (%20.3)	189 (%46.3)	107 (%26.2)	3.89
Sınıfın aydınlık ve havalandırılabilir olması	6 (%1.5)	19 (%4.7)	68 (%16.7)	179 (%43.9)	136 (%33.3)	4.03
Okulda çeşitli hareketler (denge, tırmanma, atlama vb.) için çok amaçlı salonların olması	50 (%12.3)	44 (%10.8)	110 (%27)	139 (%34.1)	65 (%15.9)	3.31
Okul bahçesinde fen eğitimi etkinlikleri için alanın (bitki yetiştirme, deney gözlem yapma, sulama vb.) olması	48 (%11.8)	41 (%10)	109 (%26.7)	135 (%33.1)	75 (%18.4)	3.36
Okulda çocukların serbest zaman etkinlikleri (zıplama, koşma, oyun oynama, vb.) için çim alanının olması	36 (%8.8)	31 (%7.6)	95 (%23.3)	159 (%39)	87 (%21.3)	3.56
Okulda çocuğun yaşına uygun ve yaratıcılığını destekleyecek çeşitli materyallerin olması	21 (%5.1)	30 (%7.4)	119 (%29.2)	164 (%40.2)	74 (%18.1)	3.59
Okulda rehber öğretmenin (psikolojik danışman) bulunması	63 (%15.4)	44 (%10.8)	108 (%26.5)	117 (%28.7)	76 (%18.6)	3.24
Okulda sağlık personelinin bulunması	125 (%30.6)	58 (%14.2)	99 (%24.3)	75 (%18.4)	51 (%12.5)	2.68
Okulda yemekhane gibi beslenme ortamının olması	72 (%17.6)	44 (%10.8)	93 (%22.8)	118 (%28.9)	81 (%19.9)	3.23
Okuldaki diğer personellerin (yardımcı personel, temizlik personeli vb.) çocuk gelişimi ile ilgili eğitim almış olması	54 (%13.2)	50 (%12.3)	129 (%31.6)	117 (%28.7)	58 (%14.2)	3.18
Sınıflarda bilgisayar, akıllı tahta, projeksiyon cihazı gibi teknolojik araçların bulunması	39 (%9.6)	47 (%11.5)	121 (%29.7)	129 (%31.6)	72 (%17.6)	3.36

Not: 1=Hiç Karşılamamaktadır, 2=Çoğunlukla Karşılamamaktadır, 3=Orta Düzeyde Karşılamaktadır, 4=Çoğunlukla Karşılamaktadır, 5=Tamamen Karşılamaktadır

Tablo 9’da görüldüğü üzere, genel olarak ebeveynler okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklarile ilgili beklentilerinin çoğunlukla karşılandığını düşündükleri görülmektedir. Öte yandan okul öncesi eğitim kurumlarındabeceri atölyelerinin (müzik, sanat, drama vb.) olması ($\bar{x}$ =3.27), çeşitli hareketler için (denge, tırmanma, atlama vb.) çok amaçlı salonlarının olması ($\bar{x}$ =3.31), okul bahçesinde fen eğitimi etkinlikleri alanının olması ($\bar{x}$ =3.36), rehber öğretmenin (psikolojik danışman) bulunması ($\bar{x}$ =3.24), sağlık personelinin bulunması ($\bar{x}$ =2.68), yemekhane gibi beslenme ortamının olması($\bar{x}$ =3.23), okuldaki diğer personellerin (yardımcı personel, temizlik personeli vb.) çocuk gelişimi ile ilgili eğitim almış olması ($\bar{x}$ =3.36) ifadelerinin aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, bu kurumların ebeveyn beklentilerini orta düzeyde karşıladığı tespit edilmiştir.

Öğretim etkinlikleri ile ilgili beklentiler.Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentiler anketinin “öğretim etkinlikleri” boyutunda yer alan madde ifadelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans/yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10

Ebeveynlerin Öğretim Etkinlikleri ile İlgili Beklentilerine İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Etkinliklerin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi	2 (%0.5)	2 (%0.5)	36 (%8.8)	161 (%39.5)	207 (%50.7)	4.39
Etkinliklerde oyuna sıklıkla yer verilmesi	3 (%0.7)	6 (%1.5)	73 (%17.9)	151 (%37)	175 (%42.9)	4.20
Etkinliklerde değerler eğitime (adalet, sevgi, saygı, hoşgörü vb.) yer verilmesi	0 (%0)	0 (%0)	14 (%3.4)	96 (%23.5)	298 (%73)	4.70
Etkinliklerde farklı kültürel değerlere yer verilmesi	2 (%0.5)	2 (%0.5)	39 (%9.6)	136 (%33.3)	229 (%56.1)	4.44
Etkinliklerin çocuğunun gelişim özelliklerine (yaş, fiziksel gelişim vb.) uygun olması	0 (%0)	0 (%0)	10 (%2.5)	110 (%27)	288 (%70.6)	4.68
Etkinliklerin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması	0 (%0)	1 (%0.2)	13 (%3.2)	117 (%28.7)	277 (%67.9)	4.64
Etkinliklerin çocuğunun araştırma	2 (%0.5)	2 (%0.5)	13 (%3.2)	106 (%26.2)	285 (%70.1)	4.64

ve sorgulama becerisini desteklemesi	(%0.5)	(%0.5)	(%3.2)	(%26)	(%69.9)	
Etkinliklerde görsel ve işitsel materyallerin kullanılması	3 (%0.7)	2 (%0.5)	26 (%6.4)	142 (%34.8)	235 (%57.6)	4.48
Etkinliklerin çocuğumu zihinsel, bedensel ve sosyal yönden ilkokula hazırlayıcı olması	1 (%0.2)	1 (%0.2)	14 (%3.4)	91 (%22.3)	301 (%73.8)	4.69
Etkinliklerde yabancı dil eğitime yer verilmesi	7 (%1.7)	8 (%2)	56 (%13.7)	165 (%40.4)	172 (%42.2)	4.19

Not: 1=Hiç önemli değil, 2=Az Önemli, 3= Orta Düzeyde Önemli, 4=Oldukça Önemli, 5= Kesinlikle Önemli

Tablo 10'da görüldüğü üzere, genel olarak ebeveynlerin büyük çoğunluğunun öğretim etkinlikleri ile ilgili bütün madde ifadelerini kesinlikle önemli buldukları görülmektedir. Bir başka deyişle, okul öncesi eğitimde gerçekleştirilen öğretim etkinlikleri ebeveynler tarafından genel olarak kesinlikle önemli bulunmaktadır.

Öğretim etkinlikleri ile ilgili beklentilerin karşılanması.Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin karşılanması anketinin “öğretim etkinlikleri” boyutuna verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans/yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11

Ebeveynlerin Öğretim Etkinlikleri ile İlgili Beklentilerin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Etkinliklerin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi	7 (%1.7)	15 (%3.7)	102 (%25)	206 (%50.5)	78 (%19.1)	3.82
Etkinliklerde oyuna sıklıkla yer verilmesi	4 (%1)	11 (%2.7)	75 (%18.4)	207 (%57)	111 (%27.2)	4.00
Etkinliklerde değerler eğitime (adalet, sevgi, saygı, hoşgörü vb.) yer verilmesi	10 (%2.5)	12 (%2.9)	74 (%18.1)	189 (%46.3)	123 (%30.1)	3.99
Etkinliklerde farklı kültürel değerlere yer verilmesi	9 (%2.2)	19 (%4.7)	112 (%27.5)	174 (%42.6)	94 (%23)	3.80
Etkinliklerin çocuğumun gelişim özelliklerine (yaş, fiziksel gelişim vb.) uygun olması	6 (%1.5)	10 (%2.5)	82 (%20.1)	183 (%44.9)	127 (%31.1)	4.02

Etkinliklerin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması	5 (%1.2)	19 (%4.7)	87 (%21.3)	191 (%46.8)	106 (%26)	3.92
Etkinliklerin çocuğunun araştırma ve sorgulama becerisini desteklemesi	6 (%1.5)	24 (%5.9)	112 (%27.5)	178 (%43.6)	88 (%21.6)	3.78
Etkinliklerde görsel ve işitsel materyallerin kullanılması	12 (%2.9)	21 (%5.1)	104 (%25.5)	179 (%43.9)	92 (%22.5)	3.78
Etkinliklerin çocuğunu zihinsel, bedensel ve sosyal yönden ilkokula hazırlayıcı olması	11 (%2.7)	13 (%3.2)	83 (%20.3)	196 (%48)	105 (%25.7)	3.91
Etkinliklerde yabancı dil eğitime yer verilmesi	106 (%26)	56 (%13.7)	90 (%22.1)	95 (%23.3)	61 (%15)	2.88

Not:1=Hiç Karşılamamaktadır, 2=Çoğunlukla Karşılamamaktadır, 3=Orta Düzeyde Karşılamaktadır,4=Çoğunlukla Karşılamaktadır, 5=Tamamen Karşılamaktadır

Tablo 11’de öğretim etkinlikleri ile ilgili beklentilerin karşılanmasına ilişkin bulgular incelendiğinde, okul öncesi eğitim ebeveynlerin öğretim etkinlikleri ile ilgili beklentilerini genel olarak çoğunlukla karşılamaktadır. Öte yandan “Etkinliklerde yabancı dil eğitime yer verilmesi” beklentisinin karşılanmasına ilişkin ortalamanın ($\bar{x}$ =2.88)en düşük olduğu, dolayısıyla okul öncesi eğitimin ebeveynlerin yabancı dil eğitime yer verilmesi beklentisini orta düzeyde karşılamakta olduğu göze çarpmaktadır.

Okul-aile işbirliği ile ilgili beklentiler.Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentiler anketinin “okul-aile işbirliği” boyutunda yer alan beklenti ifadelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans/yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12

Ebeveynlerin Okul-Aile İş birliğiyle İlgili Beklentilere İlgili Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Okul yönetiminin/öğretmenlerin ailelerin istekleriyle ilgilenmesi	5 (%1.2)	4 (%1)	48 (%11.8)	156 (%38.2)	195 (%47.8)	4.30
Okul etkinlikleri için ailelerin görüşlerinin alınması	5 (%1.2)	12 (%2.9)	76 (%18.6)	153 (%37.5)	162 (%39.7)	4.12
Okul etkinliklerinde aile katılımının sağlanması	5 (%1.2)	11 (%2.7)	92 (%22.5)	160 (%39.2)	140 (%34.3)	4.03
Çocuğunun gelişiminin desteklenmesi için rehber	1 (%0.2)	4 (%1)	18 (%4.4)	134 (%32)	251 (%61.5)	4.54

öğretmenin, ailenin ve öğretmenin işbirliği içinde olması

Çocuğumun okula uyum sürecinin hızlandırılması için rehber öğretmenin aileyi bilgilendirmesi	1 (%0.2)	3 (%0.7)	18 (%4.4)	156 (%38.2)	230 (%56.4)	4.50
Ailelere okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimiyle ilgili eğitim programlarının veya seminerlerinin düzenlenmesi	1 (%0.2)	4 (%1)	63 (%15.4)	173 (%42.4)	167 (%40.9)	4.23

Not: 1=Hiç önemli değil, 2=Az Önemli, 3= Orta Düzeyde Önemli, 4=Oldukça Önemli, 5= Kesinlikle Önemli

Tablo 12’de görüldüğü üzere, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun okul aile işbirliği ile ilgili madde ifadelerini genel olarak kesinlikle önemli buldukları görülmektedir. Başka bir deyişle ebeveynlerin okul idaresi, öğretmen ve rehber öğretmeni arasında işbirliğini ve aile eğitimiyle ilgili seminerleri önemli buldukları belirlenmiştir.

Okul aile işbirliği ile ilgili beklentilerin karşılanması.Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin karşılanması anketinin “okul-aile iş birliği” boyutuna verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan frekans/yüzde ve aritmetik ortalama değerleri Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13

Ebeveynlerin Okul-Aile İşbirliği İle İlgili Beklentilerin Karşılanmasına İlişkin Betimsel İstatistikler (n=408)

Maddeler	1 f (%)	2 f (%)	3 f (%)	4 f (%)	5 f (%)	$\bar{X}$
Okul yönetiminin/öğretmenlerin ailelerin istekleriyle ilgilenmesi	23 (%5.6)	40 (%9.8)	114 (%27.9)	154 (%37.7)	77 (%18.9)	3.54
Okul etkinlikleri için ailelerin görüşlerinin alınması	36 (%8.8)	53 (%13.0)	106 (%26)	136 (%33.3)	77 (%18.9)	3.40
Okul etkinliklerinde aile katılımının sağlanması	38 (%9.3)	48 (%11.8)	112 (%27.5)	141 (%34.6)	69 (%16.9)	3.38
Çocuğumun gelişiminin desteklenmesi için rehber öğretmenin, ailenin ve öğretmenin işbirliği içinde olması	53 (%13)	41 (%10)	98 (%24)	134 (%32.8)	82 (%20.1)	3.37
Çocuğumun okula uyum sürecinin hızlandırılması için rehber öğretmenin aileyi bilgilendirmesi	72 (%17.6)	49 (%12)	91 (%22.3)	121 (%29.7)	75 (%18.4)	3.19

Ailelere okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimiyle ilgili eğitim programlarının veya seminerlerinin düzenlenmesi	93 (%22.8)	58 (%14.2)	97 (%23.8)	103 (%25.2)	57 (%14)	2.93
--	---------------	---------------	---------------	----------------	-------------	------

Not:1=Hiç Karşılammamaktadır, 2=Çoğunlukla Karşılammamaktadır, 3=Orta Düzeyde Karşılammaktadır, 4=Çoğunlukla Karşılammaktadır, 5=Tamamen Karşılammaktadır

Tablo 13’de okul öncesi eğitiminin ebeveynlerin okul-aile işbirliğiyle ilgili beklentilerini karşılama düzeyine ilişkin elde edilen bulgular incelendiğinde, “Okul yönetiminin/öğretmenlerin ailelerin istekleriyle ilgilenmesi” ($\bar{x}$ = 3.54) ve “Okul etkinlikleri için ailelerin görüşlerinin alınması” ($\bar{x}$ =3.40) ile ilgili beklentilerin çoğunlukla karşılandığı belirlenmiştir. Öte yandan ebeveyn görüşlerine göre “Okul etkinliklerinde aile katılımının sağlanması”($\bar{x}$ = 3.38), “Çocuğumun gelişiminin desteklenmesi için rehber öğretmen, ailenin ve öğretmenin işbirliği içinde olması” ($\bar{x}$ = 3.37), “Çocuğumun okula uyum sürecinin hızlandırılması için rehber öğretmenin aileyi bilgilendirmesi” ($\bar{x}$ = 3.19), “Ailelere okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimiyle ilgili eğitim programlarının veya seminerlerinin düzenlenmesi” ($\bar{x}$ = 2.93) gibi beklentilerin okul öncesi eğitimi tarafından orta düzeyde karşılandığı tespit edilmiştir. Bu durumda ebeveynler okul öncesi eğitimin okul-aile işbirliğiyle ilgili beklentilerini genel olarak orta düzeyde karşıladığını düşünmektedirler.

Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitiminden beklentileri ve bu beklentilerinin karşılanma durumuyla ilgili elde edilen nitel bulgular; “çocuk özellikleri”, “öğretmen özellikleri”, “okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklar”, “öğretim etkinlikleri”, “okul-aile iş birliği” ve “öneriler” olmak üzere altı tema altında kategorize edilmiştir.

Çocuk özellikleri.

Çocuk özelliklerine ilişkin beklentiler. Bu temaya ilişkin görüşler; ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerini belirlemek amacıyla zihinsel gelişim, sosyal ve duygusal gelişim, fiziksel gelişim, dil gelişimi, öz bakım becerilerinin gelişimi ve ilkokula hazırlık olmak üzere altı alt tema altında kategorize edilmiştir.

*Zihinsel gelişim.*Ebeveynlerin çocuğun zihinsel gelişimine ilişkin beklentileri incelendiğinde, ebeveynlerin (n=8) çocuğun çevreyi algılama, yorumlama becerisinin gelişmesi yönünde beklentisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ön plana çıkan ebeveyn görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Zekâ gelişimi için kavrama, algılama becerisinin gelişmesi ve çevresinde bazı şeyleri gördüğünde yorumlayabilmesini istiyorum.”(A6)

“Her ne kadar farklı yaşantılar yaşarsa o kadar farklı yorumlayabilir. Zihinsel gelişime de bu yönden bakıyorum. Okulda öğretmenin çocuğum yaramazlık yaptığında uyarması ve çocuğumun öğretmenin söylediğini anlayıp kendini ifade etmesi de bir zihinsel gelişimdir. Bu nedenle okul öncesi eğitimde olumlu, olumsuz yaşantılar içine girecek ortamlara girmesini istiyorum.” (A9)

Yukarıdaki görüşlerden de anlaşılacağı üzere, ebeveynlerin okul öncesi eğitiminin çocuğun zihinsel gelişimi için kavrama, algılama ve yorumlayabilme becerilerini geliştirmesine ilişkin beklentilerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocuğumun toplama çıkarma işlemini yapabilmesi (n=2), yönergeleri yerine getirebilmesi (n=2) ve zaman kavramını öğrenebilmesi (n=2) yönünde beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu beklentilere ilişkin göze çarpan ebeveyn görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Çocuğum bugün, yarın gibi zaman kavramlarını öğrensini istiyorum. Okulda zaman farkındalığı kazandırılabilir, ayrıca okula kaydetmeden önce toplama ve çıkarma işlemlerini öğrenmesini istiyordum.” (A10)

“Zihinsel yönden çocuğumun zekâsının gelişmesi için öğretmenin anlamasını ve yönergelerini takip etmesini istiyorum.” (A5)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılacağı üzere, çocukların toplama-çıkarma işlemi yapabilmesi, zaman kavramının öğrenilmesi ve çocukların verilen yönergelere uyum sağlaması ebeveynlerin beklentileri arasındadır.

*Sosyal ve duygusal gelişim.*Bu alt temaya ilişkin ebeveynlerin neredeyse tamamının (n=18) çocuklarının sosyalleşmesini istedikleri tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ebeveyn görüşlerinden birkaçına aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğumun sosyalleşmesi çok önemli. Bu pandemi sürecinde çocuğumun büyük sorunu içine kapanık ve çevresine karşı ilgisiz olmasıydı. Okul öncesinde içe kapanıklığı geçsin, sosyal olsun, öğretmeniyle ve arkadaşlarıyla diyalog halinde olsun isterim.”(A10)

“Okul öncesi eğitimde sosyal ortamın olması benim için önemlidir. Bu kurumdaki kaynaştırma çocukların olması benim için çok önemli. Çünkü çocuklar hayata hazırlık konusunda özellikle okul öncesi kurumlarında hazırlanmaya başlıyorlar. Ayrıca arkadaşlarıyla kavga etmesi, sevmesi, sevilmesi, özlenmesi, sarılması duygusal olarak kişisel gelişimine çok faydalı olacağını düşünüyorum.”(A7)

“Çocuğumun sosyalleşmesini ve birinci sınıfa uyum sağlamasını istiyorum.”(B1)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından en önemli beklentilerinden biri çocuklarının sosyalleşmesi olduğu görülmektedir. Bunun dışında bazı ebeveynlerin (n=7) çocuklarının paylaşmayı öğrenmesi, öz güven sahibi ve öz disiplinli olması yönünde beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ebeveyn görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğum paylaşmayı sevmiyor, okul öncesinde bunu öğrenmesini istedim.”(A4)

“Okul öncesi eğitimde çocuğum iyi bir eğitim alsın, arkadaşlarını sevmeyi, öğretmenine saygı duymayı ve paylaşma duygusunu öğrensin istedim.”(A1)

“Çocuğumun sosyal duygusal olarak paylaşmayı öğrenmesini, özgüvenli olmasını çok isterim. Bulunduğu ortamda nasıl davranması gerektiğini bilmesini isterim.”(A8)

“Çocuğum her zaman kendini iyi bir şekilde ifade etsin istiyorum. Çocuklarım çevredekilerinden utanırdı ve saklanırdı bunun geçmesini istiyordum ve geçti.”(A3)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden de anlaşılabacağı üzere ebeveynler, çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri için çocukların paylaşmayı öğrenmesini ve özgüvenli olmalarını istedikleri görülmektedir. Bununla birlikte bazı ebeveynlerin (n=4) çocuklarının duygusal gelişimini tamamlaması beklentisinde oldukları görülmektedir.

“Kendi olumlu veya olumsuz duygularını açık bir şekilde ifade etmesini istiyorum, her duyguyu rahatça yaşamasını dışa vurmasını istiyorum, içe kapanık bir kişilik olmasını istemiyorum.”(A5)

“Sosyal duygusal olarak değişen durumlara göre çocuğumun nasıl bir duygu içinde olması gerektiğini bilmesini ve bunun desteklenmesini istiyorum.”(A6)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocukların farklı duyguları deneyimleyebilmesi, duygularını ifade edebilmesi ve kontrol edebilmesi açısından çocukların sosyal duygusal gelişimlerini tamamlamalarına yönelik beklentilerinin olduğu görülmektedir.

Fiziksel gelişim.Ebeveynlerin çocuğun fiziksel gelişimine yönelik beklentilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde; ebeveynlerin 13'ünün çocuğunun makas, kalem tutma becerisinin gelişmesi, 6'sının çocuğunun bedensel hareketleri yapmasına (hoplama, zıplama, tırmanma) yönelik beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ön plana çıkan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğumun ilköğretim başladığında daha rahat yazı yazabilmesi için kalemi rahat tutmayı başarsın istiyorum.”(B3)

“Çocuğumun küçük kaslarının gelişmesini, kesme, kalem tutma becerisinin ve kaba motor becerilerinin gelişmesini koşmasını, hoplamasını, tırmanmasını isterim.” (B5)

“Çocuğumun yaşının gerektirdiği şekilde küçük kaslarının ve büyük kaslarının gelişmesini isterim zıplasın, hoplasın bedensel hareketlerini yapabilsin. Makas, kalem tutma gibi birçok etkinliği aktif olarak yapmasını isterim. Yaşının gereğine göre gelişsin arkadaşlarından geri kalmasını istemiyorum.” (A5)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden anlaşılaacağı üzere ebeveynler okul öncesi eğitimde çocukların kaba ve ince motor becerilerinin gelişmesi için hoplama,zıplama, tırmanma gibi ve kalem tutma, makas tutma gibi becerilerinin geliştirilmesini beklemektedirler. Ayrıca birkaç ebeveyn (n=2) çocukların jimnastik hareketleri yapabilmelerini ve oyun oynamalarını istediklerini belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak dikkat çeken ebeveyn görüşüne aşağıda yer verilmiştir.

“Gün içerisinde sabah sporu yapsınlar, oyunlar oynasınlar, jimnastik hareketleri yapsınlar, bahçe oyunları yapsın isterim.”(A9)

Dil gelişimi.Ebeveynlerin dil gelişimine ilişkin beklentileri incelendiğinde, ebeveynlerin çoğunun (n=14) çocuğun konuşma becerisi edinmesi ve bazı ebeveynlerin (n=4) Türkçe’yi düzgün konuşması yönünde beklentisinin olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ön plana çıkan ebeveyn görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Çocuğumun dil becerisi için kendini daha iyi ifade etmesi, cümleleri daha iyi bir şekilde kullanabilmesi, hissettiklerini cümle içinde düzgün bir şekilde ifade edebilmesini bekliyorum.”(A4)

“Bebeklikten daha yeni çıkan çocuğum konuşma becerisi kazansın istiyorum.”(B1)

“Okul öncesi eğitimde çocuğum çevresindekilerle çekinmeden konuşsun, düzgün cümleler kursun, Türkçeyi düzgün konuşsun.”(B5)

“Dil gelişimi açısından çocuğumun Türkçeyi düzgün konuşmasını isterim. Kendini net, açık bir şekilde ifade etmesini isterim. Ben, sen, siz gibi sözcükleri uygun kullasın isterim.” (A5)

“Kelimeyi düzgün telaffuz etsin, daha güzel Türkçe konuşsun, verir misin, yapar mısın gibi nezaket kurallarını öğrensın istiyordum.” (A10)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden anlaşılaacağı üzere, ebeveynler çocukların düzgün cümle kurmalarını, kelimeleri doğru telaffuz etmelerini, kendilerini iyi bir şekilde ifade etmelerini dolayısıyla çocuklarının konuşma becerilerini kazanmalarını ve Türkçeyi güzel konuşmalarını istedikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra bazı ebeveynlerin çocuğunun yabancı dil eğitimi almasını (n=3), harfleri düzgün çıkarmasını (n=3) ve kelime dağarcığının

gelişmesini (n=2) istedikleri tespit edilmiştir. Ebeveynlerin bu beklentilerine ilişkin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğumun Türkçeyi çok iyi konuşmasını isterim. Arapça ve İngilizce eğitimini de almasını isterim. (A8)

“Çocuğum bazı harfleri tam çıkaramıyor, bu durumun düzelmesini istiyorum.” (B3)

“Dil gelişimi bakımından çocuk temelini aileden alıyor, bu çok sıkıntılı bir durum değil bizim için. Ama tabi ki sosyal iletişimini geliştirmesi ya da kelime daracığını geliştirmesi gerektiğini düşünüyorum.” (A7)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere ebeveynler okul öncesi eğitimde dil gelişimine yönelik çocukların kelime dağarcıklarını geliştirmelerini, harfleri doğru telaffuz etmelerini ve yabancı dil eğitiminin de olmasını istedikleri görülmektedir.

Öz bakım becerileri.Ebeveynlerin bu temaya ilişkin görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin çoğunluğunun (n=18) okul öncesi eğitimden çocuklarının öz bakım anlamında bağımsızlık kazanmasına (tuvalet ihtiyacını giderme, kıyafetlerini giyme, bedensel temizliğini yapma, yemek yeme) ilişkin beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu beklentilere ilişkin ön planda olan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğum uyanır uyanmaz dişlerini fırçalaması, elini yüzünü yıkaması ve hijyene dikkat etmesi gerektiğini bilmesini ve üstünü çıkarıp kendi giymesini isterim.” (A6)

“Öz bakımın çok ciddi bir durum olduğunu düşünüyorum. Ebeveyn olarak evde vermeye çalışsak da bu disiplini okulda daha çok alıyorlar. Yemekten önce el yıkama ya da pandemiden dolayı dezenfektan kullanma alışkanlığı bakımından okul öncesi eğitimde geliştirilmesini istiyorum. Okul öncesi eğitimi bu anlamda çok önemli.” (A7)

“Okulda tuvalet becerisini kazanmalarını istiyordum, Eve geldiklerinde bize bağımlı ama okulda bunu kendileri yapabiliyorlar. Çocuğumun bu yüzden bağımsızlık kazanmasını istiyorum.” (A9)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocuklarının öz bakım gereksinimlerini gidermede bağımsızlık kazanmasına yönelik beklentilerinin olduğu görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin birkaçının (n=2) okul öncesi eğitimle birlikte çocuğunun düzenli ve tertipli olmasını istedikleri tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ön plana çıkan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğum düzenli olsun. Evde dağınık bir çocuk. Okulda kitabının yerini bilsin, ayakkabısının yerini bilsin, kıyafetini asması gereken yeri bilsin istiyorum.”(A4)

“Öz bakım olarak zaten hazırlıklıydı. Tuvalet eğitimini aldı ve kendi başına yapsın, bağımsız olsun istiyorum.”(B1)

İlkokula hazırlık.Bu temaya ilişkin ebeveynlerin görüşleri incelendiğinde; ebeveynlerin büyük çoğunluğunun (n=13) okul öncesi eğitimden çocuğunun birinci sınıfa hazırlaması beklentisinde oldukları ve bazılarının (n=4) çocuğunu okula alıştırması ve okulu sevdirmesi beklentisinde oldukları tespit edilmiştir. Bu beklentilere ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğum, el becerisi kazansın, sayıları rakamları öğreysin ve ilkokula hazırlıklı olsun.” (A12)

“Çocuğum birinci sınıfının ilk gününden okula hazırlıklı olmasını istiyorum, bununla ilgili tedirginliğim hala var, çocuğum teneffüslerde nasıl davranacak, anaokulları rahat ortamlara sahip ama ilkokullar böyle değil ve çekindiğim konu şu ki çocuğum buradaki özgüveni orada sürdürebilecek mi?”(A10)

“Çocuğumun birinci sınıfa hazırlanmasını istiyorum bunun için de kaslarının kalem tutabilecek kadar güçlü olmasını, sayıları tanımasını, okul ortamına alışmış olmasını, kurallara uyum sağlamasını istiyorum.” (B5)

“İlkokula hazırlık için sosyal duygusal gelişimi kazansın. Okul sevgisini kazansın isterim, zaten okul sevgisini kazanırsa, öğretmenini, arkadaşlarını severse sorumluluk sahibi olursa gerisi gelir.” (A5)

“Okul öncesi eğitimini çocuğumun eğitime ön hazırlık olarak görüyorum. Çocuğum evden uzaklaşmaya başlıyor burada arkadaş ve okul ortamına daha iyi alışmasını istiyorum. Çocuğumun severek sayı saymasını, kalem tutmasını oyun oynayarak bir şeylere alışmasını istiyorum ve bu onu zorlamadan birinci sınıfa hazırlıyor.”(A8)

Ayrıca bazı ebeveynlerin (n=2) okul öncesi eğitimden harf öğretimi yapılması beklentisinde oldukları da tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerinden birine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğum akademik olarak ilkokula bir adım önde başlasın istiyorum. Harf gruplarını öğreysin istiyorum, bu dönemde bu işin kolay olduğunu bilsin istiyorum.” (B2)

Yukarıda ebeveyn görüşünden anlaşılabileceği üzere, okul öncesi eğitimden harflerin öğretilmesi beklentisinde olduğu görülmektedir.

Çocuk özelliklerine ilişkin beklentilerin karşılanması.Bu temaya ilişkin olarak ebeveynler çocuğunun sosyalleştiğini (n=5), çocuğunun gelişiminin desteklendiğini (n=5) ve çocuğunun öz disiplin kazandığını (n=5) belirtmiştir. Bu ifadelerle ilişkin ön planda olan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğumun sosyalleştiğini görebiliyorum, yeni arkadaşlıklar edindi, iletişim kurabiliyor. Oyunlar oynayabiliyor.”(B5)

“Çocuğumun sosyalleşmesi benim için önemli, geçen yıl kızım için bunu başaramadık fakat bu senen oğlumda bunu sağlayabildik.” (A9)

“Yusuf sosyalleşti markete girerken bile özgüvenli giriyor.” (A10)

“Çocuklarımda her yönden olumlu etkisinin olduğunu görüyorum. Zihinsel, sosyal yönden gelişmeler var ve konuşması bile değişti.”(A8)

Ayrıca birkaç ebeveynin (n=4) öz bakım becerisi kazandığını, birkaç ebeveyn (n=3) çocuğunun dikkat becerisinin geliştiğini, birkaç ebeveyn (n=3) ise çocuğunun renkleri ve sayıları öğrendiğini belirtmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveynlerin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul öncesi eğitimi pandemiye rağmen yol kat etti. Çocuğum kendini daha iyi ifade ediyor, arkadaş edinebilmeyi başardı, temizliği, öz bakımını ben demeden yapabiliyor. Sorumluluk alabiliyor. Kıyafetlerini eşyalarını yerli yerine koyabiliyor. Çocuğumun odaklanma problemi vardı konuyu dağıtabiliyordu ama şimdi dinlemeyi de öğrenmiş.” (A4)

“Çocuğum etkinliklerine kendisi başlıyor, bitiriyor ve sonunda ellerini yıkıyor. Önceden bu yoktu çocuğum bu alışkanlığı kazanmış.”(B2)

“Okuldan okula öğretmenden öğretmene fark var var aslında önceki okulunda çocuğum sayıları karıştırıyordu yeni okulda öğretmenin gösterdiği metotlarla çalışınca çocuğum sayıları öğrendi.”(A13)

“Çocuğum odaklanmada güçlük çekiyordu bu düzeldi, artık ödevlerini bir başına yapabiliyor.” (B3)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden anlaşılabacağı üzere okul öncesi eğitiminin çocuklarının bilişsel gelişimlerine katkı sağladığı ve ebeveynlerin öz bakım becerilerine ilişkin beklentilerini karşıladığı görülmektedir. Ayrıca birkaç ebeveynin (n=3) çocuğunun öz güven kazandığını, birkaç ebeveynin (n=2) çocuğunun toplama çıkarma yapabildiğini belirttiği tespit edilmiştir, bir ebeveynin çocuğunun algılama, kavrama ve yorumlama becerisinin geliştiğini, bir ebeveynin ise çocuğunun konuşma becerisi kazandığını belirttiği tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Yusuf öncekinden daha farklı daha özgüvenli, utanmadan ben bunu yapabilir miyim, alabilir miyim diyor artık” (A9)

“Basit düzeyde toplama çıkarma işlemleri yapabiliyor ve ardışık sayıları biliyor artık.”(B2)

“Okul öncesinden önce de eğitim aldı çocuğumun konuşmasıyla ilgili problemi vardı. Okul çok etkili oldu. Çocuğumun konuşması düzeldi, bazı harfleri çıkaramıyordu şu anda net çıkarabiliyor.”(B1)

Öte yandan birkaç ebeveynin (n=2) çocuğunun kendini ifade edemediğini ve el becerisi kazanmadığını, bir ebeveynin çocuğunun geride kaldığını belirttiği tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul öncesi eğitimi çocuğumla ilgili beklentimi karşılamadı, çocuğum el becerisi kazanmadı, kendini ifade edemedi,”(A2)

“Çocuğum özel bir çocuk onun için özel bir eğitim ortamı, özel eğitim öğretmeni yok bu yüzden sosyal açıdan geride kaldığını düşünüyorum.”(A14)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere okul öncesi eğitimi bazı ebeveynlerin çocuklarının konuşma becerisi, el becerisi ve özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların gereksinimine cevap veremediği görülmektedir.

İlkokula hazırlık.Bu temaya ilişkin ebeveynlerin bazıları (n=4) çocuklarının ilkokula hazır olmadığını belirttiği tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Pandemiden ötürü eğitim yüz yüze olmadı online etkinlikler yapıldı fakat yüz yüze eğitim gibi etkili değil bunu kızımın okul öncesi eğitiminden biliyorum bu yüzden çocuğumun ilk okula hazırlandığını söyleyemiyorum” (B5)

“Çocuğumda odaklanma problemi vardı yeni okulunda bunu öğretmenin yardımıyla aştık fakat bu okuluna okulların kapanmasına yakın zamanda geldik. Çocuğum önceki okulunda tam bir eğitim alamadı bu yüzden ilkokula hazır değil.”(A13)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden de anlaşılabacağı üzere bazı ebeveynlerin çocuğunun ilkokula hazırlıklı olmadığını belirttikleri görülmektedir. Öte yandan ebeveynlerden birkaçının (n=3) çocuğunun okula alıştığını birkaçının ise (n=3) çocuklarının okulu sevdiklerini ifade ettikleri tespit edilmiştir.

“Bu yıl için düşünüyorum da sadece sosyalleşme gerçekleşti. Ayrıca okul ve öğretmenini sevdi, ilkokula daha hazırlıklı oldu.” (A11)

“Çocuğumun anaokulunda paylaşmayı öğrenmesini istiyordum, okul düzenine alışmasını istiyordum. İlkokula bunlara hazırlıklı gitmesini istiyordum. Biz artık ilkokula hazırız bu yıl bunları kazandık” (A10)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden de anlaşılabacağı üzere, ebeveynlerin okul öncesi eğitim sürecinde çocuklarının okulu sevdikleri ve okula alıştıklarını belirttikleri görülmektedir.

Öğretmen özellikleri.

Öğretmen özelliklerine ilişkin beklentiler.Bu temaya ilişkin görüşler, öğretmenin kişisel ve mesleki özellikleri olmak üzere iki alt tema altında kategorize edilmiştir.

Öğretmenin kişisel özellikleri.Bu temaya ilişkin ebeveynler öğretmenin sevgi dolu olmasını (n=9), bazıları (n=7) sabırlı olmasını, cana yakın olmasını (n=6), çocuğun gereksinimlerine cevap vermesini (n=6), şefkatli olmasını (n=5),

kendini yenileyen olmasını (n=5) bekledikleri tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin bazı ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“En önemlisi sevgi dolu olmalı, çocukları gerçekten sevmeli, öğretmen çocukları sevince gerisi geliyor. Şefkatli olmalı, merhametli olmalı, dikkatli olmalı. Gözü hep çocukların üzerinde olmalı.” (A5)

“Öğretmen sevecen olmalı, çocuklara okulu sevdirmeli çünkü bazı çocuklar okula gelmekte direniyor. Öğretmenin bu ilk tabuyu yıkmaları çok önemli.” (A7)

“Bizim için önemli olan sabırlı olmasıdır. Herkes çocuğunun en iyi şartlarda yetişmesini ister ama bizim önceliğimiz öğretmenin sabırlı olmasıdır.” (B3)

“Sabırlı, anlayışlı, çocuklara karşı cana yakın olmalı. Güvenmek ister çocuklar ona. Öğretmen çocuklara karşı ilgili olmalı. Öğretmen ayrıca çocuklara sabretmesini öğretebilmeli, her şeyin hemen olmayacağını öğretebilmeli.” (A3)

“Çocuğumun etkinliklerini çocuğum yapamıyor onun yerine öğretmen yapıyor. Öğretmen çocuğum yapmasını sağlasın. Çocuğum sorunlu bir çocuk konuşamıyor ve konuştukları anlaşılmıyor. Öğretmen çocuğumun ihtiyacıyla ilgilenmesini istiyorum.” (A2)

“Çocuğumun gelişimi açısından çocukları desteklemeli, sınıfta yapılan faaliyetler çocukların ilgi alanına yönelik olmalı, Sınıfın genel düzeyinin de beklentilerini karşılayan bir öğretmenin olması beklentilerimizin arasındadır.” (A7)

“Öğretmenin bilişsel beceriler kazandırması evet önemlidir. Ama çocuğumu annesi gibi babası gibi seven birinin ilgilenmesini isterim. İlgilenmesini, sahip çıkmasını çocuğuma güvende olduğunu hissettirmesini çok isterim.” (A10)

“Yeniliklere açık olmalı, eski müfredatı aktarmasından ziyade her bireyin farklı olduğunu bilmesi ve öğretmenin buna göre eğitim vermesini, yüksek lisans, doktora yapması önemli. Öğretmen oldum deyip boşlamamalı. Teknoloji ve akademik anlamda kendini geliştirmeli.” (B2)

Bu beklentilerin yanı sıra ebeveynlerin okul öncesi öğretmenlerinin ilgili (n=4), hoşgörülü (n=4), disiplinli (n=4) olmasına ilişkin beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin bazı ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Bana göre çocuğu analiz edebilmeli, benim farkında olmadığım çocukla ilgili gelişimi ve zekâsıyla ilgili fark etmediğim şeyleri bana söylemesini isterim. İlgili ve dikkatli olmasını istiyorum” (A14)

“Hoş görülü olsun, çocuğuma sevgiyle yaklaşsın, ilgili biri olsun. Hoşgörülü olsun o çocuk anneden ayrılıp ilk olarak buraya geliyor. Çocuğum kendini kirlitebilir, farklı şeyler yapabilir bu nedenle hoşgörülü olsun istiyorum.” (A2)

“....disiplinli olsun ama çocuğa sevgisini de gösterebilir, saygısını da çocuğum hissetsin. Öğretmen öğrenci ilişkisini çocuğum hissetsin.” (A1)

“Merhametli olmalı, güler yüzlü olmalı, asık suratlı olmamalı. Bunun aksi olursa çocuk okula gelmek istemez. İlkokula başlarken bile aklına gelir ve ilkökula gitmek istemez.” (A4)

“Çocuğu sahiplenmeli, dışlamamalı, öğretmen çocuğa sevgisiyle muamele etmeli.” (A6)

“Kişisel olarak annesi gibi yaklaşmasını isterdim, anne şefkatiyle yaklaşsın ve diğer çocuklar arasında ayrıştırma yapılmasın. Diğer çocukların arasına girmesini, teşvik etmesini isterdim.” (A13)

Ayrıca bazı ebeveynlerin okulu sevdirmesi (n=3), özverili olması (n=2), kadın olması (n=2), toplumun değerleriyle uyumlu olması (n=2) ve dikkatli olması (n=2) beklentisinde oldukları tespit edilmiştir. Bu beklentilerle ilgili ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmen iyi biri olsun, zaten dayak yok bu çağda biz de istemiyoruz. Çocuğuma eziyet etmesin. Disiplinli olabilir ama bağırma çağırma olmasın. Çocuğumu uyabilir ama okuldan korkutmasın, okulu sevdirdin.” (A12)

“Öğretmen özverili olmalı, anne baba olarak çocuğa ne kadar öğretmeye çalışsak da öğretmenin anne babadan çok ayrı bir yeri olur. Öğretmenin sevgi göstermesi, özverili olması çok önemli”. (A7)

“5-6 yaş grubu çocuklar ilk defa annelerinden ayrılıyorlar. Öğretmenin şefkati çok önemli. Bu özelliğe bayan öğretmenlerin daha çok sahip olduğuna inanıyorum bu yüzden okula kaydederken bayan öğretmen tercih ediyorum” (A4)

“Çocuk kendini seveni sayıyor. Sevdikçe değerleniyor ve özgüveni artıyor. Öğretmenin toplumun değerleriyle, inancıyla çatışmayan ve rol model olması çok önemli” (B2)

“... şefkatli, merhametli ve dikkatli olmalı. Gözü hep çocukların üzerinde olmalı.”(A5)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere ebeveynlerin okul öncesi öğretmenlerinden çocuklara okul sevgisi kazandırması, özverili çalışması, cinsiyet olarak kadın olması, toplumun değerleriyle çatışmaması ve dikkatli olması beklentisinde oldukları görülmektedir. Bunların yanı sıra ebeveynlerin öğretmenin anne olmasını (n=1), bakımlı olmasını (n=1) ve çocuğun dilinden anlamasını (n=1) istedikleri tespit edilmiştir. Bu beklentilere ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Anne olması ve bayan olması önemli, bayanlar merhametli olduğu için çocuğumu bayana teslim ettiğimde çocuğumun güvende olduğunu hissediyorum.” (A8)

“Güler yüzlü olsun, temiz- titiz, bakımlı olsun” (A1)

“Kişisel özelliği baskın olmalı teori öğretmesinden se. Tatlı, sevecen, güler yüzlü olması, çocuk dilinden anlaması çok önemli. 4-6 yaş çocuklarının dilinden anlamalı.” (A10)

Yukarıdaki ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, ebeveynler öğretmenlerden anne olmasını, bakımlı olmasını ve çocuk dilinden anlamasını beklediklerini belirtmiştir.

Öğretmenin mesleki özellikleri. Bu temaya ilişkin ebeveynlerin öğretmenin aile ile etkileşimli olması (n=3), deneyimli olması (n=3) beklentisinde oldukları tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin bazı ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Aile ile iletişim halinde olmalı. Etkinlikler hakkında aileyi bilgilendirmeli, akşam çocuk eve geldiğinde okulda yapılanlar hakkında ailenin de bilgisi olduğunu çocuğa hissettirilmeli.” (A11)

“Öğretmen çocuğun gelişimi hakkında aileyi bilgilendirsin, çocuğun eksik yönünü birlikte desteklesinler” (B5)

“... alanında deneyimli olması da önemli. Yaptığı etkinliklere hâkim olmalı.”(A5)

“Tecrübeli bir öğretmenin olması bir avantajdır. Kendini akademik ve çocuk gelişimi açısından geliştirmesi önemlidir.” (A7)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere ebeveynler okul öncesi öğretmenin deneyimli olmasını ve aile ile işbirliği halinde olmalarını önemsediklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra ebeveynlerin öğretmenin özel eğitim ile ilgili bilgi sahibi olması (n=2), doktora veya yüksek lisans yapması (n=1) ve öğretmeyi eğlenceli yapması (n=1) beklentisinde oldukları tespit edilmiştir. Buna ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Özel eğitimle ilgili çocuğumun konuşma becerisini geliştirebilmeli, öğretmen özel eğitimle ilgili donanımlı olmalı, çocuğumda konuşma tembelliği var çocuğumu konuşturmalarını isterim.”(A13)

“...yüksek lisans veya doktora yapması önemli, öğretmen oldum deyip başlamamalı.”(B2)

“Öğretmen öğretmeyi eğlenceli hale getirmeli.1, 2, 3 ‘ü herkes öğretebilir ama öğretmenin bunu sevdirmesi gerekiyor.”(A9)

Öğretmen özelliklerine ilişkin beklentilerin karşılanması. Bu temaya ilişkin görüşler, öğretmenin kişisel ve mesleki özellikleri olmak üzere iki alt tema altında kategorize edilmiştir.

Öğretmenin kişisel özellikleri. Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin çoğunluğunun (n=9) öğretmenin sevgi dolu olduğunu, ilgili olduğunu (n=8) ve ayrıca çocukların öğretmenlerini sevdiğini (n=7) belirttikleri tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ön planda olan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmenimizden memnunum çocuğuma sevgi dolu yaklaştı.” (A11)

“Öğretmen sevecen, anaç, çocuğum öğretmenini çok sevdi okula heyecanla geliyor.” (A4)

“Oğlumun öğretmeni okul uyum sağlamasında çok katkısı oldu, çünkü pozitif bakış açısı etkili oldu. Çocuğumu tanıması ve kişiliğine saygı duyarak ilgili olmasından çok memnun oldum.” (A9)

“Öğretmen ilgili, okuldaki durumu hakkında bilgi veriyor. Bu demektir ki çocuğumu gözlemlemiş ve eksisi artışı hakkında bilgi veriyor.”(A8)

Öğretmenden memnunuz beklentimizin üzerinde ilgili olması, çocuğumun okuldaki durumu hakkında bilgi vermesi bakımından memnunuz.”(B3)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere ebeveynlerin çoğunun okul öncesi öğretmeninin sevgi dolu olduğunu, çocuklara okulu sevdirdiğini ve ilgili olduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra birkaç ebeveyn (n=3) öğretmenin sabırlı olduğunu ifade etmiştir. Bununla ilgili ebeveyn görüşlerinden iki tanesine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmenimiz sabırlı, anlayışlı, çocuklar onu çok zorlasa da sabırlı.”(A3)

“Öğretmenimizden memnun kaldık, Pelin öğretmenimin sabrı, sevgisi, çocuğa karşı ilgisi çok hoşuma gitti. Online olarak da eğitim verdi çocuklar derslere seerek katıldı.”(A10)

Öğretmenin mesleki özellikleri.Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, bazı ebeveynler (n=2) öğretmenin özel eğitime ilişkin bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Buna ilişkin bir ebeveynin görüşüne aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmenimiz elinden geleni yapıyor memnunum fakat özel eğitim bilgisi yok. Ben kendim özel eğitim kursunu aldım çocuğum için. Öğretmenin de donanımlı olmasını isterdim.” (A13)

Okulun/sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklar.Okulun/sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklara ilişkin beklentiler. Bu temaya ilişkin görüşler, okulun iç mekân özellikleri ve okulun dış mekân özellikleri ve personel özellikleri olmak üzere üç alt tema altında kategorize edilmiştir.

Okulun iç mekân özellikleri.Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin yarısından fazlasının (n=11) atölye olması, yarısının (n=10) yemekhane olmasına ilişkin beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bazı ebeveynlerin (n=6) okulda laboratuvar olması, bazılarının da (n=5) spor faaliyet ortamı olmasına ilişkin beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn beklentilerine aşağıda yer verilmiştir.

“Müzik kulüpleri olsun isterim, resim kulüpleri isterim. Belki şu an çocukların arasında müthiş ressam, sporcular vardır. Bu çağlar keşfedilme çağıdır, bunları sağlayacak ortamlar olmasını isterim.” (A4)

“5-6 yaş ve 3-4 yaş için yeteneklerini geliştirecek fiziki ortamlarının olması uygun olur.”(A7)

“Çocuğumu ilk defa okul öncesine gönderdim. Bir şeye ilgisi varsa satranç, gitar gibi çocuğumun bunu yaşayacak ortamlarının olmasını istiyorum. Farklı sanat dalları da olabilir.”(A3)

“Yarım günlük çalışan okul çalışan okul öncesi eğitim kurumlarında yemekhane olmasa da olur ama tama gün çalışan eğitim kurumlarında anne ve babası çalışan çocuklar için yemekhanenin olması şart. Bununla çocukların yemek yeme

alışkanlıkları, toplulukta nasıl davranması gerektiği, yemekten önce sonra el uyma, sıraya girme disiplinine uyması için yemekhane önemli.”(A7)

“her veli gibi ben de lüks okul isterim, oyuncakların çeşitli olmasını, lavaboların hijyen ve düzenli yemekhanesinin olmasını isterdim.”(A1)

“Okulda beslenme salonu var çocuklar burada beslenirler ama ben sıcak yemek pişsin çocuklar yesin ve ayrıca çocukların da bir şeyler yapabilmesini isterdim.”(B5)

“Laboratuvarların olmasını isterdim, çocukların dokunup keşfettiği ortamlarının olmasını isterdim, merkezler olmasını isterdim mesela tiyatro merkezi gibi.”(A1)

“Çocuk için gerçek materyallerle deney yapmasını isterdim, bunun için laboratuvarlar olsun isterdim. Fen etkinliklerini yapabilsinler bu ortamlarda, dokunarak hissederek öğrensinler.”(B5)

“Deney yapacakları ortamlarının olmasını isterim hem böylelikle öğretmenin işi de kolaylaşır.”(A6)

“Çocuğumun jimnastik yapabileceği, hopladığı, zıpladığı fiziksel olarak daha rahat hareket edeceği ortamlarının olmasının isterim.”(A8)

“Spor odaları olsaydı her sınıf haftada bir defa spor etkinliği görseydi. Burada rahatça spor etkinliği yapabilseydi.”(A4)

“Spor salonunun olması, laboratuvar ortamlarının olması ya da bir bahçesinin olması ve güzel havalarda dışarıda zaman geçirebilmesi tercihlerimizden biriydi.”(A7)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılağı üzere, ebeveynlerin okullarda çocukların becerilerini geliştirecek atölye ortamların olmasını, yemekhanenin olmasını, fen etkinlikleri için laboratuvar ve spor aktivitelerinin yapılabilmesi için de spor salonlarının olması yönünde beklentilerinin olduğu görölmektedir. Ayrıca ebeveynlerin birkaçının (n=3) güvenli okul ortamı olması, birkaçının (n=3) da okulda materyal çeşitliliğinin olmasını bekledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca iki ebeveynin sınıfların geniş olması ve bir ebeveynin de okulda kantinin olmasını istedikleri tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Sınıf ortamında koşan, eğlenen çocuklar olduğu için ortam güvenliği esas alınmalı. Sivri köşeli, zarar verecek masa sandalye olmamasına dikkat edilmeli.” (B2)

“Sınıf yetersiz, geniş alan olabilirdi, çocuklara farklı etkinlikler yapılabilir mesela bitki ektirme, doğayı sevme, koşma, spor etkinlikleri gibi.” (A2)

“Materyal olarak günlük hayata kullanılan, gerçeğe yakın, somutlaştırabileceği çeşitli materyallerin olmasını isterim.” (B2)

“Yardımcı ablalar, ev yemeği yapan yemekhane ve kantin olsun isterim.” (A8)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılağı üzere ebeveynlerin geniş ve güvenli sınıf ortamı, kantin gibi beklentilerinin de olduğu görölmektedir. Ayrıca birkaç ebeveynin (n=2) okulun hijyenik olması, birkaçının da (n=2) okulda teknolojik araç-gereçlerin olmasını bekledikleri tespit edilmiştir. Bu beklentilere ilişkin birer ebeveyn görüşüne aşağıda yer verilmiştir.

"Veli olarak okulun hijyen ve temiz bir ortama sahip olmasını isterim." (B3)

"Sınıflarda akıllı tahta olsun isterim." (A1)

Okulun dış mekân özellikleri. Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin okul bahçesinin (n=13), oyun parkının (n=3), veli bekleme alanının olmasına (n=3) ilişkin beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu beklentilerle ilgili bazı ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

"Bahçe olsun isterim. Çocuklar sadece bir odada olmamalı, onların dünyası geniştir ve onlar her şeyi görmek, duymak, tatmak isterler. Okulun bahçesinin olması, oyun oynaması ve bu vesileyle öğrenmesini isterim."(A8)

"Uygulama bahçesi olmalı; hayvan, toprak, bitkilerle ilgilenmesi önemli. Mesela, kümes hayvanlarının olması önemlidir. Sadece oyun parkı olmamalı, ağaç diksin, çiçek eksin, bahçede sebze meyve yetiştirip toplayabilsin." (B2)

"Arkadaşlarıyla birlikte oynayabileceği oyun parkurları gibi oyun alanları olsa güzel olur." (A13)

"Çocuğum sınıfta bunaldığında çıkıp nefes alacağı alan, bahçe, park olabilir. Küçük de olsa yeşil bir alan olabilir." (A4)

"Okulumuzun parkının olmasını isterdim, içinde kum havuzu olsun isterdim" (A10)

"Aile bekleme alanı yok, olsun isterim pandemiden dolayı giriş kapatıldı kargaşa oluyor, bunlar düzeltilebilir."(A10)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden anlaşılabileceği üzere ebeveynlerin çocukların oyun oynayabilecekleri, bitki yetiştirebilecekleri, uygulama yapabilecekleri okul bahçesinin, veli bekleme alanının ve oyun parklarının olmasına ilişkin beklentilerinin olduğu görülmektedir.

Personel özellikleri. Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin okulda rehber öğretmenin (n=4), yardımcı ablanın (n=3), güvenlik personelinin (n=3) olmasına ilişkin beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

"Okullarda rehber öğretmenin olmasını isterim ilgili olması önemli değil fakat öğretmenin yetersiz kaldığı durumlarda rehber öğretmenin çözebilmeli."(A9)

"Rehber öğretmen çok önemli, aileyi çocuk hakkında uyarabilir, bilgilendirebilir. Ben öğretmene destek olması için yol göstermesini de isterdim." (A10)

"Anasınıflarında yemekhanenin olmasını da isterim yardımcı ablaların olmasını da isterim."(A8)

"Okulda personel olarak ablaların olmasını isterim."(B3)

"Güvenlik ve temizlik personellerinin olmasını isterim."(B2)

Bunun yanı sıra bazı ebeveynlerin güler yüzlü personelin olması (n=3), özel eğitim öğretmenin olması (n=2), çocuk gelişimiyle ilgili bilgi olan personellerin olması (n=2), temizlik personelinin olması (n=2), okulda yemekle

ilgilenen özel personelin olması (n=2) gibi beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Personellerin güler yüzlü, çözüm odaklı ve çocuk dilinden anlamasını isterdim.” (A9)

“Ben bu konuda çok muzdaribim kızımı rehabilitasyon merkezine gönderiyorum ama anaokulunda da destek alsın istiyorum bu yüzden anaokullarında özel eğitim öğretmeninin olmasını çok istiyorum.” (A15)

“Çocuklara karşı sevecen, bilgili personellerin olmasını isterim ve okulda güvenlik personelinin olmasını isterim.” (A4)

“Okulda yemekhanenin olmasını ve aşçının olmasını da isterim.” (A4)

Ayrıca bazı ebeveynlerin, anasınıfına has idarenin olması ve yardımcı öğretmenin olması (n=1), branş öğretmenlerinin olmasına ilişkin (n=1) beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Temizlik personeli ve sadece ana sınıfına ait idareci olsun isterim.” (A7)

“Öğretmenin yanında yardımcı öğretmenin olmasını da isterdim, stajyerin de. İki öğretmenin aynı sınıfta olması çocukları kontrol etme açısından faydalı olacaktır.” (A7)

“Personel olarak anasınıfında branş öğretmenlerinin girmesini isterim. Resim öğretmeni gibi, müzik öğretmeni gibi.” (A8)

Okulun/sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklara ilişkin beklentilerin karşılanması.

Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin okulun fiziksel koşulları (park, bahçe, atölye, bahçe, sınıf genişliği, spor odası, yemekhane) beklentimi karşılamadı (n=12), okulun hijyeni iyi (n=3), materyal çeşitliliği yok (n=3) ve özel eğitim öğretmeni yok (n=2), fiziksel koşulları beklentimi karşıladı (n=2) yönünde görüşler belirttikleri tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ön plana çıkan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Pandemiden ötürü sınıflar geniş olabilirdi, okulda park var fakat yetersiz. Okulda yemekhane yok, spor odaları yok. Spor odası olsaydı her sınıf haftada bir spor etkinliği görseydi çocukların fiziksel gelişimine yardımcı olacaktı.” (A4)

“Okulun fiziksel ortamı beklentimi karşılamadı. Geniş bir okul olsaydı, bahçesi büyük olsaydı çocuklar hoplara zıplısaydı.” (A8)

“Ana sınıfı olduğu için okulun binası yok ama benim hayalimdeki okulda kulüp odalarının olmasını isterdim. Kızımın resim yeteneği var ve kızımın o kulüpte olmasını isterdim fakat bu yok.” (A9)

“Okulun sosyoekonomik düzeyi bu konuda etkili, okulun fiziki koşullarının çok iyi olmaması, doğayla iç içe olmaması, farklı materyallerin olmamasından dolayı, okulun fiziki koşullarından dolayı beklentim karşılanmadı.” (A7)

“Bahçe olanakları yeterli değil ama okulun hijyeni güzel.”(A2)

“Az önce de söylediğim gibi okulda özel eğitim öğretmeni yok, özel eğitim öğretmeni olsaydı öğretmenimize destek olsaydı çocuğum için çok iyi olurdu fakat olmadı.” (A15)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere ebeveynlerin büyük kısmının okulun fiziki alt yapısı ve olanakları bakımından beklentilerinin karşılanmadığı ayrıca materyal çeşitliliğinin olmaması ve özel eğitim öğretmenin olmamasından dolayı da beklentilerinin karşılanmadıklarını belirttikleri görülmektedir.

Öğretim etkinlikleri.

Öğretim etkinliklerine ilişkin beklentiler.Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarında sosyal aktivitelere (gezi, piknik, tiyatro vb.) yer verilmesi (n=10), aile katılımına yer verilmesi (n=7) beklentisinde oldukları tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ön plana çıkan olan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Çocuğumun sosyalleşmesi için tiyatro etkinliğine gidilebilir, kedi evine gidilerek sosyalleşme olanağı sağlanabilir.” (A10)

“Ailelerle sosyal etkinlikler yapılmalı.” (A5)

“Sinemalara, kermese gidilmesini ve fotoğraf çekimlerinin yapılmasını istiyordum bunlar yapılmıştı, şimdi bu pandemide biraz zor.”(B4)

“Aile ile çocuğun yeteneğini geliştirecek etkinliklerle süreç zenginleştirilmeli.” (A11)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere ebeveynlerin sosyal aktivitelerin gerçekleştirilmesi ve aile katılımlarına yer verilmesi beklentisinde oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra oyun oynanması (n=4), boyama ve makas çalışmaları (n=3), çocuğumun yeteneğine göre etkinliklere yer verilmesi (n=3), bedensel gelişimi destekleyici etkinliklerin yapılması (n=3), resim yapılması (n=3) gibi beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ön plana çıkan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretmen nasıl bir etkinlik yapıyorsa yapsın, boyama, makas, hamur etkinliği yapsın isterim.” (A12)

“Makas, boyama, müzikli oyun, zıplasın hoplasın hareketli oyunlar oynasın, geziler olsun.” (A1)

“Psikomotor becerilerinin geliştirilmesi önemli, ki bu konuda ben de çocuklarıma örnek olmaya çalışıyorum.” (B4)

“Çocuğum hoplasın zıplasın bedensel gelişimine katkı sağlansın, oyunlar oynansın bol bol bu şekilde öğrenir çocuklar çünkü.” (B5)

“Resim yapılabilir, tarihi ortamlara gidip oradan esinlenerek etkinlikler yapılabilir. Çocuğun hayal dünyasını geliştirecek etkinlikler yapılabilir.” (A8)

“Çocuğumun yeteneklerini keşfedip aileyle bu yetenekleri geliştirilmeli. Öğretmen çocuğun yeteneğini rahatça bulmalı, drama ve oyunlarla desteklemeli ve aile ile iş birliğine geçilmeli.” (A8)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, ebeveynler etkinlik olarak oyunların oynanmasına, makas çalışmalarına, çocuğun yeteneklerinin geliştirilmesine, resim yapılmasına yer verilmesini bekledikleri görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocukların aktif rol aldığı (n=2) etkinliklerin olmasını istedikleri tespit edilmiştir. Bununla ilgili bir ebeveynin görüşüne aşağıda yer verilmiştir.

“Çocukların aktif rol alacağı etkinlikler olmalı, keşfederek, eğlenerek öğreneceği, oyun yoluyla öğreneceği etkinlikler yapılsın.” (A5)

Bunun yanı sıra renkleri tanıma (n=1), sayı öğretimi (n=1), kitap okuma (n=1), kum havuzunda etkinlikler (n=1), teknoloji ile etkinlikler (n=1), laboratuvar ortamında etkinlikler (n=1) yapılmasını bekledikleri görülmektedir. Bu durumla ilgili ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Farklı şeyleri kesme olabilir, yapıştırabilir ve renkler tanıma etkinlikleri yapılabilir.” (A2)

“Teknoloji çağındayız, daha teknolojik aletlerle etkinlikler yapılabilir.” (A8)

“Çocukların gelişimini sağlayacak laboratuvar ortamlarında onların görerek, dokunarak yaptığı etkinlikler daha etkili olacaktır. Ayrıca, çocukların kale, kule gibi şeyleri üretebileceği kum havuzunun olmasını isterdim.” (A7)

“Öğretmenin bol bol kitap okumasını çok istiyorum. Kitap okuyarak çocukların hayal dünyaları gelişecek ve çocukların zeka gelişimine katkısı olacağına inanıyorum.” (A4)

“Öğretmen çocuğuma kalıcı ve eğlenceli olması için oyun yoluyla sayıları öğretebilir.” (B5)

Öğretim etkinliklerine ilişkin beklentilerinin karşılanması. Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, bazı ebeveynlerin uygun etkinlikler yapıldığı (n=6), boyama ve kesme etkinlikleri yapıldığı (n=5) yönünde görüşlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin dikkat çeken ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Etkinlik için çocuğum verimli bir süreç geçirdi. Çocuğumun gelişimine uygun ve gelişimini destekleyen etkinliklerdi. Uzaktan eğitim sürecinde de sınıf içinde de çok güzel etkinlikler yapıldı.” (B1)

“Çocuğumun bizzat dokunmasını, yapmasını sağlayıcı etkinlikler olmalıydı bu da yapıldı.” (A9)

“Boyama, makas etkinliği benim istediğim gibiydi.” (A1)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, bazı ebeveynlerin makas, boyama gibi çocuğun gelişimine uygun etkinliklerin yapılarak beklentilerinin karşılandığı görülmektedir. Öte yandan etkinliklerin beklentileri karşılamadığı (n=5), sosyal aktivitelerin yapılmadığı (n=3), çocuğun gereksinimine uygun etkinliklerin yapılmadığı (n=2) görüşlerinin de olduğu görülmektedir. Bu duruma ilişkin dikkat çeken ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“En az haftada bir okul dışında geziye gidilmesini isterdim olmadı.” (A8)

“Etkinlikler güzel ama kaynaştırma çocukları için yapılmıyor. Çocuğa sadece uydurmaya çalışıyorlar. Çocuğum için yapılmıyor.” (A13)

“İlk çocuğumda etkinlikler beklentimi karşılamıştı ama bu pandemi sürecinde karşılamadı” (A5)

“Benim çocuğum kendisi üretmedi bunu kazanamadı. Öğretmenin yapıp da çocuğumun eline vermek yerine çocuğuma yaptırmasını isterdim. Etkinlik yamuk olabilir, çirkin olabilir ama çocuk yapsın. Çocuğum hala makas tutamıyor, boyama yapamıyor tek bir boya ile çocuğum bütün resmi rasgele boyuyor.” (A2)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, bazı ebeveynlerin sosyal aktivite beklentilerinin karşılanmadığı ve çocukların gereksinimine uygun etkinliklerin yapılmadığını belirttikleri görülmektedir.

Okul-aile iş birliği.

Okul aile iş birliğine ilişkin beklentiler. Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin neredeyse yarısının (n=9) öğretmenle iletişim halinde olunması, bazılarının (n=5) ise ailelerle sosyal aktivitelerin yapılması beklentisinde oldukları görülmektedir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Ailenin katkısı çok büyük, çocukları okula bırakıp dönememeliyiz ister istemez problemler oluşabilir. Aile ile öğretmen diyalog içinde olmalı, sorumsuz bir öğretmen ve aile hiç hoş olmaz.” (A8)

“Öğretmene çocuğumla ilgili danışmak isterim. Çocuğun hakkında bilgi almak isterim.” (A1)

“Öğretmen ailelere çocuk hakkında bilgi vermeli, çocukla ilgili problemleri birlikte çözmeli. Öğretmen bu süreçte aileleri yönlendirmeli.” (B5)

“Okul dışı etkinlikler için veli işbirliği yapılmalı.” (A4)

“Aile katılımı önemli çocukların üzerinde olumlu etkiler bırakıyor, ailelerle sosyal etkinlikler yapılmalı.” (A5)

“Öğretmenin rolü çocuklar üzerinde çok etkili. Aile ile iletişim halinde olmasını ya da sosyal faaliyet olarak sınıfta etkinlikler yapılmasını isterim. Örneğin farklı kültürden ailelerle tanışma ortamının sağlanmasını isterim.” (A7)

Bunun yanı sıra bazı ebeveynlerin (n=3) öğretim etkinliklerine aile katılımının olması beklentisinde oldukları görülmektedir. Bu duruma ilişkin ön plana çıkan iki ebeveyn görüşüne aşağıda yer verilmiştir.

“Ailelerle belli sürelerde belli etkinlikler yapılabilir. Pandemiden dolayı yapılmıyor ama bir yemek, bir mesleği tanıtma, bir elma şekeri yapılabilir.” (A6)

“Öğretmenler evde okulda yapılan etkinlikleri sürdürebilirler. Atık materyallerle ürün oluşturma, elbise katlama gibi.” (A4)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, ebeveynlerin okulda yapılan etkinliklere katılma beklentisinde oldukları görülmektedir. Yapılan araştırmada bu beklentilere ek olarak ebeveynlerin diğer velilerle tanışma (n=2), yöneticilerin ilgili olması (n=2), velilerin maddi destek sağlaması (n=2) beklentisinde oldukları tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ön plana çıkan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul-aile iş birliğinde ailelerle ilişkiler daha sık olmalı, sınıftaki diğer öğrencilerin aileleriyle de tanışma olanağı sağlanmalı.” (B1)

“Ortak değerimiz olan çocuklar için okulun yapacağı şeylerde velilerde sorumluluk almalı, maddi destek olması ve eğitim sürecinde velinin bire bir yer almasını isterim.” (B2)

“Okuldaki diğer çalışanlarla, müdür ile ilişkimiz yok, ilgili olunabilir. Okul saatlerini konuşabilirsek çok iyi olurdu.” (A3)

Bunun yanı sıra ebeveynlerin okul kararlarında ailenin söz hakkına sahip olması (n=1) ve okulda kaynaştırma çocuklarını diğer ailelerin kabul etmesi (n=1) beklentisinde oldukları tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul aile birliğinde okul ve öğrencilerle ilgili ailelerin fikirlerinin alınması önemli. Hem kendi çocuğum hem de diğer çocuklar için kararların alınması önemli, değerli.” (A9)

“Çocuğumu okulun, sınıfın içine katılsın isterim hem diğer çocuklar hem de diğer aileler çocuğumu kabul etsinler, çocuklarını çocuğumla oynamalarına teşvik etsinler ayırıştırmassınlar. Okulun, öğretmenin ve diğer ailelerin iş birliğini bu açıdan istiyorum.” (A13)

Yukarıda ebeveynlerin görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, ebeveynler okul öncesi eğitimde alınan kararlara ailenin fikirlerinin alınmasını ve kaynaştırma öğrencilerinin diğer çocuklarla uyum sağlaması noktasında işbirliğinin yapılmasını bekledikleri görülmektedir.

Okul aile iş birliğine ilişkin beklentilerin karşılanması. Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, her ne kadar ebeveynlerin yaklaşık

olarak yarısının öğretmenlerle iletişim halinde oldukları (n=9) ortaya çıksa da bazı ebeveynlerin aile katılımının sağlanmadığı (n=6) ve okul yönetiminin ilgisiz olduğu (n=5) görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ön plana çıkan ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Aile katılımı için, sürekli öğretmenimizle görüşürüz, güler yüzle karşıladı bizi” (A1)

“Aileler eğitim sürecine pek katılmadı, okul aile iş birliği pek yeterli değildi.”(B1)

“Okul aile iş birliği beklentimi karşılamadı, geri kaldık. Okulun içini bile göremedik. İki veya üç aileler çağrılıp tedbirli bir şekilde aileler okulu görebilirdi.” (A11)

“Okul aile işbirliği sağlanmadı, pandemi de etkili bu konuda.”(A7)

“Okulla hiç ilişkimiz olmadı, müdür bey ile hiç tanışamadık bile.” (A4)

“Okul aile iş birliğinde daha çok öğretmenle görüşüldü, idareciler ailelerle ilgilenmiyorlardı.” (B5)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabileceği üzere, ebeveynlerin okul-aile işbirliğini çoğunlukla öğretmenle görüşülerek yapıldığını belirttikleri, ayrıca ebeveynlerin aile katılımına yönelik beklentilerinin tam olarak karşılamadığı ve okul yönetiminin ilgili olmadığına yönelik görüşlerinin olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin okul öncesi eğitim ile ilgili önerileri. Bu temaya ilişkin ebeveyn görüşleri incelendiğinde, ebeveynlerin okulun fiziksel koşullarının (atölye, bahçe, sınıf genişliği, materyal çeşitliliği, oyun alanı, spor odaları, teknoloji, yemekhane, güvenlik, temizlik vb.) iyileştirilmesini (n=14), çocuğun kendini keşfedebileceği eğitim verilmesini (n=6), öğretmenin çocuğun eksik yönlerine yönelmesini (n=4) önerdikleri tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ön planda olan ebeveyn önerilerine aşağıda yer verilmiştir.

“Fiziksel koşulları, görsel materyallerin artırılması, resimli materyallerin artırılmasını öneririm. Spor salonu, bahçe düzenlemesinin yapılmasını, farklı yeteneklerini geliştirme alanları olsaydı daha iyi olur.” (A6)

“Çocukların daha geniş sınıflarda, daha konforlu, daha teknolojik aletlerle eğitim almasını isterim. Sınıflarda bilgisayar olmasını isterim, çocuğum rahatça bilgisayar kullansın isterim. Okulun bahçesinin olmasını isterim ve gezilere gidilmesini isterim.” (A8)

“Oyun kulüpleri, çeşitli yetenek keşfine yönelik kulüpler olsun isterim. Anasınıfları için mümkün olmayabilir ancak ana okullarda bunlar yapılabilir.” (A9)

“Güzel bir yemekhane kurulsun, pandemi devam etse de çocuklar atıştırmalık yiyecekleri yiyebilsin. Sıkıldığı zaman farklı etkinlik ortamı kurulmalı. Sınıflar ferah olmalı, sınıflarda dolap olmamalı, halıların dokusu yumuşak olmalı.” (A11)

“Okulun güvenliği için kameraların olmasını isterim, okulda çocukların yeteneklerini geliştirecek materyaller yok, resim, müzik gibi yetenek geliştiren materyaller olsaydı keşke.” (A4)

“Çocuğun bilişsel, fiziksel, sosyal olarak bütün gelişimleri desteklenmeli, eksik yönleri aile ile iş birliği yapılarak geliştirilmeli. Yeteneklerini fark edecek eğitim ortamı sunulmalı.” (B5)

“Çocuğun kendi yeteneğini fark edeceği etkinlikler yapılsın isterim; müzik, resim gibi. Ayrıca bazı çocuklar kişisel olarak baskındırlar diğer çocukların da bu eksik yönlerini geliştirmeye yönelik fırsatlar sunulsun isterim. Tiyatro gibi faaliyetler yapılsa, çocukların yetenekleri keşfedilebilir ve öğretmen aileleri yönlendirebilir.” (A10)

“Çocuğum için oyunlar oynamasını, dil konuşma becerisindeki sorunumuz için etkinlikler yapılmasını isterim. Çocuğum misafir gibi gelip gidiyor. Sadece normal çocuklar için değil kaynaştırma çocukları için de etkinlikler yapılmalı.” (A13)

Yukarıda ebeveyn görüşlerinden anlaşılabacağı üzere, ebeveynlerin okulun fiziksel koşullarının iyileştirilmesine yönelik önerilerde bulundukları ve çocukların yeteneklerini keşfetmesine ve eksik yönlerinin geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmesini önerdikleri görülmektedir. Bu önerilerin dışında ebeveynler, okulda veli bekleme alanının olmasını (n=3), anasınıflarının büyük çocuklarla birlikte olmamasını (n=3), okulda sosyal aktivitelerin yapılmasını (n=3) ve ilkokula hazırlık çalışmalarının yapılmasını (n=3) önerdikleri tespit edilmiştir. Bu durumla ilgili ebeveyn görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Anasınıfları büyük çocuklarla olmasın, çocuklar dışarıya çıkamıyor ve onların güvenliğini tehlikeye atıyorlar. Çocuklar bağımsız olsunlar ve çocuğun bütün gelişimi desteklensin.” (A2)

“Oyun alanı olsun, park olsun bahçede, çocuklar dışarı çıkabilse. Aile oturma bankları olsa güzel olur.” (A3)

“Okul ve sınıflar daha büyük olsa, akıllı tahtamız, müzik etkinlikleri, sosyal faaliyetlerimiz olsa güzel olurdu. Müzik aletleri olsaydı güzel olurdu.” (A1)

“Çocukların gelişim düzeylerine göre bütünlük sağlandıktan sonra bir ay boyunca ilk okula hazırlık için harf öğretilmesini isterim.” (B2)

Yukarıda belirtilen önerilerin yanı sıra, bazı ebeveynlerin yabancı dil eğitiminin verilmesini (n=2), okul öncesi eğitimin zorunlu olmasını(n=2), personellerin iyileştirilmesini (n=2), Kur'an-ı Kerim öğretiminin yapılmasını (n=2) ve idarecilerin ilgili olmasını (n=2) önerdikleri tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin ebeveyn görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Okul öncesinde çocuğumun yabancı dil eğitim almasını isterim.” (A8)

“Okul öncesi eğitim pandemi sürecinde gerekliliğini ortaya koydu, özellikle bu yaş grubunun eğitimi çok önemli ve okul öncesi eğitimin zorunlu olmasını hem bir baba hem de eğitimci olarak istiyorum” (B5)

“Etkinlikler çeşitlendirilebilir. Personellerde iyileştirme olabilir. Sadece küçük çocuklarla ilgilenen güvenlik personeli olabilir.” (B1)

“Kur'an-ı Kerim öğretilmesi olabilir. Zorunlu olması şart değil isteyen veliler tercihi olabilir MEB' bağlı okullarda bu eğitim verilebilir.” (A9)

“Müdür bey veli beklentilerini dinlese çok iyi olur, bu okulda onlarca velinin çocuğu var, müdür bey velileri dinleyip ortak karar alabilir.” (A4)

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocuk özellikleri, öğretmen özellikleri, okulun fiziki alt yapısı ve olanaklar, öğretim etkinlikleri ve okul-aile işbirliğine ilişkin beklentilerinden ve bu beklentilerinin karşılanma durumuna yönelik görüşlerinden elde edilen sonuç ve tartışma alt problemlere göre aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

Çocuk Özelliklerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Ebeveynlerin çocuk özellikleriyle ilgili olarak okul öncesi eğitim sürecinde çocukların bilişsel, sosyal, dil, psikomotor ve öz bakım becerileriyle ilgili gelişimlerine ve onların ilkokula hazırlanmalarına ilişkin beklenti ifadelerini kesinlikle önemli buldukları sonucu elde edilmiştir. Görüşme yapılan ebeveynlerin çocuklarının okul öncesi eğitimde kazanmasını beklediği özelliklerinin anketten elde edilen sonuçlarla benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görüşme yapılan ebeveynlerin çoğunun, çocuğun bilişsel özellikleriyle ilgili olarak çevreyi algılama, yorumlama becerisinin gelişmesi yönünde beklentisinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bazı ebeveynlerin çocuğunun toplama çıkarma işlemini yapabilmesi, yönergeleri yerine getirebilmesi ve zaman kavramını öğrenebilmesi yönünde beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Çocuğun sosyal duygusal gelişimine ilişkin ebeveynlerin büyük çoğunluğunun okul öncesi eğitim kurumlarından çocukların sosyalleşmesini sağlamasını bekledikleri sonucu elde edilmiştir. Bunun dışında ebeveynlerin çocuklarının paylaşmayı öğrenmesi, öz-güvenli olması, öz-disiplinli olması, duygusal gelişimini tamamlamasına yönelik beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğun fiziksel gelişimine ilişkin ebeveynlerin büyük çoğunluğunun okul öncesi eğitimde çocukların ince motor becerilerinin geliştirilmesi(kalem tutma, makas tutma gibi) bazılarının da kaba motor (hoplama, zıpla, tırmanma gibi) becerilerinin geliştirilmesi yönünde beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu beklentilerin dışında bazı ebeveynlerin

çocuklarının jimnastik hareketlerini yapabilmesi ve oyun oynamasına yönelik beklentisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuğun dil gelişimine ilişkin ebeveynlerin çoğunluğunun, çocuklarının konuşma becerilerini kazanmalarını ve bazılarının Türkçeyi güzel konuşmalarını istedikleri görülmektedir. Bunun yanı sıra birkaç ebeveynin çocuğunun yabancı dil eğitimi almasını, harfleri düzgün çıkarmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bazı ebeveynlerin çocuğunun kelime dağarcığının gelişmesine ilişkin beklentilerinin olduğu görülmektedir. Çocuğun öz bakım becerilerine ilişkin ebeveynlerin neredeyse tamamının okul öncesi eğitimden çocuklarının öz bakım gereksinimlerini gidermede bağımsızlık kazanmasına yönelik beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra bazı ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocuğunun düzenli ve tertipli olmasına yönelik beklentilerinin olduğu görülmektedir. Çocuğun okul öncesi eğitim sürecinde ilkokula hazırlanmasıyla ilgili olarak ebeveynlerin çoğunluğunun okul öncesi eğitimden çocukları birinci sınıfa hazırlamasına yönelik beklentilerinin olduğu, bazılarının çocukları okul sistemine alıştırmayı ve okulu sevdirmesi beklentisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada anket ve görüşmelerden elde edilen veriler, ebeveynlerin çocukların bilişsel, sosyal, dil, psikomotor ve öz bakım becerileri ve ilkokula hazırlık bağlamında okul öncesi eğitim kurumlarından beklentilerinin yüksek olduğu ve bunları önemli gördükleri sonucu elde edilmiştir. Bu araştırma sonuçları alanyazındaki benzer araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu araştırma sonuçlarıyla benzer olarak, Bayrak ve Köksal (2017) yaptıkları araştırmada okul öncesi eğitimde ebeveyn beklenti düzeyinin çok yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir. Tulan (2005), okul öncesi eğitimden ebeveynlerin çocuğun gelişimine yönelik yüksek beklentilerin olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca Toran ve Şahin'in (2020) ebeveynlerle yaptıkları görüşmeler neticesinde, çocukların bütün gelişim alanlarının desteklenmesi ve akademik yeterlik kazandırılması, çocukların problem çözme, özgünlük, mantıksal çerçevede düşünebilme, duygu ve düşüncelerini ifade edebilme, kendine güvenme, çevresiyle iletişim kurabilme ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi yönünde ebeveynlerin beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu durumda

ebeveynlerin çocuklarının bütünsel gelişimi açısından okul öncesi eğitimden beklentilerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında yapılan ankette ve ebeveynlerle yapılan görüşmelerde çocuğun sosyalleşmesi yönünde beklentilerin yüksek olduğu ön plana çıkmaktadır. Bu sonuca benzer olarak, Bal (2019) tarafından yapılan araştırmada ebeveynler tarafından çocuğun sosyal gelişimine katkı sağlaması ve akranlarıyla birlikte olması ebeveynlerin çoğunluğu tarafından önemli bulunduğu tespit edilmiştir. Özen'in (2008) gerçekleştirdiği araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocuklarının sosyalleşmesini sağlama, sosyal becerileri (işbirliği, yardımlaşma, paylaşma, empati) edinme ve sorumluluk bilinci gibi davranışlar kazandırma şeklinde beklentilerin yüksek seviyede olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca yapılan bu araştırmaya göre bazı ebeveynler çocuklarının duygusal gelişimini tamamlamasını bekledikleri görülmektedir. Sosyal duygusal gelişim, çocuğun duygu düşüncelerini ifade edebilmesi, duygularını düzenleyebilmesi, bireyin kendisi ve başkalarına yönelik olumlu ve uyumlu ilişki kurabilmesidir. Okul aileden sonra toplumsal kuralların öğrenildiği ortamdır ve bu ortamlarda çocuklar kazandırılabilceği en uygun akademik öğrenmelerin gerçekleştirilmesine, sosyal ve duygusal ihtiyaçların giderilmesine odaklanılmıştır. Böylece sosyal duygusal becerilerin geliştirilmesi, gerek çocukların arkadaşlık bağlarının güç kazanmasında, akademik başarılarını artmasında, aile ilişkilerinin olmasında önemli yer tutmaktadır. Çocukların sosyal duygusal becerilerindeki gelişim, sosyal-bilişsel becerilerinin gelişmesiyle olumsuz davranışlarını azaltırken, işbirliği yapabilme, uyuşmazlıklara çözüm bulabilme ve paylaşma becerisi gibi istenen sosyal davranışlarını geliştirecektir (Durualp, 2014). Şahin, Sak ve Şahin (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada birçok ailenin okul öncesi eğitim kurumlarından çocuklarının sosyal gelişimine destek olunması beklentisinde oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan ailelerin, okul öncesi eğitim kurumunun çocukların arkadaşlarıyla sosyalleşmesine, paylaşmayı öğrenmesine, kendi duygu ve düşüncelerini etkili biçimde ifade edebilmesine, özgüvenli olmasına ve çevresindekilerle etkili iletişim kurmasına destek olmasını bekledikleri görülmektedir. Einarsdottir (2010) araştırmasında, ebeveynlerin anaokullarından başlıca beklentisinin çocukların sosyal gelişimini

desteklemeleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ebeveynler, çocuklarının eğlenmelerinin yanısıra kendine güvenmeyi ve diğler insanlara saygı duymayı öğrenmelerini istedikleri sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla yapılan araştırmaların bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüştüğü ve ailelerin okul öncesi eğitiminden çocukların sosyalleşmesi ve olumlu davranışlar edinmesi yönünde beklentilerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin yüksek olduğu bir diğler konu, çocuklarının dil gelişimine yönelik beklentileridir. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Çakıroğlu (2013) tarafından yapılan araştırmada, “kelime dağarcığının geliştirilmesi” veya “kelimeleri doğru söyleme ve güzel konuşabilme” gibi becerilerin ebeveynler için önemli olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocukların kelime dağarcığının geliştirmesini, Türkçeyi düzgün ve güzel konuşmayı öğretmesini, çocuklara duygu ve düşüncelerini aktarabilmesini ve empati becerisi kazandırmasını beklemektedirler (Özen Altınkaynak ve Yanıklar, 2014). Nitekim Şahin ve diğlerleri (2013) tarafından yapılan araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarında ebeveynlerin çocuklarının Türkçeyi zorlanmadan konuşabilmesini ve yabancı öğrenebilmesini bekledikleri görülmektedir. Dolayısıyla yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçların bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir ve ebeveynlerin okul öncesi eğitimden sosyalleşmeyle birlikte dil gelişiminin desteklemesini bekledikleri, önemsedikleri söylenebilir.

Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocukların ince ve kaba motor becerilerinin gelişimine ilişkin yüksek beklenti düzeyine benzer bir sonuç Özen Altın Kaynak ve Yanıklar’ın (2014) gerçekleştirdiği araştırmada görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocuklarının psikomotor gelişimin desteklenmesi ile ilgili anne ve babaların benzer ve olumlu görüşte olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocuğun öz bakım becerileri ilgili yüksek beklentilerinin olduğu görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, Saçkes (2013) tarafından yapılan araştırmada benzer sonuç elde edildiği görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin erken çocukluk eğitiminden beklentilerinin özellikle bilişsel ve öz bakım becerileriyle ilgili olduğu, bu beklentilerin ebeveynlerin demografik

özelliklerine göre de farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durumda, ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocuklarının ince ve kaba motor becerilerinin gelişimi ile birlikte öz-bakım becerilerinin de gelişmesine katkı sunması beklentisinde oldukları düşünülebilir.

Bu araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitimden çocukların sosyal duygusal, özbakım ve bilişsel gelişimi, çocukları ilkokula hazırlaması ve onlara okulu sevdirmesine yönelik beklentilerinin olduğu görülmektedir. Alanyazındaki araştırmalardan elde edilen sonuçlarda bu beklentilerin önem sırası bakımından farklı fakat beklentilerin benzer olduğu görülmektedir. Özen Altınkaynak ve Yanıklar (2014), Ulutaş Avcu (2016), Erşan (2019), Çetinkaya, Bayer, Bingöl ve Karaağaç (2021) araştırmalarında ebeveynlerin önceliğinin çocuğun okul başarısına katkı sağlaması ve çocukların okula hazır olmaları olarak tespit etmişlerdir. Ebeveynlerin bu beklentilerden sonra çocuğun gelişimi ile ilgili beklentilerin ve diğer beklentilerin de yer aldığı görülmektedir. Bu durumda, ebeveynlerin okul öncesi eğitimi ilkokula hazırlık süreci olarak gördükleri ve bu açıdan okul öncesi eğitimi önemsedikleri söylenebilir.

Araştırmada ebeveynlerin çocuk özellikleriyle ilgili olarak okul öncesi eğitimden çocukların bilişsel, sosyal, dil, motor ve öz bakım becerileriyle ilgili gelişimlerine ve onların ilkokula hazırlanmalarına ilişkin beklentilerinin okul öncesi eğitimi tarafından çoğunlukla karşılandığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ise çocuk özelliklerine ilişkin beklentilerinin karşılanması ile ilgili farklı görüşlerin olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan görüşmelerde ebeveynlerin çoğunluğunun, okul öncesi eğitimin çocuklarını bütün gelişim alanlarına katkı sağladığına yönelik görüşlerinin olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin okul öncesi eğitiminde çocuğa kazandırılması istenen özelliklere ilişkin beklentileri göz önünde bulduğunda ebeveynlerin beklentilerini tam olarak karşılamadığı fakat okul öncesi eğitimin çocuğa olumlu katkılarının olması bakımından memnun kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde araştırmaya benzer şekilde ebeveynlerin okul öncesi eğitimiyle ilgili olumlu görüşlerinin olduğu çalışmalara rastlanılmıştır. Türkoğlu (2018) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin genel olarak okul öncesi eğitim ve okul öncesi öğretmenleriyle ilgili olumlu ifadelerinin olduğu

tespit edildiği görülmektedir. Kol (2015) araştırmasında ebeveynlerin okul öncesi eğitimin çocuğun birden fazla gelişim alanına katkı sağladığı; okul bilinci, sosyal gelişim ve okul başarısı için önemli buldukları saptanmıştır. Sak, Şahin-Sak, Öneren-Şendil ve Taşkın'ın (2020) gerçekleştirdikleri araştırmada ebeveynler, okul öncesi eğitimi çocukların bütün gelişim alanlarını destekleyeceğini, sosyalleşmesine yardımcı olacağını, okula ve hayata uyum sağlamada kolaylaştırıcı olacağını, çocuklar arasındaki eşitsizlikleri azaltacağını ve çocuğa özgüven katacağını belirttiklerini ve okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiğini ifade ettiklerini tespit etmişlerdir. Aslanargun ve Tapan (2011) ailelerle yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitimin çocukların kendini ifade etme becerilerine ve sosyalleşmesine katkı sağladığını, sosyal ve duyuşsal bakımdan çocuğu geliştirdiği için yaşlıları ile daha nitelikli iletişim kurabilmesine, okul ortamında çekinmeden etkileşime geçmesine ve bu durumlar neticesinde akademik ve sosyal olarak daha fazla fayda gördüğü sonucunu elde etmiştir. Şahin ve diğerleri'nin (2013) yaptığı çalışmada, ebeveynlerin okul öncesi eğitimin çocukları sonraki eğitim kademelerine hazırlaması ve çocukların sosyal becerilerini geliştirmesi bakımından önemli buldukları görülmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında oluşturulan zengin bir eğitim ortamında çocukların bütün gelişim alanlarını desteklemektedir. Dolayısıyla okul öncesi eğitim gören çocukların gelişimlerinin olumlu yönde olması beklenen bir durum olarak ifade edilebilir. Bunun dışında birkaç ebeveynin çocuğunun kendini ifade edemediğini ve el becerisi kazanmadığını ve bir ebeveynin ise çocuğunun geride kaldığını belirttiği görülmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitiminin ilkokula hazırlanmasına yönelik beklentilerinin karşılanmasına ilişkin ebeveynlerin bazılarının çocuğunun ilkokula hazırlıklı olmadığını, birkaçının çocuğunun okula alıştığını birkaçının ise çocuklarının okulu sevdiklerine yönelik görüşlerin olduğu görülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin, çocuklarının ilkokula hazırlık konusunda eksikliklerinin olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu ifadelerden hareketle okul öncesi eğitimi çocukları ilkokula hazırlama noktasında yetersiz kaldığı fakat çocukları okula alıştırdıkları ve sevdirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazın incelendiğinde, Çetinkaya ve diğerleri (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ebeveynlerin öncelikli beklentisinin çocukların ilkokula hazırlanması olduğu ve bunun dışında onların sosyalleşmesinin sağlanması ve çocuğun akranlarıyla birlikte olumlu bir

ortamda bulunmaları da beklentilerinin arasında olduğu görülmektedir. Bu beklentilerin karşılanmasına dair çalışmaya katılan ebeveynlerin yaklaşık olarak yarısının bu beklentilerin karşılandığını bir kısmının ise karşılanmadığını belirttikleri tespit edilmiştir. Araştırmadan edinilen bu sonuçların yapılan bu çalışmayla benzer olduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri, çocuğu ilk okula hazırlamaktır. Bu eğitim kademesinde çocuğun motor becerilerinin geliştirilmesi, okuma yazmaya hazırlık çalışmalarının yapılması, sınıf kurallarıyla ilgili etkinliklerin yapılması, sınıf içi etkinlikler ve sorumlulukbilincine yönelik yapılan etkinlikler temelde çocuğu ilk okula hazırlamaktadır. Ailelerin okul öncesi eğitiminin çocukları ilkokula hazırlama konusunda yetersiz bulmalarındapandemi sürecinde okul öncesi eğitimin uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim şeklinde yürütülmesinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğretmen Özelliklerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada öğretmenin kişisel ve mesleki özellikleriyle ilgili ebeveyn beklentilerine ilişkin ifadelerin ebeveynler tarafından kesinlikle önemli bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerle gerçekleştirilen görüşmelerde de bu sonuca paralel sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan görüşmelerde öğretmenin kişisel özellikleriyle ilgili olarak, ebeveynlerin çoğunluğunun öğretmenin sevgi dolu olmasını, bazı ebeveynlerin ise öğretmenlerin sabırlı olmasını, cana yakın olmasını, çocuğun gereksinimlerine cevap vermesini, şefkatli olmasını, kendini yenileyen olmasını bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Birkaç ebeveynin okul öncesi öğretmenlerinin ilgili, hoşgörülü, disiplinli, okulu sevdirmesini istedikleri belirlenmiştir. Bunun dışında okul öncesi öğretmenin anne olması, bakımlı olması ve çocuğun dilinden anlamasına yönelik beklentilerin olduğu da tespit edilmiştir. Yapılan görüşmelerde ebeveynlerin okul öncesi öğretmenin mesleki özellikleriyle ilgili olarak öğretmenin aile ile etkileşimli olmasını, deneyimli olmasını, özel eğitim ile ilgili bilgi sahibi olmasını, doktora veya yüksek lisans yapmış olmasını ve öğretmeyi eğlenceli hale getirmesini istedikleri sonucu elde edilmiştir. Bu sonuçlar, alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Alanyazın incelendiğinde; Güner Özbilenler (2017) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde çocukları okul öncesi kurumlarında bulunan ailelerin okul öncesi kurumlarından beklentilerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, ebeveynlerin beklentilerinin çok yüksek düzeyde olduğu sonucunu elde etmiştir. Benzer şekilde, Çakıroğlu'nun (2013) araştırmasında, ebeveynlerin öğretmen niteliğine yönelik beklentilerinin araştırmacının değişkenleriyle ilişkisiz olarak yüksek düzeyde olduğu sonucu elde edilmiştir. Öğretmenin çocukların gelişim dönemi özellikleri hakkında iyi bir şekilde bilgi sahibi olması, çocukları önemseyip ve onlara karşı anlayışlı, saygılı, güler yüzlü, deneyimli olması, ailelerin ihtiyaç duyduğunda öğretmene ulaşabilmesi, çocukların ve aile ortamlarına ilişkin bilgi sahibi olması araştırmadaki en yüksek değerde olan konulardandır. Ayrıca araştırmada öğretmenin kadın olması da yüksek beklentiler arasındadır. Tulan (2005), ebeveynlerin okul öncesi eğitimde öğretmen özelliklerine ilişkin yüksek düzeyde beklentilerinin olduğunu saptamıştır. Çetinkaya ve diğerleri (2021) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin öğretmenin çocuklarla kurduğu olumlu iletişim kurabilmesini, çocuklara değer vermesini ve onları isimleriyle hitap etmesini, sevgi dolu olmasının yanı sıra kuralları uygulamada disiplinli olmasını, aileyle iş birliği içinde olmasını bekledikleri görülmektedir. Araştırmalardan elde edilen bu bilgiler doğrultusunda yapılan araştırmanın öğretmenin kişisel ve mesleki niteliklerine ilişkin ebeveyn beklentileriyle benzer olduğu söylenebilir.

Toran ve Şahin (2020), ebeveynlerin öğretmen niteliğine ilişkin beklentileri arasında öğretmenin çocuğun sahip olduğu bilgi ve becerileri ile ilgili aileleri yönlendirebilmesi, bilgilendirmesi ve erken çocukluk eğitiminde çocuğun neyi nasıl yapması konusunda çocuğun duyduğu ihtiyaca cevap verebilmesi gibi özellikler bulunmaktadır. Çelebi (2018), ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumu tercih ederken dikkate aldıkları öğretmen nitelikleriyle ilgili faktörler incelendiğinde ebeveynlerin %90'ından fazlasının kurum seçiminde öğretmenin giyim ve dış görünümünün özenli olması, okul öncesi alanından eğitim almış olması, eğitim öğretimdeki gelişmeleri takip etmesi ve uygulaması, velilerle istekli bir şekilde iletişim kurması, ailenin ihtiyaç duyduğunda öğretmene ulaşabilmesi, öğrenci gelişimini takip edip değerlendirmesi, zararlı alışkanlıklarının olmaması, farklılıklara saygı göstermesi, güler yüzlü, adaletli ,

hoşgörölü, saygılı olması, çocukları değerli görmesi ve karşı tarafı dinleme becerisinin olması faktörleri önemli gördükleri sonucu elde edilmiştir. İlgili araştırmalar ve bu çalışmadan elde edilen sonuçlardan hareketle, ebeveynlerin okul öncesi öğretmeninde bulunması gereken özelliklere ilişkinsevgi dolu, sabırlı, cana yakın, şefkatli, hoşgörölü olma gibi kişisel özelliklerin yanı sıra çocuğun gereksinimlerine cevap verebilme, çocuğun gelişimini sağlama ve izleyebilme, çocuk ve ailelerle etkili iletişim kurabilme gibi mesleki özelliklere sahip olmalarını bekledikleri ve bu özellikleri önemli gördükleri söylenebilir.

Araştırmada genel olarak ebeveynlerin büyük çoğunluğunun öğretmen özellikleri ile ilgilibeklentilerinin çoğunlukla karşılandığını belirttikleri tespit edilmiştir. Ebeveynlerle yapılan görüşmelerden bu sonuca benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ebeveynlerle gerçekleştirilen görüşmelerde öğretmenin kişilik özelliklerine ilişkin, ebeveynlerin çoğunluğunun öğretmenin sevgi dolu olduğunu, ilgili olduğunu ve ayrıca çocukların öğretmenlerini sevdiğini belirttikleri görölmektedir. Ebeveynlerin ifade ettikleri beklentiler göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi eğitim ebeveynlerin bu beklentilerini karşılamaktadır. Çelebi (2018) ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarını tercih ederken göz önünde bulundurdıkları etmenleri incelediği araştırmada,öğretmenlerin çok yeterli olduğu sonucuna ulaştığı ve bu araştırmaya paralel sonuçlar elde edildiği görölmektedir. Bu durumda, genel olarak okul öncesi öğretmenlerinin ebeveynlerin kendilerine ilişkin beklentilerini karşıladıkları söylenebilir ve bu durum olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Ebeveynlerle gerçekleştirilen görüşmelerdeebeveynler,öğretmenin özel eğitim ile ilgili bilgiye sahip olmadığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla okul öncesi eğitimi ebeveynlerin bu beklentilerini karşılamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum çarpıcı bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanyazın incelendiğinde, Dikici Sığırtmaç, Hoş ve Abbak (2011), öğretmenlerin çoğunlukla kaynaştırma eğitime karşı olumlu tutumlarının oldukları fakat yaşanan sorunlardan ötürü kendilerini yeterince başarılı görmedikleri yönünde araştırmaların olduğunu belirtmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında özel gereksinimli çocukların bir kısmı akranlarıyla bir arada bulunarak kaynaştırma eğitimi görmektedir, bir

kısmı okul öncesi özel eğitim kurumlarında eğitim görmekte, bazıları özel eğitim ve okul öncesi olmak üzere iki eğitim kurumunda eğitim hizmeti almakta, bazıları ise her iki hizmete ulaşamamaktadır (Bakkaloğlu,2013). Seylim (2021), velilerin görüşlerine göre engelli bireylerin eğitim hakkına erişim durumunu belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmanın sonucunda, ileri seviyede zihinsel yetersizliği olan çocuklar için okul öncesi eğitim kurumlarının sayıca az olması, okul öncesinin ücretsiz olmaması, özel gereksinimli çocukların sınıflarında kabul edilmemeleri ve bu nedenle ihtiyaç duydukları eğitimi yeterli düzeyde alamamaları, özel eğitim sınıfında bulunan öğrencilerin ulaşım ve yemek problemi, ağır düzeyde engelli öğrencilerin okula devam edememeleri ve sınıf ortamlarının uygun olmaması ve materyal yetersizliği, özel eğitim öğretmenin yeterli sayıda olmaması , özel eğitim kurumlarında sabit çalışan bir öğretmenin ve özel eğitim alanında kendini yetiştiren personellerin olmaması gibi yaşanan sorunları belirlemiştir. Bu durumda, öğretmenlerin özel eğitim ile ilgili bilgi ihtiyacının özel eğitim alanında uzman personeller tarafından giderilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında özel gereksinimli çocuklarının da bulunması nedeniyle bu kurumlarda özel eğitim öğretmenlerinin bulundurulması gerekmektedir. Okul öncesi öğretmenleri özel gereksinimli çocukların gelişimi için özel eğitim öğretmenleriyle koordineli çalışmaları gerekmektedir.

Okulun/Sınıfın Fiziki Alt yapısı ve Olanaklara İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklarla ilgili ebeveyn beklentilerine ilişkin ifadelerin kesinlikle önemli bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerle gerçekleştirilen görüşmelerde bu sonuca paralel sonuçlar elde edilmiştir. Yapılan görüşmelerde, okulun iç mekân özellikleriyle ilgili beklentilerine ilişkin ebeveynlerin yarısından fazlasının okulda çocukların yaratıcılıklarını, el becerilerini ve yeteneklerini geliştiren atölye ortamlarının olmasını, yarısının okulda yemekhane olmasını istedikleri sonucu elde edilmiştir. Ayrıca bazı ebeveynlerin okulda laboratuvar olması ve bazılarının da spor faaliyet ortamının olmasına ilişkin beklentilerinin olduğu belirlenmiştir. Yapılan görüşmelerde, okulun dış mekân özellikleriyle ilgili beklentilerine ilişkin ebeveynlerin büyük çoğunluğunun okul bahçesinin olmasına dair beklentilerinin

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra birkaç ebeveynin oyun parkının, veli bekleme alanının olmasına ilişkin beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde, okuldaki personellere ilişkin bazı ebeveynlerin okulda rehber öğretmenin olmasını, birkaçının yardımcı ablanın, güvenlik personelinin olmasına yönelik beklentilerinin olduğu sonucu elde edilmiştir. Bunun yanı sıra birkaç ebeveynin, güler yüzlü personelin olması, özel eğitim öğretmenin olması, çocuk gelişimiyle ilgili bilgi olan personellerin olması, temizlik personelinin olması, okulda yemekle ilgilenen özel personelin olmasına yönelik beklentilerinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ebeveynlerin anasınıfına has idarenin olması ve yardımcı öğretmenin olması, okulun bağımsız binası olması ve branş öğretmenlerinin olmasına ilişkin beklentilerinin de olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazın incelendiğinde, Çakıroğlu (2013), yaptığı araştırmasında ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumunun fiziksel alt yapısıyla ilgili özelliklere ilişkin yüksek beklentiye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin sırasıyla en çok “okulda anasınıfına ait ayrı tuvalet ve lavaboların olması”, “okul binasının, çevresinin ve anasınıfının güvenli olması”, “okul binasının, çevresinin ve anasınıfının bakımlı ve temiz olması”, “okulda oyun bahçesinin olması”, “anasınıfında bol miktarda eğitim araç gereçlerinin olması” maddelerini önemli bulduklarını tespit etmiştir. Araştırmadan elde edilen bu bilgilerin sonucunda ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının iyi olması gerektiği görüşünde oldukları söylenebilir. Ayrıca araştırmacı tarafından ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarında sınıfta bulunan çocuk sayısının az olmasını ve sınıfta yardımcı öğretmenin bulunmasını da beklediklerini tespit etmiştir. Erşan (2019) ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentilerini sırasıyla; sınıfların daha iyi bir fiziksel ortamın olması, daha fazla sosyal etkinliklere yer verilmesi, ailelerle birlikte çalışması, yemeklerin daha iyi olması, yabancı dil eğitimi verilmesi, ücretsiz olması, eğitimin tam gün olması yönünde olduğunu tespit etmiştir. Araştırmalardan anlaşılacağı üzere ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının iyi olmasına önem verdikleri ve kurumların iyileştirilmesi yönünde beklentilerinin olduğu görülmektedir.

Bu araştırmada, ebeveynlerin okulun/sınıfın fiziki alt yapısı ve olanaklarıyla ilgili beklentilerinin genel olarak orta düzeyde karşılandığını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçların ebeveynlerle yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlara benzer olduğu görölmektedir. Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısından fazlasının okulun park, bahçe, atölye, bahçe, sınıf genişliği, spor odası, yemekhane gibi koşullara ilişkin beklentilerinin karşılanmadığı ve birkaçının okulun hijyeni bakımından beklentilerinin karşılandığı, materyal çeşitliliği ve özel eğitim öğretmeninin olmaması bakımından beklentilerinin karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan görüşmelerde ebeveynlerin okulun iç-dış mekânı ve özel eğitim öğretmeniyle ilgili beklentileri göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi eğitimin genel olarak ebeveynlerin beklentilerini karşılamadığı söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde; Seyfullahoğulları (2012) gerçekteştirdiği araştırmada anaokullarındaki eğitim personellerinin ve anaokullarının iç ve dış mekanların fiziksel koşullarının yeterliğini yüksek seviyede olarak belirlemiştir. Elde edilen bu sonucun yapılan araştırmanın sonucuyla farklılaştığı görölmektedir. Çelebi (2018), ebeveynlerin çocukları eğitim gören okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel yapı ve donanım özellikleri (okulun iç ve dış mekânı, materyal, güvenlik, hijyen ve beslenme ile mesafe) göz önünde bulundurulduğunda, kurumların ancak yarısının ebeveyn beklentilerinin “çok yeterli” düzeyde karşılayabildiğini belirtmiştir. Araştırmacı kurumların fiziksel koşulları ve donanımları ile ilgili elde edilen sonuçlar doğrultusunda okul öncesi eğitim kurumlarının mekânsal olarak iyileştirilmesi ve hatta yeniden tasarlanmasının gerekli olduğunu vurgulamıştır. Araştırmanın sonucunda, resmi öncesi eğitim kurumlarında çocukları bulunan ebeveynlerin, okul öncesi eğitim kurumlarının tercihlerinde kurumun fiziksel özellikleri; yönetici, öğretmen ve yardımcı personel, program ve aile okul işbirliğine yönelik beklentilerini karşılama düzeyini orta düzey olarak saptamıştır. Yapılan bu araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarının olanak ve fiziksel koşullarıyla ilgili beklentilerin karşılanması düzeyiyle benzer olduğu görölmektedir. Bu durumda, ebeveyn görüşlerinden hareketle okul öncesi eğitim kurumlarının sahip olduğu bütün fiziksel koşulları ve olanakları bakımından iyileştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Öğretim Etkinliklerine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitimde öğretim etkinliklerine ilişkin beklenti ifadelerini kesinlikle önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuçların, ebeveynlerle yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlara benzer olduğu görülmektedir. Yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısının sosyal aktivitelere (gezi, piknik, tiyatro vb.) yer verilmesine dair beklentilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bazı ebeveynlerin ise aile katılımlarının gerçekleştirilmesine ilişkin beklentilerin olduğu, bazılarının oyun oynanması, birkaçının boyama makas etkinliklerinin yapılması, bedensel gelişimi destekleyici etkinliklerin yapılması ve resim yapılmasına ilişkin beklentilerinin olduğu görülmektedir. Bunların dışında çok az ebeveynin çocukların aktif rol aldığı etkinliklerin olmasını, renkleri tanıma, sayı öğretimi, kitap okuma, kum havuzunda etkinlikler, teknoloji ile etkinlikler ve laboratuvar ortamında etkinlikler yapılmasını bekledikleri sonucu elde edilmiştir. Bu sonuçlar alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Alanyazın incelendiğinde, Erşan (2019) velilerin çoğunun okul öncesi eğitimden tüm gelişim alanlarına destek, ilköğretime hazırlık çalışmaları, sosyal aktivite ve yabancı dil etkinliklerine yoğunlaşmalarını istedikleri sonucunu elde etmiştir. Çetinkaya ve diğerleri(2021) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarının çocukları ilkokula hazırlanmasını, bu kurumlarda sosyal aktivitelere yer verilmesini, çocukların öğrenme sürecinde aktif olmasını, çocukların akranlarıyla zaman geçirmesini, yabancı dil eğitimi gibi çalışmaların yapılmasını istedikleri tespit edilmiştir. Çelebi (2018), araştırmasında ebeveynlerin; nitelikli eğitimin olması, sosyal faaliyetlerle desteklenmesi, ilköğretime hazırlamaya yönelik etkinliklerin olması, fiziksel, ahlaki, karakter gelişimi ve çocukların yaratıcı düşüncelerine katkı sağlayıcı gibi etkinliklere yer verilmesi, okulda yabancı dil eğitimi verilmesi ve tiyatro sinema vb. etkinliklerin olmasını önemli bulduklarını tespit etmiştir. Ayrıca çocukların bilgisayar kullanabilme ve basit toplama-çıkarma işlemlerini yapabilmelerine yönelik yapılan etkinlikleri ve benzeri etkinlikleri daha az önemli bulduklarını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca ailelerin katılımı için eve etkinlik gönderilmesini az önemli buldukları ve okulda kulüplerin olması konusunda kararsız

kaldıklarını saptamıştır. Araştırmalardan elde edilen bulgulardan anlaşılacağı üzere ebeveynlerin öğretim etkinliklerine ilişkin beklentilerin önem sıralaması değişmektedir fakat genel olarak benzer beklentilerin olduğu görülmektedir.

Araştırmada ebeveynlerin okul öncesi eğitimde yapılan öğretim etkinlikleriyle ilgili beklentilerinin çoğunlukla karşılandığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde farklı sonuçların da olduğu görülmektedir. Yapılan görüşmelerde ebeveynlerin okul öncesi eğitimde yapılan etkinliklerle ilgili olarak, bazı ebeveynlerin uygun etkinlikler yapıldığı, bazılarının etkinlikler beklentimi karşılamadı, bazılarının ise boyama ve kesme etkinlikleri yapıldı şeklinde görüşlerinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca birkaç ebeveynin sosyal aktivitelerin yapılmadığı, çocuğun gereksinimine uygun etkinliklerin yapılmadığı görüşlerin de olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin öğretim etkinlikleriyle ilgili beklentileri ile ilgili görüşlerinde çoğunlukla sosyal aktivitelerin ve aile katılımlarının gerçekleştirilmesi beklentisinde oldukları göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi eğitimde ebeveynlerin belirttikleri beklentilerin bazılarının karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Alanyazında araştırmanın sonucundan farklı olarak Konca (2020) ebeveynlerin okul öncesi eğitimde yapılan sosyal faaliyetlerden (tiyatro, sinema gibi) memnun kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu araştırmaya benzer olarak Çelebi (2018), ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarında geçerli olan öğretim programını ancak %64,9 oranında “çok yeterli” olarak belirledikleri sonucunu elde etmiştir. Bu durumun temel sebebinin okul öncesi eğitim ile ilgili güncellenen programa öğretmenlerin uyum sağlayamadıklarını ve programla ilgili ebeveynlere gereken bilgilendirmeyi yapmadıkları olarak düşünülmüştür. Fakat yapılan bu araştırmanın sonucunda bu boyuta ilişkin ebeveynlerin beklentilerinin karşılanmamasında farklı etkenlerin rol oynadığı düşünülmektedir. Evrensel bir mücadeleye neden olan Coronavirüs (COVID-19) salgını nedeniyle, ülkemizde 23 Mart 2020 tarihinde okul öncesi, ilköğretim, ortaokul, lise ve yüksek öğretim eğitim kademelerinde uzaktan eğitim vermeye başlamıştır (Akkaş Baysal, Ocak ve Ocak,2020). Fakat ilerleyen süreçte 1 Haziran itibarıyla salgın tedbirleriyle “yeni normal” dönem olarak adlandırılan dönemde okul öncesi eğitime devam edilmiştir (İnan,2020). Bu dönemde

bazı okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim yüz yüze devam ederken bazı okul öncesi eğitim kurumları, bazı kurumlar ise eğitime aralıklı olarak uzaktan eğitimle devam etmiştir. Araştırmanın bu süreçte gerçekleştirilmesi özellikle okul öncesi eğitimde sosyal aktivitelerin veya aile katılımına yönelik etkinliklerin yapılmasında önemli bir engel olduğu düşünülmektedir.

Okul-Aile İş Birliğine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmada, ebeveynlerin büyük çoğunluğunun okul-aile işbirliği ile ilgili madde ifadelerini genel olarak kesinlikle önemli buldukları sonucu elde edilmiştir. Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde bu sonuca benzer sonuçlar edinildiği görülmektedir. Yapılan görüşmelerde, ebeveynlerin çoğunun öğretmenle iletişim halinde olunması, bazılarının ailelerle sosyal aktivitelerin yapılmasını istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca birkaç ebeveyn öğretimin etkinliklerine aile katılımının olması, ebeveynlerin diğer velilerle tanışma ortamının oluşturulması, yöneticilerin ilgili olması, velilerin maddi destek sağlaması beklentisinde oldukları görülmektedir. Bu beklentilere ek olarak çok az ebeveynin okul kararlarında ailenin söz hakkına sahip olması ve okulda kaynaştırma çocuklarını diğer ailelerin kabul etmesini istedikleri belirlenmiştir. Bu sonuçlar alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Alanyazın incelendiğinde, Çelebi (2018), ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumu seçiminde göz önüne aldığı okul-aile işbirliği ile ilgili etmenlerin önem sırasının okul-aile birliğinin sağlanması, yıl sonunda çocukların gelişimi hakkında detaylı bilgi verilmesi ve okulun ailelerle iletişim halinde olması olarak tespit etmiştir. Laloumi-Vidali (1998) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ebeveynlerin çocuklarıyla olan kişisel sorunlarını evde çözebilme, erken çocukluk ortamında çocukları için en iyi bakım hizmetini sağlanması ve çocukların okul öncesi kurumlarında eğlenceli zaman geçirme konularında çocukluk eğitimi öğretmenleri ile işbirliği yapmaları konusunda yüksek beklentileri olduğu tespit edilmiştir. Çakıroğlu (2013), ebeveynlerin anasınıfında uygulanan eğitim programından beklentilerinin yüksek olduğunu belirlemiştir. Ebeveynlerin büyük çoğunluğunun çocuğun anasınıfındaki gelişimiyle ilgili belirlenen periyotlarda kendilerinin bilgilendirilmesi yönünde beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Okuldaki eğitimin evde devam edebilmesi adına eve çalışmalar

gönderilmesi, sosyal faaliyetlerin yapılması, sene sonunda çeşitli aktiviteler ve gösteri programlarının yapılması, ebeveynlere yönelik eğitim seminerleri ve ailelerle toplantılar düzenlenmesi, sınıf içinde ailelerin katılımının sağlanması ebeveynler tarafından yine çok önemli bulunmuştur. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimi ile ilgili beklentilerini, okul aile işbirliği önemli derecede etkilemektedir. Başka bir deyişle okul aile işbirliği çocukların içgörü kazanmasında, sosyalleşmesinde, geleceğe hazırlamasında, çocuğun uyum süreci ve gelişimi ile ilgili ailenin sorumluluk almasında önemli bir yeri vardır (Sunarti,2019).Bu durumda ebeveynlerin okul öncesi eğitiminde okul-aile işbirliğini, aile katılımını, aile, öğretmen ve yönetici arasında etkili iletişimi önemsedikleri söylenebilir.

Bu araştırmada, okul öncesi eğitimin okul-aile işbirliğiyle ilgili ebeveynlerin beklentilerini genel olarak orta düzeyde karşıladığı sonucu elde edilmiştir. Ebeveynlerle gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen sonuçların bu sonuca benzer olduğu görülmektedir. Yapılan görüşmelerde ebeveynlerin çoğunluğunun öğretmenle iletişim halinde olmaları ile birlikte aile katılımının sağlanmadığına, okul yönetiminin ilgisiz olduğuna yönelik görüşlerinin olduğu görülmektedir. Buradan hareketle ebeveynlerin öğretmenle iletişim halinde olunmasına yönelik beklentilerinin karşılandığı fakat aile katılımı ve okul yönetimine ilişkin beklentilerin karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Çelebi (2018), ebeveynlerin okul-aile işbirliğiyle ilgili kurumların beklentilerini karşılama açısından (%57,9) oranında “çok yeterli “olarak değerlendirildiği ve orta düzeyde yeterliği olduğu sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla okul öncesi eğitim kurumlarının aile katılımını sağlamada ve okul yönetimi ile aile arasındaki iletişimi desteklemede istenilen düzeyde olmadıkları söylenebilir.

Ebeveynlerin Okul öncesi Eğitime İlişkin Önerileri

Ebeveynlerle gerçekleştirilen görüşmelerde, ebeveynlerin yarısından fazlasının okulun fiziksel koşullarının (atölye, bahçe, sınıf genişliği, materyal çeşitliliği, oyun alanı, spor odaları, teknoloji, yemekhane, güvenlik, temizlik...) iyileştirilmesini önerdikleri görülmektedir. Bazı ebeveynlerin, okul öncesi eğitimde çocuğun kendini keşfedebileceği eğitim verilmesini, bazılarının da öğretmenin çocuğun eksik yönlerine yönelmesini önerdikleri sonucu elde

edilmiştir. Bunların dışında birkaç ebeveynin okulda veli bekleme alanının olmasını, anasınıflarının büyük olmasını, okulda sosyal aktivitelerin yapılmasını ve ilkokula hazırlık çalışmalarının yapılmasını önerdikleri görülmektedir. Buna ek olarak birkaç ebeveynin okul öncesi eğitimde yabancı dil eğitimin verilmesini, okul öncesi eğitimin zorunlu olmasını, personellerin iyileştirilmesini, Kur'an-ı Kerim öğretiminin yapılmasını ve idarecilerin ilgili olmasını önerdikleri tespit edilmiştir. Ebeveynlerin önerileri ve araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda uygulamaların geliştirilmesine ve yeni yapılacak araştırmalara yönelik aşağıdaki önerilere yer verilmiştir.

Uygulamaların geliştirilmesine yönelik öneriler.

- Öğretmenlerin eğitim sürecinde sosyal aktivitelere daha sık yer vermesi önerilebilir.
- Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara göre eğitim kurumlarının düzenlenmesi ve okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitim öğretmenin bulundurulması önerilebilir.
- Okul öncesi eğitimde yabancı dil eğitiminin verilmesi yönünde planlamaların yapılması önerilebilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının ve olanaklarının (bahçe, atölye, spor salonu, materyal çeşitliliği, sınıf ortamı, personel, güvenlik) iyileştirilmesi önerilebilir.
- Okul öncesi çalışanlarının çocuk gelişimiyle ilgili eğitim almaları sağlanabilir.
- Okul öncesi eğitimin amacı, kurumlarının özellikleri, eğitim programı ve çocuğa sağladığı katkıları ile ilgili aile bilgilendirme kılavuzları hazırlanıp ailelerle paylaşılması önerilebilir.
- Aile eğitimine ilişkin belirli periyotlarda planlama yapıp ailelere ihtiyaç duydukları konular hakkında seminerler verilmesi önerilebilir.
- Okul öncesi eğitim kurumlarında rehber öğretmenin bulunması ve çocuğun gelişimini desteklenmesi için aile, öğretmen ve rehber öğretmenin koordineli olması önerilebilir.

- Okul yöneticilerinin ailelerin görüş, öneri ve şikâyetleriyle ilgilenmeleri önerilebilir.

Yeni yapılacak araştırmalara yönelik öneriler.

- Çalışmada özel gereksinimli çocuğu olan sadece iki ebeveynin görüşlerine yer verilmiştir. Kaynaştırma eğitimi gören çocukların ebeveynlerinin okul öncesi eğitimine ilişkin beklentilerinin detaylı araştırılması önerilebilir.
- Çalışma çocuğu okul öncesi eğitim kurumlarında bulunan ebeveynlerin beklentilerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir, süreç içerisinde farklı sosyo-ekonomik düzeyde ve kültürde olan ailelerin değişen ihtiyaçlarının belirlenmesi önerilebilir.
- Çalışma ebeveynlerle yürütülmüştür; okul öncesi öğretmenleri, öğretmen adayları, okul yöneticileri gibi farklı paydaşlarla benzer çalışmalar yürütülebilir.

Kaynaklar

- Aibao, Z., Xiaofeng, M. A. ve Hajime, A. (2007). Parental expectation of early childhood education: Comparison between China, Japan, and Korea. *Frontiers of Education in China*, 2(1), 140-147.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB). (2013). *Özel kreş ve gündüz bakımevleri ile özel çocuk*. Ankara: Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü.
- Akkaş-Baysal, E., Ocak, G. ve Ocak, İ. (2020). Covid-19 salgını sürecinde okul öncesi çocuklarının ebeveyn ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214.
- Akyüz, Y. (2016). *Türk eğitim tarihi*. M.Ö. 1000 - M.S. 2016: Ankara, Pegem Akademi.
- Anthony, C.M., (2008). Parental Involvement: An Examination Of Barriers, Perceptions, and Strategies That Effect The Relationship Between Parent And School, Walden University: Yayımlanmamış doktora tezi.
- Arslan, M. (2008). Avrupa birliği ülkelerinde okul öncesi eğitimin gelişimi ve mevcut durumu. https://www.researchgate.net/publication/309733669_AVRUPA_BIRLIGI_ULKELERINDE_OKULONCESI_EGITIMIN_GELISIMI_VE_MEVCUT_DURUMU
- Arslan, S. (2015). Eğitim ve etik. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(7), 111-124.
- Arslanargun, E. ve Tapan, F. (2011). Okul öncesi eğitim ve çocuklar üzerindeki etkileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 219-238.
- Atli, S. (2016) Dünyada Erken Çocukluk Eğitiminin Tarihsel Gelişimi, (ed. S. Seven), *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Pegem Akademi.

- Bal, E. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumları ile ilgili görüşleri: seçme nedenleri ve kurumdan beklentileri*. Yıldız Teknik Üniversitesi:Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Balcı, A. (2021). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bakkaloğlu, H. (2013). Ebeveynlerin gözüyle özel gereksinimli çocukların erken müdahaleden okul öncesi programlara geçiş süreci. *Eğitim ve Bilim*,38(169), 311-327.
- Bassok, D., A.J. Markowitz, D. Player, and M. Zagardo, M. (2018). “Are parents’ ratings and satisfaction with preschools related to program features?” *AERA Open*, 4 (1): 1-17.
- Başal, H. A. ve Kahraman, P. B. (2018). Köyde ve kentte yaşayan annelerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 47, 38-56.
- Bayrak, S. (2017). Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*,1(5), 547-557.
- Bayrak, S., 2018. Okul öncesi eğitimde aile katılımının önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (26), 262-272.
- Bayrak, S.,ve Köksal, O. (2017) - Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentilerinin İncelenmesi (Elazığ İli Örneği).*The Journal of Academic Social* 5 (45)i 547-557
- Bee, H. ve Boyd, D. (2020). *Çocuk gelişim psikolojisi* (çev. Orhan Gündüz). İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Bozgün, K. ve Uluçınar Sığır, Ş. (2018). Okuma yazmayı öğrenme sürecinde okul öncesi eğitimin etkisi. *2nd İntertional Symposium on Innovation Approaches in Scientifc Studies*, 3, 110-1115
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Ceylan, R. (2019). Ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocukları için kreş tercih sebepleri, kreş seçerken göz önünde bulundurdıkları kriterler ve kreşten beklentileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 497-517.
- Creswell, J. W. (2009). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. London: Sage.
- Cihan, M. (2006). John Locke ve eğitim. *A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 173-178.
- Cohen, F. & Anders, Y., (2019): Family involvement in early childhood education and care and its effects on the social-emotional and language skills of 3-year-old children, *School Effectiveness and School Improvement*, [Araştırma Kapısı \(researchgate.net\)](https://www.researchgate.net) Erişim tarihi: 19.06.2022.
- Cömert D., ve Güleç H., (2004). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: "öğretmen- aile- çocuk ve kurum. *Sosyal Bilimler Dergisi (A.K.Ü.)*, 6 (1), 132- 145.
- Çakıroğlu, N. (2013). Ebeveynlerin okul öncesi eğitim ile ilgili görüşleri ve bu eğitimden beklentileri (Devrek ilçesi örneği). Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Çelebi, A. (2018). *Okul öncesi eğitim kurumlarında çocuğu olan ebeveynlerin kurum seçiminde göz önüne aldığı etmenler ve bu etmenlerin okul öncesi eğitim kurumları tarafından karşılanma durumunun incelenmesi*. Doğu Akdeniz Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Çetinkaya, F. Bayer, M., Bingöl, A. A. ve Karaağaç, Y. (2021). Ebeveynlerin okul öncesi kurumlarından beklentileri ve okul öncesi kurumlarının bu beklentileri karşılama durumları. *Cihanşümül Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3), 81-89.
- Danyolu, A. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. Trakya Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Demirel, Ö. (2000). *Planlamadan uygulamaya öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2021). *Öğretim İlke ve Yöntemleri, Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dikici Sığırtmaç, A., Hoş, G. ve Abbak, B. S. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara yönelik kullandıkları çözüm yolları ve önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(4), 205-223.
- Durualp, E. (2014). Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin cinsiyet ve sınıfa göre incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26, 13-25.
- Düşek, G. ve Dönmez, B., (2012). Türkiye’de yayımlanan okul öncesi eğitim programları. *Mesleki Bilimler Dergisi*, 1(1): 68 – 75
- Elkind, D. (2010). *Erken çocuk eğitimin tarihi*. [Erken Çocukluk Eğitiminin Tarihi \(communityplaythings.com\)](http://ErkenÇocuklukEğitimininTarihi.communityplaythings.com) Erişim tarihi: 01.03.2022
- Emin, O. (2020). Eğitim kurumları ve ailenin önemi düşünen, çözüm üreten toplum için. *P A L I M P S E S T Uluslararası Dilbilimsel, Edebi ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 5(10).
- Einarsdottir, J. (2010). Icelandic parents' views on the national policy on childhood education. *Early Years An International Journal of Research and Development*, 30(3), 229-242.
- Erbay, E. (2008). Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Ergüden, N., Doğan, A. ve Hastaoğlu, Z. Ş. (2020). Aile katılımının okul öncesi dönem çocuklarının benlik saygısı ve sosyal duygusal uyumu üzerindeki etkileri. *Nesne*, 8(17), 297-309.

- Erkan, S. ve Topçu-Bilir, Z. (2015). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin Türkçe dil becerilerine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3)5, 173 -190.
- Erşan, Ş. (2019). Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumundan ve öğretmenlerden beklentilerinin incelenmesi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 161- 178
- Ertürk, S. (1973). Eğitimde program geliştirme. *Tebliğler Dergisi*,36,1736.
- Fer, S. (2019). Eğitimde program geliştirme kuramsal temellere bakış. Ankara:Pegem Akademi.
- Güçlü, M.ve Altan, A. E., (2020). Türkiye’de okul öncesi eğitim alanında görülen sorunlar üzerine genel bir değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(69).
- GünayBilaloğlu, R., ve Aktaş-Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 804-823.
- GünerÖzbilenler,M. (2017) *Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri*. Yakın Doğu Üniversitesi:Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Günsoy, Y. (2009). Beşeri sermaye ve insani gelişme için erken çocukluk eğitimin önemi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 4(2), 23-43.
- Güven, G. ve Efe Azkeskin, K. (2010). Erken çocukluk eğitimi. İ. H. Diken (Ed.), Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitim. Ankara: Pegem Akademi.
- Hacısalihoğlu Karadeniz, M., Aksu, H. ve Topal, H. (2012), Aile katılım sürecinin ilköğretim birinci kademe öğrencilerinin matematik başarısına yansımaları. *Milli Eğitim*, 41,196.
- İnan, Z. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde okul öncesi eğitimin yeniden yapılandırılması. *Milli Eğitim*,49(1), 831-849.
- Jang, L.-F., Moore, L., & Lin, Y.-M.,(2014).Parents’ perspectives on child care quality and satisfaction in Taiwan. *International Journal of Research Studies in Education* 3(5).

- JohannHeinrich, P. (2018). *Çocuğunu nasıl eğitirsin* (Çev. Erdoğan, B.). İstanbul: Roza Yayınevi.
- Johnson, B. ve Christensen, L. (2014). *Educationalresearch: Quantitative, qualitative, andmixedapproaches*. London: Sage Publications.
- Kantarcıoğlu (1998). *Anaokulunda Eğitim*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Katrancı, M. (2016). Okul öncesi eğitim ve önemi(ed. S. Seven), *Okul öncesi eğitime giriş*.Ankara: Pegem Akademi.
- Kıldan, O. (2010). Okul öncesi eğitim bağlamında; eğitim hizmetlerinde kalite. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 15(12), 111-130.
- Kılıç, Z. (2008).*Birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin gelişim becerilerinin karşılaştırılması*.Beykent Üniversitesi: Yayımlanmış yüksek lisans tezi.
- Kılıç, Ş. (2019). *Okul öncesi eğitimde temel sorunlar ve çözüm önerileri*. Kırklareli Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Koçyiğit, S. (2014). Çocukların bakış açısıyla okul öncesi eğitim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(2), 203-214.
- Konca, A. S. (2020). Velilerin okul öncesi eğitim hakkında görüşlerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 892-902.
- Kol, S. (2015). Ebeveynlerin okul öncesi eğitime yönelik algılarının belirlenmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 316-317.
- Köksal, O., Balaban Dağal, A., Duman, A., (2016). Okul öncesi öğretmenlerininokul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerininbelirlenmesi. *TheJournal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science* , 46, 379-394 .
- Kuru-Turaşlı, N. (2015). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi (ed. Haktanır, G.), *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Anı yayıncılık.

- Laloumi-Vidali, E. (1998). Okul öncesi çocuklar için erken çocukluk hizmetlerinin ebeveyn beklentileri: Yunanistan'da politika değişikliği örneği. *Uluslararası Erken Yıllar Eğitimi Dergisi*, 6(1), 19-30.
- Manolova-Yalçın, O., Durmuşoğlu-Saltalı, N. ve Ateş, M. A. (2020). Okul öncesi eğitimde aranan veli profili. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 2(2), 1-23.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2013). *Milli eğitim bakanlığı temel eğitim genel müdürlüğü okul öncesi eğitim programı*. [ooproram.pdf \(meb.gov.tr\)](http://ooproram.pdf(meb.gov.tr)) Erişim tarihi: 01.05.2022.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2016). Çocuk gelişimi ve eğitimi okul öncesi eğitim programı. Ankara. [Okul Öncesi Eğitim Programı.pdf \(meb.gov.tr\)](http://Okul%20Öncesi%20Eğitim%20Programı.pdf(meb.gov.tr)) Erişim tarihi: 25.06.2022.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB).(2014). *Millî eğitim bakanlığı okul öncesi ve ilköğretim kurumları yönetmeliği*, 26.07.2014 ve 29072 Resmî Gazete. resmigazete.gov.tr.Erişim tarihi:11.04.2022.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. London: Sage Publications
- Oğuz-Atıcı, V. ve Kurtay, A. (2020). Türkiye’de okul öncesinde duyu eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Journal of Socialand Humanities Sciences Research*,7(62), 3420-3427.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1996). *Orta dereceli kız teknik öğretim okulları okul öncesi eğitimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Oliva, P.F. & Gordon W.R, *Program ve Öğretimin tanımlanması* (çev. Çakmak M. ve Çelik, Ö. C.) Program geliştirme. Ankara: 2018.
- Oktay, A. (1990). Türkiye’de okul öncesi eğitim. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Bilimleri Dergisi*, 2, 151-160.
- Oktay, A. (2007). *Yaşamın sihirli okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon.
- Özcan-Koçak, N. (2020). *Ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumundan beklentilerinin ve bu beklentilerinin karşılanma durumunun incelenmesi*

(Aksaray ili örneği). Aksaray Üniversitesi:Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi.

Özen, Ş. (2008). Okul Öncesi Eğitim ve Aile: Anne ve Babaların Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kars: Kafkas Üniversitesi SBE.

Özen-Altınkaynak, Ş. ve Yanıklar, C. (2014). Anne ve babaların erken çocukluk eğitimine devam eden çocuklarının gelişimine yönelik beklentileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(30), 56-72.

Pound, L. (2014). *How children learn; educational theories and approaches-from Comenius the father of modern education to giants such as Piaget, Vygotsky and Malaguzzi. [How Children Learn (New Edition)-Lind Pound - Google Kitaplar]*. Erişim tarihi: 05.02.2021.

Rodriguez, K. (2017). Foundations and Instructional Assessment/History of Education 17th-18th Centuries. [https://en.wikibooks.org/w/index.php?title=Foundations_of_Education_and_Instructional_Assessment/History_of_Education/17th18th_Centuries&oldid=3288334%27den]. Erişim tarihi: 27.11.2021.

Saçkes, M. (2013). Erken Çocukluk Eğitiminde Önem Verilmesi Gereken Gelişimsel Alanlar: Anne-Baba ve Öğretmen Önceliklerinin Karşılaştırılması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 13(3). 1675-1690. DOI: 10.12738/estp.2013.3.1634.

Sağlam, M. ve Çalışkan, Z. (2017). Okul öncesi eğitimde aile katılımına ilişkin ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2).

Sak, R., Şahin-Sak, İ. T., Öneren-Şendil, Ç. ve Taşkın, N. (2020). Eğitim paydaşlarının okul öncesi eğitimin zorunlu olmasına ilişkin görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 34(1), 58-78.

- Saracaloğlu, A. S., (2015). Eğitimde Program Geliştirme ve Değerlendirme https://www.researchgate.net/publication/338359153_Egitimde_Pr____ogram_Gelistirme_ve_Degerlendirme. Erişim tarihi: 7.07.2022
- Senemoğlu, N. (1994). Okulöncesi eğitim programı hangi yeterlikleri kazandırmalıdır. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21-30.
- Seyfullahoğulları, A., (2012). Ailelerin anaokullarından beklentileri üzerine bir araştırma. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2, 1-15.
- Seylim, E. (2021). Veli görüşlerine göre engelli bireylerin eğitim erişim durumları: sorunlar ve çözüm önerileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(80), 2219-2239.
- Sollars, V. (2017). Parents' expectations about early years services. *Early Years*, 37(3), 285-299.
- Sönmez, V. (2012). Eğitim felsefesi (11. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık
- Spreeuwenberg, R.(2022). Why parent involment is so important is in early childhood education.[<https://www.himama.com/blog/why-parent-involvement-is-important-in-preschool/>].Erişim tarihi:7.07.2022
- Sunarti,V (2019). Expectation about education of children in early age parent cooperation. *Advances in Social Science, Educationand Humanities Research*, 405 (1).
- Şahin, B. K., Sak, R., ve Şahin, İ. T. (2013). Parents' views about preschool education. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 89, 288-292.
- Şahin, İ. (2003). Küreselleşme, dijital teknoloji ve eğitiminde yeni yaklaşımlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 41-451.
- Şahin, H. (2006). Eğitim programı geliştirme sürecinde önemli bir aşama: ihtiyaç belirleme. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 22(22), 1-9.
- Tangüner, D. (2017). *Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyi ve anksiyete düzeyi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Türk Eğitim Derneği (TEDMEM). (2017). *Güçlü bir başlangıç 2017: Erken çocukluk eğitimi ve bakımı*. guclu-bir-baslangic-2017-erken-cocukluk-egitimi-bakimi (tedmem.org). Erişim tarihi: 26.02.2021.
- Tezcan, M. (1984). *Eğitim sosyolojisi kuram ve uygulamalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tezel-Şahin, F. ve Ünver, N., (2005). Okulöncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 13 (1), 23-30.
- Toran, M. (2012). Çocukluğun ve erken çocukluk eğitiminin tarihi ve kuramsal temelleri. (ed. Avcı, N. ve Toran, M) *Çocukluğun ve erken çocukluk eğitiminin tarihi ve kuramsal temelleri*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Toran, M. & Özgen, Z. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: öğretmenler ne düşünüyor ne yapıyor? *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 229-245.
- Toran, M., ve Şahin, D. (2020). Erken çocukluk eğitiminden beklentiler: ebeveynler ne düşünüyor?. *Başkent University Journal of Education*, 7(1), 29-36.
- Tulan, A. (2005). *Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentilerinin gerçekleşme düzeyinin incelenmesi*. Gazi Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Turan, F. (2004). Okul öncesi eğitim kurumları yönetmeliği ve programının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 162(1).
- Türkoğlu, B. (2018). Farklı meslek çalışanı ebeveynlerin okul öncesi öğretmenlerine ilişkin görüşlerine nitel bir bakış. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 100-124.
- Ulutaş-Avcu, A. (2016). Annelerin beş yaş çocuklarının gelişimine ilişkin okul öncesi eğitimden beklentilerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2), 23-32.
- Ulutaş, İ. ve Macun, B. (2018). *Erken çocukluk eğitiminde kalitenin değerlendirilmesi*. (ed. Ulutaş, İ. ve Demiriz, S.) *Erken çocukluk eğitime giriş*. Ankara: Pegem Akademi.

- Uzun, H. (2020).*Dünyada ve Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihsel gelişimi.Recentadvences in educationandsportresearches*, (ed. Uzun, H.) Ankara: Gece Kitaplığı.
- Ünlüer-Özbay, E. (2014). Okul öncesi eğitimde ailenin yeri ve önemi. (ed. Güler Yıldız, T.)*Anne baba eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yakar, A. (2016). Geleceğin eğitimi üzerine program ve tasarım modeli önerileri:“yaşamsal eğitim programları” ve “yaşamsal öğretim tasarımları”. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2).
- Yaşar, Ö. (2019). Toplumsal değişme ve anaokulu ihtiyacı. *Electronic Turkish Studies*, 14(2), 855-872.
- Yazar, A., Çelik, M. ve Kök, M. (2008). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,12(2), 233-243.
- Yazıcı, E., Kandır, A., veCan Yaşar, M.(2014). Duyu eğitimi programının çocukların yaratıcı düşünme becerilerine etkisi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 40.
- Yeşilyurt, Z. C. (2011). *Çocukları anaokuluna devam eden ebeveynlerin okul öncesi eğitim kurumlarından beklentileri ve kurumların bu beklentileri karşılama durumları*. Pamukkale Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora lisans tezi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018).*Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.
- Zembat, R. ve Unutkan, Ö. P. (2001). *Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri: Aile katılım programı uygulama örnekleriyle*. İstanbul: Ya -pa yayıncılık.

EK-A:Okul Öncesi Eğitimden Beklentiler Anketi

Sayın Veli,

Aşağıda bulunan sorular **“Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma düzeyine”** yönelik bilimsel bir çalışmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Ölçek iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısmı kişisel bilgiler, ikinci kısım ise okul öncesi eğitimden beklentiler ve bu beklentilerin karşılanma düzeyine ait ifadeleri içermektedir. Cümleleri okuduktan sonra o ifadenin sizin için ne kadar önemli olduğunu ve okul öncesi eğitimin beklentinizi ne ölçüde karşıladığını ifadenin yanındaki beş seçenektan birine işaret koyarak (X) belirtiniz. Zaman ayırdığınız, katkılarınız ve içten cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Süheyra YILDIRIMOĞLU

VanYüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Çocuğa yakınlık durumunuz: () Anne () Baba	Yaşınız: () 25 ve altı () 26-35 () 36-45 () 46 ve üzeri
Okul öncesi eğitimi almış ve almakta olan kaç çocuğunuz var? () 1 () 2 () 3 () 4 ve üzeri	
Mesleğiniz:	
Eğitim düzeyiniz: () Okur-yazar değil () İlkokul Mezunu () Ortaokul Mezunu () Lise Mezunu () Ön lisans veya Lisans Mezunu () Yüksek Lisans/Doktora Mezunu	

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEN BEKLENTİLER ANKETİ

		Hiç Önemli Değil	Az Önemli	Orta Düzeyde Önemli	Oldukça Önemli	Kesinlikle Önemli		Hiç Karşılammamaktadır	Çoğunlukla Karşılammamaktadır	Orta Düzeyde Karşılammaktadır	Çoğunlukla Karşılammaktadır	Tamamen Karşılammaktadır				
		Aşağıda çocuğunuzun okul öncesi eğitime yönelik beklentilerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmış bazı sorular bulunmaktadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra belirtilen ifadelerin sizin için ne düzeyde önemli olduğunu seçeneklerden sadece birini işaretleyerek belirtiniz.					Sol tarafta verilen okul öncesi eğitimden beklentilerinizin ne düzeyde karşılandığına ilişkin görüşlerinizi seçeneklerden sadece birini işaretleyerek belirtiniz.									
Çocuk Özellikleri	1.	Çocuğumun olay veya durumlarla ilgili neden-sonuç ilişkisi kurabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	2.	Çocuğumun zamanla ilgili kavramları (önce-sonra, sabah-akşam, dün-bugün-yarın) öğrenebilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	3.	Çocuğumun günlük yaşamda karşılaştığı problemleri çözme becerisini kazanabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	4.	Çocuğumun konuşma sırasında farklı cümleler (olumlu, olumsuz, soru cümlesi vb.) kurabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	5.	Çocuğumun kendi duygu ve düşüncelerini ifade edebilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	6.	Çocuğumun farklılıklara (dil, din, ırk, düşünce, fiziksel özellik vb.) saygı duyabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	7.	Çocuğumun kendi eşyalarını düzenli kullanabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	8.	Çocuğumun, kendi kıyafetlerini giyinip çıkarabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	9.	Çocuğumun kişisel temizliğini kendi başına yapabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	10.	Çocuğumun sorumluluk alma ve sorumluluklarını yerine getirme becerisinin gelişmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	11.	Çocuğumun özgüven kazanabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	12.	Çocuğumun duygu, düşünce ve davranışlarını kontrol etme becerisini kazanabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	13.	Çocuğumun arkadaşlarıyla veya akranlarıyla olumlu ilişkiler kurabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	14.	Çocuğumun tırmanma, atlama, tek ve çift ayakla sıçrama gibi bedensel hareketlerinin gelişmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			
	15.	Çocuğumun ilkokula hazır hale gelmesi için kesme, yapıştırma, kalem tutma gibi el	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5			

		becerilerinin gelişmesi												
Öğretmen özellikleri	16.	Öğretmenin iletişime açık olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	17.	Öğretmenin çocuğumun ilgi, ihtiyaç ve yeteneğine uygun etkinlikler yapması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	18.	Öğretmenin çocuğumun gelişimini takip etmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	19.	Öğretmenin çocuğumun gelişimi ile ilgili aileyi düzenli olarak bilgilendirmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	20.	Öğretmenin farklı kültürlere sahip aile veya çocuklara karşı hoşgörülü olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	21.	Öğretmenin çocuklarla olumlu iletişim kurması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	22.	Öğretmenin güvenilir olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	23.	Öğretmenin çocuğuma okul sevgisi kazandırması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	24.	Öğretmenin çocuğumla ilgili bir problem oluştuğunda çözüm bulabilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
Okulun/sınıfın fiziki altyapısı ve olanaklar	25.	Okulda beceri atölyelerinin (müzik, sanat, drama vb.) olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	26.	Okulda çocuğumun güvenliği ve sağlığı için gerekli koşulların sağlanması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	27.	Sınıfta çocuk sayısının az olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	28.	Lavaboların hijyenik ve temiz olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	29.	Sınıfın aydınlık ve havalandırılabilir olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	30.	Okulda çeşitli hareketler (denge, tırmanma, atlama vb.) için çok amaçlı salonların olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	31.	Okul bahçesinde fen eğitimi etkinlikleri için alanın (bitki yetiştirme, deney gözlem yapma, sulama vb.) olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	32.	Okulda çocukların serbest zaman etkinlikleri (zıplama, koşma, oyun oynama, vb.) için çim alanının olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	33.	Okulda çocuğun yaşına uygun ve yaratıcılığını destekleyecek çeşitli materyallerin olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	34.	Okulda rehber öğretmenin (psikolojik danışman) bulunması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	35.	Okulda sağlık personelinin bulunması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	36.	Okulda gıda mühendisinin olması						Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	37.	Okuldaki diğer personellerin (yardımcı personel, temizlik personeli vb.) çocuk gelişimi ile ilgili eğitim almış olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	38.	Sınıflarda bilgisayar, akıllı tahta, projeksiyon cihazı gibi teknolojik araçların bulunması						Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
Öğretim Etkinlikleri	39.	Etkinliklerin günlük yaşamla ilişkilendirilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	40.	Etkinliklerde oyuna sıklıkla yer verilmesi						Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	41.	Etkinliklerde değerler eğitimine (adalet, sevgi, saygı, hoşgörü vb.) yer verilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	42.	Etkinliklerde farklı kültürel değerlere yer verilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	43.	Etkinliklerin çocuğumun gelişim özelliklerine (yaş, fiziksel gelişim vb.) uygun olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	
	44.	Etkinliklerin çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5	

	45.		1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
	46.	Etkinliklerde görsel ve işitsel materyallerin kullanılması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
	47.	Etkinliklerin çocuğumu zihinsel, bedensel ve sosyal yönden ilkokula hazırlayıcı olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
	48.	Etkinliklerde yabancı dil eğitimine yer verilmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
Okul-aile işbirliği	49.	Okul yönetiminin/öğretmenlerin ailelerin istekleriyle ilgilenmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
	50.	Okul etkinlikleri için ailelerin görüşlerinin alınması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
	51.	Okul etkinliklerinde aile katılımının sağlanması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
	52.	Çocuğumun gelişiminin desteklenmesi için rehber öğretmenin, ailenin ve öğretmenin işbirliği içinde olması	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
	53.	Çocuğumun okula uyum sürecinin hızlandırılması için rehber öğretmenin aileyi bilgilendirmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5
	54.	Ailelere okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimiyle ilgili eğitim programlarının veya seminerlerinin düzenlenmesi	1	2	3	4	5	Okul öncesi eğitim bu beklentimi...	1	2	3	4	5

EK-B: Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu

Merhaba Sayın Veli,

Ben Süheyla YILDIRIMOĞLU, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalında Yüksek Lisans öğrencisiyim. Ebeveynlerin okul öncesi eğitimden beklentileri ve bu beklentilerinin karşılanma düzeyini belirlemek amacıyla araştırmamı gerçekleştirmekteyim. Bu araştırma için anne veya babalarla görüşmeler yapıyorum. Yaptığım görüşmelerde elde edilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık 40 dakika süreceğini tahmin ediyorum. İzin verirsiniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz hem de sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim. Bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Eğer sizin bana görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz bir soru varsa önce bunu yanıtlamak isterim. İzin verirsiniz sorulara başlamak istiyorum.

KİŞİSEL BİLGİLER

Çocuğa yakınlık durumunuz:

Yaşınız:

Çocuğunuzun bulunduğu okul öncesi kurumu:

Okul öncesi eğitimi almış ve almakta olan kaç çocuğunuz var?

Mesleğiniz:

Eğitim düzeyiniz:

SORULAR

1. Okul öncesi eğitimden çocuğunuzun gelişimi ile ilgili beklentileriniz nelerdir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

- Zihinsel gelişim
- Sosyal-duygusal gelişim
- Psikomotor/Fiziksel gelişim
- Dil Gelişimi
- Öz bakım becerileri
- İlkokula hazırlık

2. Çocuğunuzun okul öncesi öğretmeniyle ilgili beklentileriniz nelerdir? Çocuğunuzun öğretmeni ne gibi özelliklere sahip olmalıdır? Neden?

- Kişisel özellikler
- Mesleki özellikler

3. Okul öncesi eğitim kurumu ile ilgili beklentileriniz nelerdir?

- Okulun fiziksel ortamı/fiziki koşullar (sınıf ortamı, okul bahçesi, atölye vb.)
- Okulun olanakları (materyal, personel, yemekhane vb.)

4. Okul öncesi eğitim sürecinde yapılan etkinlikler ile ilgili beklentileriniz nelerdir? Sizce ne tür etkinlikler yapılmalıdır veya etkinliklerde nelere yer verilmelidir? Neden?

5. Okul öncesi eğitiminde okul-aile işbirliği veya aile katılımının sağlanması ile ilgili beklentileriniz nelerdir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

6. Çocuğunuzun almış olduğu okul öncesi eğitimin beklentilerinizi karşıladığını düşünüyor musunuz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

- Çocuğun gelişimi açısından
- Öğretmen özellikleri açısından
- Okulun fiziksel ortamı ve olanaklar açısından
- Okul öncesi eğitimde yapılan etkinlikler açısından

- Okul-aile işbirliği veya aile katılımının sağlanması açısından

7. Ebeveyn olarak okul öncesi eğitim ile ilgili önerileriniz nelerdir?
Beklentilerinizin karşılanmasıya yönelik neler önerirsiniz?

EK-C: Etik Komisyonu Onay Bildirimi

Evrak Tarih ve Sayısı: 07.06.2021-2418

	T.C. VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ YAYIN ETİK KURUL BAŞKANLIĞI ETİK KURUL KARARLARI
TOPLANTI TARİHİ: 26.05.2021 OTURUM SAYISI: 2021/07 TOPLANTIDA ALINAN KARAR SAYISI: 10	
Sayfa: 03/10	

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'nun 26/05/2021 tarihinde saat 14.00' da zoom üzerinden Prof. Dr. Orhan DENİZ başkanlığında online yapmış olduğu toplantıda aşağıdaki karar/kararları almıştır:

KARAR NO 2021/07-03. Danışmanlığını Eğitim Bilimleri Enstitüsü, z Eğitim Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. İshak KOZİKOĞLU'nun yaptığı, yüksek lisans öğrencisi Süheyla YILDIRIMOĞLU'na ait, "Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri ve Beklentilerinin Karşılama Düzeyi" adlı tez çalışmasında kullanılacak olan anket ve ölçekler incelenmiş olup, söz konusu araçların ilgili kişilere uygulanmasında Sosyal ve Beşeri Etik Kuralları ve İlkeleri çerçevesinde herhangi bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

	BAŞKAN Prof. Dr. Orhan DENİZ Edebiyat Fakültesi	
ÜYE Prof. Dr. Mehmet Şirin ÇIKAR İlahiyat Fakültesi	ÜYE Prof. Dr. Zihni MEREY Eğitim Fakültesi	ÜYE Prof. Dr. Zafer KANBEROĞLU İktisadi ve İd. Bil. Fakültesi
ÜYE Prof. Dr. Gülsen BAŞ Edebiyat Fakültesi	ÜYE Prof. Dr. Ferit İZCİ İktisadi ve İd. Bil. Fakültesi	ÜYE Prof. Dr. Mehmet KARATAŞ Eğitim Fakültesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması: <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=4575&eD=BS4LY4VH6K&eS=2418> adresinden yapılabilir.

EK-D: Etik Beyanı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

08/06/2022

Süheyla YILDIRIMOĞLU

EK-E: Araştırma İzni

T.C.
VAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-70562350-605.01-25269988
Konu : Süheyla YILDIRIMOĞLU'nun
Veri Toplama İzni

18.05.2021

DAĞITIM YERLERİNE

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Süheyla YILDIRIMOĞLU'nun anket çalışmasına ait Valilik Makamının 17/05/2021 tarih ve 25209885 sayılı onay yazısı ekte gönderilmiştir. Ekteki onay doğrultusunda gerekli idari iş ve işlemlerin yapılması hususunda;
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Nevzat TAŞDEMİR
İl Millî Eğitim Müdür V.

Ek : Onay yazısı (1 Sayfa)

Dağıtım:
1-İpekyolu, Edremit, Tuşba İlçe Kaymakamlığına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

2-Yüzüncü Yıl Üniversitesi
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

EK-F: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

20/07/2022

Tez Başlığı / Konusu

**EBEVEYNLERİN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDEN BEKLENTİLERİ VE BU BEKLENTİLERİN
KARŞILANMASI**

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 137 sayfalık kısmına ilişkin, 20/07/2022 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 12 (Oniki) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

20/07/2022

Süheyla YILDIRIMOĞLU

Adı Soyadı : Süheyla YILDIRIMOĞLU

Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri

Bilim Dalı : Eğitim Programları ve Öğretim

Öğretim : Y. Lisans ☒ Doktora ☐

DANIŞMAN

Doç. Dr. İshak KOZİKOĞLU

20/07/2022

ENSTİTÜ ONAYI

U Y G U N D U R

...../...../20....

Cesim ALADAĞ

Enstitü Sekreteri